

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT GOSPODARKI, SKARBU PAŃSTWA I PRYWATYZACJI

KGP-4101-02-00/2010

Nr ewid. 30/2011/P10044/KGP

Informacja o wynikach kontroli wspierania środkami publicznymi restrukturyzacji spółek przemysłowego potencjału obronnego

Warszawa lipiec 2011 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

(-) Andrzej Otrębski

Akceptuję:

(-) Stanisław Jarosz

p.o. Wiceprezesa
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

(-) Jacek Jezierski

Prezes

Najwyższej Izby Kontroli

dnia 7 lipca 20011 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel. 22 444-50-00
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	7
2. Podsumowanie wyników kontroli	8
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	8
2.2. Synteza wyników kontroli	9
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	13
3. Ważniejsze wyniki kontroli	15
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	15
3.1.1. Ogólna charakterystyka sektora ppo	15
3.1.2. Specyfika restrukturyzacji sektora ppo	16
3.1.3. Struktura organizacyjna i własnościowa sektora ppo	18
3.2. Istotne ustalenia kontroli	20
3.2.1. Ustawa o wspieraniu ppo i rozp. z 05.03.01 r.	20
3.2.2. Ustawa o wspieraniu ppo i rozp. z 28.04.03 r.	21
3.2.3. Ustawa o restrukturyzacji należności	28
3.2.4. Ustawa o pomocy dla rynku pracy	31
3.2.4.1. HSW SA	32
3.2.4.2. ZM „Mesko” SA	33
3.2.4.3. WSK „PZL-Świdnik” SA	34
3.2.5. Ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji	36
3.2.5.1. Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. – PZL Mielec	37
3.2.5.2. SMW SA	38
3.2.5.3. WSK „PZL-Kalisz” SA	41
3.2.5.4. „PZL-Hydral” SA i „PZL-Wrocław” Sp. z o.o.	42
3.2.5.5. ZM „Tarnów” SA	44
3.2.5.6. FŁT „Kraśnik” SA	45
3.2.6. Program 2009	46
3.2.7. Strategia 2007	48
3.2.8. Spółki ppo	51

3.2.8.1. SMW SA	51
3.2.8.2. WSK „PZL-Warszawa II” SA	53
3.2.8.3. ZCH „Nitro-Chem” SA	54
3.2.8.4. ZM „Bumar-Łabędy” SA	55
3.2.8.5. ZM „Tarnów” SA	56
3.2.8.6. ZM „Dezamet” SA	56
3.2.8.7. ZM „Mesko” SA	57
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	58
4.1. Organizacja kontroli	58
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	60
4.2.1. Ministerstwo Gospodarki	60
4.2.2. Agencja Rozwoju Przemysłu SA	62
4.2.3. Ministerstwo Obrony Narodowej	66
4.2.4. Spółki ppo.....	68
5. Załączniki	70
5.1. Instrumenty wsparcia poddane kontroli	70
5.2. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole	71
5.3. Lista osób odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	72
5.4. Członkowie Kierownictwa ministerstwa właściwego do spraw gospodarki nadzorujący kontrolowaną działalność.....	75
5.5. Zestawienie form i kwot kontrolowanego wsparcia, wykorzystanego przez badane spółki ppo	76
5.6. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	77
5.7. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	80

Podstawowe pojęcia i skróty używane w Informacji

ppo	– przemysłowy potencjał obronny – zasoby zabezpieczające potrzeby Sił Zbrojnych
<i>Program 2009</i>	– Dokument ramowy <i>Wspieranie przez Agencję Rozwoju Przemysłu SA inicjatyw pobudzających polską gospodarkę – Załącznik Nr 1 – Sektor bezpieczeństwa i obronności państwa</i> , przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 maja 2009 r.
<i>Strategia 2002</i>	– <i>Strategia przekształceń strukturalnych przemysłowego potencjału obronnego w latach 2002-2005</i> , przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.
<i>Strategia 2007</i>	– <i>Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007-2012</i> , przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r.
<i>Ustawa o wspieraniu ppo</i>	– <i>ustawa z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej</i> – Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm.
<i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i>	– <i>ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców</i> – Dz. U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.
<i>Ustawa o pomocy dla rynku pracy</i>	– <i>ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy</i> – Dz. U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.
<i>Ustawa o kip</i>	– <i>ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji</i> – Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.
<i>Rozp. z 20.07.93 r.</i>	– <i>rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1993 r. w sprawie określenia organów właściwych do nakładania niektórych obowiązków i zadań niezbędnych na potrzeby obrony państwa oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych zadań i przeprowadzania kontroli ich realizacji</i> – Dz. U. Nr 69, poz. 331 ze zm.
<i>Rozp. z 05.03.01 r.</i>	– <i>rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 marca 2001 r. w sprawie dopłat do kredytów inwestycyjnych udzielonych spółkom przemysłowego potencjału obronnego</i> – Dz. U. Nr 43, poz. 480.
<i>Rozp. z 28.04.03 r.</i>	– <i>rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego</i> – Dz. U. Nr 89, poz. 830.
ARP SA	– Agencja Rozwoju Przemysłu SA w Warszawie
BGK SA	– Bank Gospodarstwa Krajowego SA w Warszawie
KE	– Komisja Europejska

MG	– Ministerstwo Gospodarki
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MSP	– Ministerstwo Skarbu Państwa
UE	– Unia Europejska
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SMW SA	– Stocznia Marynarki Wojennej SA w Gdyni ¹
WSK „PZL-Warszawa II” SA	– Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Warszawa II” SA w Warszawie
ZCh „Nitro-Chem” SA	– Zakłady Chemiczne „Nitro-Chem” SA w Bydgoszczy
ZM „Bumar-Łabędy” SA	– Zakłady Mechaniczne „Bumar-Łabędy” SA w Gliwicach
ZM „Tarnów” SA	– Zakłady Mechaniczne „Tarnów” SA w Tarnowie
ZM „Dezamet” SA	– Zakłady Metalowe „Dezamet” SA w Nowej Dębie
ZM „Mesko” SA	– Zakłady Metalowe „Mesko” SA w Skarżysku Kamiennej

¹ W trakcie kontroli, na podstawie postanowienia sądu z dnia 20 grudnia 2009 r., w Stoczni prowadzone było postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu. W dniu 7 kwietnia 2011 r. sąd dokonał zmiany opcji tego postępowania – na postępowanie upadłościowe likwidacyjne.

1. Wprowadzenie

Najwyższa Izba Kontroli, z własnej inicjatywy, przeprowadziła *kontrolę wspierania środkami publicznymi restrukturyzacji spółek przemysłowego potencjału obronnego*. Została ona ujęta w planie pracy NIK pod numerem P/10/044.

Analizą objęto lata 2002-2010 (I półrocze), w których stosowano różne instrumenty wsparcia, w tym przychody uzyskane z prywatyzacji przedsiębiorców tego sektora przeznaczone były na pomoc dla pozostałych podmiotów branży. Jednocześnie okres ten stanowił kontynuację dla badań poprzedniej kontroli tej problematyki.

Celem kontroli było dokonanie oceny działań prowadzonych w tym czasie przez:

- ministra właściwego do spraw gospodarki i Prezesa Zarządu Agencji Rozwoju Przemysłu SA – w zakresie: opracowywania, wdrażania i monitorowania przebiegu realizacji kolejnych programów dotyczących tego sektora, dokonywania oceny wpływu rozwiązań prawnych i instrumentów ekonomicznych przyjętych w tych programach na tempo przemian i przebieg procesów restrukturyzacyjnych w przedsiębiorstwach wchodzących w skład tej branży oraz dokonywania kontroli prawidłowości ich wykorzystania przez poszczególnych beneficjentów;
- wybranych przedsiębiorców sektora ppo – w zakresie: skuteczności i efektywności prowadzonych przez nich – z wykorzystaniem środków publicznych – działań dostosowawczych obejmujących produkcję, majątek, finanse i zatrudnienie, wpływu tych procesów na kształtowanie się sytuacji ekonomiczno-finansowej tych podmiotów, a także prawidłowości rozliczenia sposobu wydatkowania przekazanej im pomocy.

Szczegółowy wykaz instrumentów wsparcia podlegających ocenie w ramach kontroli znajduje się w Załączniku Nr 1. Listę badanych jednostek korzystających z pomocy zawiera Załącznik Nr 2, a kwoty wykorzystanych przez nie środków, w ramach poszczególnych jej form, wyszczególniono w Załączniku Nr 5.

Kontrolę przeprowadzono w okresie od dnia 11 maja 2010 r. do dnia 29 października 2010 r. Jednostką koordynującą badania kontrolne był Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji. Ponadto w kontroli uczestniczyły Delegatury NIK w: Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Rzeszowie i Warszawie.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości² ocenia działania podejmowane w latach 2002-2010 (I półrocze) przez ministra właściwego do spraw gospodarki i Prezesa Agencji Rozwoju Przemysłu SA w celu wspierania środkami publicznymi procesu restrukturyzacji spółek przemysłowego potencjału obronnego, w ramach prowadzonej polityki gospodarczej państwa wobec tego sektora. W konsekwencji przeprowadzonych działań, zdaniem NIK, konkurencyjność krajowego przemysłu obronnego nie uległa poprawie w oczekiwanej skali, a spółki tego sektora – zwłaszcza podmioty pośrednio lub bezpośrednio kontrolowane przez Skarb Państwa – w dalszym ciągu borykają się z poważnymi problemami o charakterze strukturalnym.

Analiza badanych instrumentów pomocy (od etapu opracowania ich założeń do fazy wdrożenia i monitorowania osiągniętych za ich pomocą efektów), zdaniem NIK wykazała, że część środków przekazana podmiotom ppo w latach 2003-2005 w trybie *rozp. z 28.04.03 r.* generalnie korzystnie wpłynęła wówczas na poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej zarówno poszczególnych przedsiębiorców, jak i całej branży. W tym czasie pozytywną rolę odegrały także procesy oddłużeniowe, prowadzone z udziałem ministra właściwego do spraw gospodarki na podstawie przepisów *ustawy o restrukturyzacji należności* oraz postępowania restrukturyzacyjne dokonywane przez Prezesa Zarządu ARP SA przy wykorzystaniu uregulowań *ustawy o pomocy dla rynku pracy* – choć z tej możliwości skorzystała relatywnie niewielka liczba spółek ppo.

W odniesieniu do *rozp. z 05.03.01 r.* oraz *Programu 2009* stwierdzono, że ich założenia okazały się nieprzystające do realiów funkcjonowania przedsiębiorców branży ppo i w związku z tym obydwie rozwiązania zupełnie nie spełniły pokładanych w nich oczekiwań.

Rozpatrując dotychczasowe skutki wsparcia udzielonego przez ARP SA w trybie *ustawy o kip*, zdaniem NIK, kwota 145 mln zł (stanowiąca 40% wszystkich środków wyasygnowanych przez Agencję dla spółek tego sektora) – przekazana SMW SA jako pomoc publiczna na jej ratowanie i restrukturyzację – do tej pory nie przyniosła zakładanych rezultatów, choć od momentu jej przyznania minęło przeszło 5 lat.

² Zastosowano czterostopniową skalę ocen – pozytywna, pozytywna pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywna pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

Poza Stocznia, u badanych beneficjentów, kontrola nie ujawniła przypadku niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania przekazanych środków. Efekty udzielonej pomocy (w łącznej wysokości 490,2 mln zł) w bardzo zróżnicowany sposób wpływały na kondycję ekonomiczno-finansową poszczególnych spółek ppo. Jedynie w trzech z siedmiu kontrolowanych podmiotów działania dostosowawcze tam prowadzone (obejmujące restrukturyzację produktową, majątkową, finansową i organizacyjną) okazały się skuteczne i trwałe.

NIK zwraca uwagę, że niedokonanie odpowiedniej aktualizacji zapisów *Strategii 2007* miało miejsce w czasie spowolnienia wzrostu gospodarczego, tj. w warunkach kiedy właściwa polityka gospodarcza wobec przedsiębiorców tej branży oraz jej odpowiednia koordynacja nabiera szczególnego znaczenia.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia działania podejmowane przez ministra właściwego do spraw gospodarki w związku przygotowaniem i wdrożeniem systemu dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych realizowanych w trybie *rozp. z 05.03.01 r.*³ Poza błędną konstrukcją tego instrumentu wsparcia (nieuwzględniającą specyfiki ówczesnych warunków funkcjonowania potencjalnych beneficjentów) rozwiązanie to – ze względu na nieprzygotowanie przez Ministerstwo właściwych procedur – ostatecznie nie mogło być w praktyce zastosowane, nawet gdy w końcu znalazł się zainteresowany nim podmiot (ZM „Dezamet” SA).

[str. 20 *Informacji*]

2. NIK ogólnie pozytywnie – pod względem gospodarności – ocenia efekty przedsięwzięć realizowanych przez kontrolowane spółki ppo w ramach wsparcia udzielonego im przez ministra właściwego do spraw gospodarki w trybie *rozp. z 28.04.03 r.*⁴ Jednocześnie NIK krytycznie – pod względem rzetelności i celowości – ocenia niezapewnienie przez Ministerstwo niezbędnej przejrzystości procedurze rozdzielania tych środków, w tym w szczególności brak jednoznacznych przesłanek i kryteriów, na podstawie których poszczególnym przedsiębiorcom sektora przyznawano daną dotację na realizację konkretnych działań.

³ *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 marca 2001 r. w sprawie dopłat do kredytów inwestycyjnych udzielonych spółkom przemysłowego potencjału obronnego* (Dz. U. Nr 43, poz. 480).

⁴ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego* (Dz. U. Nr 89, poz. 830).

Analiza w MG dokumentacji dotyczącej 10 podmiotów wykazała, że opóźnione, a przez to nierzetelne, było zawarcie z trzema spółkami aneksów przesuwających daty wykonania współfinansowanych przedsięwzięć – już po upływie pierwotnych terminów ich wykonania. Ponadto, przy dokonywaniu oceny prawidłowości wykorzystania pomocy i osiągniętych za jej pomocą efektów zbyt często (odpowiednio aż w sześciu przypadkach) bazowano jedynie na sprawozdaniach i dokumentacji przekazywanej przez beneficjenta wsparcia, bez przeprowadzania kontroli u poszczególnych przedsiębiorców, co także było nierzetelne.

W latach 2003-2005, w tym trybie, 31 spółkom branży przekazano środki w łącznej wysokości 150,7 mln zł, a 7 kontrolowanym przedsiębiorcom – 64 mln zł.

[str. 21 Informacji]

3. NIK nie zgłasza uwag do sposobu realizacji przez ministra właściwego do spraw gospodarki jego kompetencji wynikających z przepisów *ustawy o restrukturyzacji należności*⁵ – polegających w szczególności na umorzeniu wcześniej rozpoczętych postępowań restrukturyzacyjnych, prowadzonych w trybie *ustawy o wspieraniu ppo*⁶. Przedsiębiorcy sektora złożyli wnioski o objęcie nowymi postępowaniami zobowiązań o łącznej wartości 426,9 mln zł. Faktyczne umorzenia z tytułu *ustawy o restrukturyzacji należności*, w 7 badanych podmiotach branży, wyniosły ogółem 213,2 mln zł.

[str. 28 Informacji]

4. Zdaniem NIK minister właściwy do spraw gospodarki oraz Prezes Zarządu ARP SA rzetelnie realizowali swoje uprawnienia i zadania wynikające z uregulowań zawartych w *ustawie o pomocy dla rynku pracy*⁷. Postępowania restrukturyzacyjne – obejmujące trzy spółki (ZM „Mesko” SA, HSW SA i WSK „PZL-Świdnik” SA), którym Agencja w postaci pożyczek i poręczenia przekazała środki w łącznej wysokości 125,8 mln zł (w tym 30 mln zł kontrolowanemu ZM „Mesko” SA) – w ocenie NIK pozwoliły wszystkim ww. przedsiębiorcom utrzymać płynność finansową w trakcie konsekwentnie prowadzonego procesu restrukturyzacji obejmującego w praktyce wszystkie sfery ich działalności. Chociaż w przypadku ZM „Mesko” SA oraz HSW SA, w późniejszym okresie ARP SA – poprzez inwestycje polegające na wniesieniu swoich nieodzyskanych

⁵ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz. U. Nr 155, poz.1287 ze zm.).

⁶ Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm.).

⁷ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (Dz. U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.).

wierzytelności pożyczkowych w kapitał tych podmiotów – dokonała niejako wtórnej, wymuszonej pomocy, stając się akcjonariuszem obydwu podmiotów, wsparcie udzielone im w tej formie (w łącznej wysokości 102,5 mln zł), zdaniem NIK, było uzasadnione ze względu na szczególną pozycję rynkową tych podmiotów oraz złożoność i długotrwałość prowadzonych działań dostosowawczych.

W przypadku „PZL-Świdnik” SA zastrzeżenia NIK wzbudził fakt niezainicjowania przez ARP SA wprowadzenia odpowiedniej modyfikacji do warunków umowy ze Spółką – w związku z udzielonym jej przez Agencję poręczeniem, którego wysokość uległa obniżeniu (z 20,8 mln zł do 17,3 mln zł) – w konsekwencji czego odpowiedniej modyfikacji powinna także ulec pobierana z tego tytułu opłata (odpowiednio z 208 tys. zł do 173 tys. zł) – co jednak nie nastąpiło.

[str. 31 *Informacji*]

5. NIK generalnie pozytywnie (poza przypadkiem WSK „PZL-Kalisz” SA – z uwagi na jego nieuzasadnioną przewlekłość) ocenia aspekt proceduralny działań podejmowanych przez ARP SA w ramach pomocy na ratowanie i restrukturyzację udzielaną na zasadach określonych w *ustawie o kip*⁸.

Rozpatrując natomiast dotychczasowe efekty tego wsparcia, zdaniem NIK, z łącznej kwoty 188,4 mln zł przekazanej w tym trybie 6 spółkom ppo, środki w wysokości 145 mln zł – skierowane do SMW SA – do tej pory nie przyniosły zakładanych rezultatów.

Dostrzegając splot wielu uwarunkowań, które ostatecznie doprowadziły do upadłości Stoczni, w ocenie NIK, jej właściciel (tj. Agencja) w odpowiednim czasie (pomimo podejmowania takich prób) nie doprowadziła do wyegzekwowania opracowania i kompleksowego wdrożenia przez SMW SA radykalnego programu restrukturyzacyjnego ani nie znalazła dla niej partnera kooperacyjno-handlowego, czy też inwestora (choć także prowadzone były działania w tym obszarze). Obecnie zakres działań właścicielskich prowadzony przez Agencję w stosunku do tego podmiotu jest istotnie ograniczony ze względu na toczące się postępowanie upadłościowe.

[str. 36 *Informacji*]

⁸ *Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o prywatyzacji i komercjalizacji* (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.).

6. W przypadku *Programu 2009*⁹ – mając na względzie porównanie założeń jakie legły u podstaw jego sformułowania (pomoc w wysokości do 1,5 mld zł) z faktycznym poziomem wsparcia udzielonego przedsiębiorcom ppo do połowy 2010 r. (na łączną kwotę 76 mln zł) – NIK negatywnie pod względem celowości i rzetelności, ocenia brak właściwego rozpoznania – przez ministra właściwego do spraw gospodarki – faktycznych potrzeb spółek tego sektora. W konsekwencji w dokumencie tym przyjęto założenia nieprzystające do specyfiki branży, których dodatkowo w odpowiednim momencie nie skorygowano, chociaż istniały ku temu istotne przesłanki. ARP SA w swych kwartalnych sprawozdaniach trafnie wskazywała bowiem Ministerstwu Gospodarki przyczyny niewielkiego zainteresowania potencjalnych beneficjentów uzyskaniem wsparcia w ramach tego programu. Ograniczony termin funkcjonowania przewidzianych w nim rozwiązań (do końca 2010 r.) oraz niski stopień wykorzystania przez spółki ppo pozostających do ich dyspozycji środków, w ocenie NIK, stanowiły wystarczająco istotne przyczyny dla większej aktywności Ministra Gospodarki (autora *Programu 2009*) i podjęcia we właściwym czasie działań zmierzających do korekty warunków jego realizacji – czego nie uczyniono.

[str. 46 *Informacji*]

7. Pomimo pojawienia się na przełomie roku 2008 i 2009 niekorzystnych uwarunkowań (spowolnienie wzrostu gospodarczego, oszczędności budżetowe, a w konsekwencji spadek zamówień MON – finansowanych z tych środków) odpowiedniej modyfikacji nie uległy zapisy *Strategii 2007*¹⁰, a przewidziane w ramach tego dokumentu zadania nie były terminowo realizowane. Strategia ta w swojej obecnej formule jest nieaktualna, a konieczność jej korekty, dostrzegana przez Ministerstwo, pomimo podejmowanych prób, do czasu zakończenia kontroli, nie została formalnie sfinalizowana. Zdaniem NIK powyższa sytuacja utrudniała prowadzenie spójnej polityki państwa wobec tego sektora – szczególnie istotnej w nowych okolicznościach.

[str. 48 *Informacji*]

8. Dotychczasowe efekty działań restrukturyzacyjnych, prowadzonych w badanych spółkach ppo z wykorzystaniem wsparcia udzielonego przez ministra właściwego

⁹ Dokument ramowy *Wspieranie przez Agencję Rozwoju Przemysłu SA inicjatyw pobudzających polską gospodarkę – Załącznik Nr 1 – Sektor bezpieczeństwa i obronności państwa*, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 maja 2009 r.

¹⁰ *Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007-2012* – rządowy program restrukturyzacyjny dotyczący sektora ppo opracowany przez Ministerstwo Gospodarki i przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r.

do spraw gospodarki oraz Prezesa Zarządu ARP SA, zdaniem NIK, pozwalają na sformułowanie poniższego podsumowania.

ZM „Dezamet” SA i ZCh „Nitro-Chem” SA (przy relatywnie niewielkim wsparciu wynoszącym odpowiednio 8,3 mln zł i 1,4 mln zł) skutecznie przeprowadziły proces wszechstronnej restrukturyzacji i obecnie są to jedne z najlepszych spółek tego sektora, posiadające ugruntowaną pozycję rynkową i dysponujące konkurencyjnymi produktami.

Z trzech kontrolowanych podmiotów, którym w ramach analizowanych instrumentów udzielono największego kwotowo wsparcia, tj. ZM „Bumar-Łabędy” (244,3 mln zł), SMW SA (151 mln zł) oraz ZM „Mesko” SA (104,5 mln zł), jedynie w przypadku tej ostatniej spółki udzielona pomoc przyniosła trwałe i prorozwojowe efekty. W ZM „Bumar-Łabędy” SA, choć środki wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, poza doraźną poprawą wyników ekonomiczno-finansowych, nie przyniosły one zakładanych w kolejnych programach restrukturyzacyjnych długofalowych efektów w zakresie rentowności spółki. W przypadku Stoczni z kolei wykorzystanie niezgodnie z przeznaczeniem znacznej części pomocy publicznej (56,9 mln zł) i konieczność zwrotu tak dużej puli środków (jako następstwo nielegalnych działań podjętych świadomie przez SMW SA), dodatkowo skomplikowało i tak trudne położenie tego przedsiębiorcy.

W ZM „Tarnów” SA (wsparcie w wysokości 20,3 mln zł), w wyniku prowadzonego tam procesu restrukturyzacji nie udało się osiągnąć zakładanych celów – uzyskania rentowności, płynności finansowej i zdolności kredytowej, zapewniającej temu podmiotowi ciągłość produkcji i bieżące regulowanie zobowiązań.

W WSK „PZL-Warszawa II” SA specyficzny charakter tego przedsiębiorcy (kooperanta innej spółki ppo) sprawił, że choć przekazane mu wsparcie w łącznej wysokości 23,6 mln zł zostało wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, obecnie podmiot ten osiąga wyniki gorsze niż w 2003 r., tj. przed rozpoczęciem procesu restrukturyzacji przy wykorzystaniu analizowanych instrumentów.

[str. 51 *Informacji*]

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, mając na względzie wysokość środków publicznych jakie spółkom sektora ppo oraz innym podmiotom gospodarczym corocznie przekazują Ministerstwo Gospodarki i Agencja Rozwoju Przemysłu SA, zwraca uwagę na konieczność wzmocnienia nadzoru obydwu jednostek nad prawidłowością wydatkowania przekazywanych kwot oraz wskazuje na zasadność konsekwentnego egzekwowania od beneficjentów wsparcia

obowiązku rzetelnego i kompleksowego rozliczania efektów osiągniętych za jego pośrednictwem. Zdaniem NIK pomocne w tym zakresie jest przede wszystkim wypracowanie właściwych procedur (w związku z zawieraniem umowami) oraz ich konsekwentne wdrożenie w praktyce. Powinny one uwzględniać także prowadzenie bezpośrednich kontroli u przedsiębiorców.

W sytuacji spadku zamówień na uzbrojenie i sprzęt wojskowy ze strony głównych odbiorców krajowych oraz relatywnie niewielkiej sprzedaży eksportowej okazało się, że krajowy przemysł obronny nie jest jeszcze w wystarczającym stopniu odporny na skutki wahań koniunktury. W związku z tym, w celu wzmocnienia jego konkurencyjności – także w kontekście otwarcia dyrektywą 2009/81/WE europejskiego rynku zamówień w tym obszarze – zdaniem NIK, pilnego przeglądu oraz odpowiedniej modyfikacji i aktualizacji, biorąc pod uwagę obecne uwarunkowania formalno-prawne i finansowo-ekonomiczne, wymagają zapisy *Strategii 2007*. Istotną kwestią dla skutecznego przeprowadzenia i zamknięcia tego procesu jest także ustanowienie jednego podmiotu odpowiedzialnego za realizację zadań przewidzianych w tym dokumencie.

W ocenie NIK – zakończony niepowodzeniem w odniesieniu do spółek sektora ppo *Program 2009* – jako wciąż aktualne wyzwanie stawia poszukiwanie i przygotowywanie, na bazie dotychczasowych doświadczeń, nowych rozwiązań gospodarczych w zakresie wsparcia procesu restrukturyzacji sektora ppo (lepiej uwzględniających jego specyfikę), w celu dalszego zintensyfikowania zainteresowania nimi tych przedsiębiorców prowadzących procesy dostosowawcze, ukierunkowane na poprawę wyników ekonomiczno-finansowych i uzyskanie trwałej zdolności konkurencji rynkowej.

Wnioski skierowane do poszczególnych jednostek objętych kontrolą oraz sposób ich realizacji omówiono szczegółowo w pkt. 4.2. *Informacji*.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. Ogólna charakterystyka sektora ppo

Sektor przemysłu obronnego, zwany także zbrojeniowym, a zgodnie z *ustawą z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*¹¹ – sektorem przemysłowego potencjału obronnego (dalej ppo)¹² – odmiennie niż inne sektory gospodarki narodowej – obejmuje przedsiębiorców prowadzących bardzo różnorodną działalność produkcyjną oraz oferujących bardzo szeroki asortyment wyrobów.

Wynika to z faktu, że wspólnym kryterium dla wszystkich przedsiębiorstw tej branży nie jest rodzaj prowadzonej aktywności gospodarczej – stosownie do podziału wynikającego z *Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)*¹³ – lecz produkcja finalna uzbrojenia i sprzętu wojskowego (niezależnie od udziału tej produkcji w ogólnej wartości sprzedaży) przydatnego i niezbędnego dla obronności kraju i zaspokojenia potrzeb tzw. odbiorców specjalnych, tj. w głównej mierze Ministerstwa Obrony Narodowej (dalej MON), Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (dalej MSWiA) i podległych mu jednostek (m.in. Policji i Straży Granicznej), na które łącznie przypada ok. 80% tych zamówień.

Zakłady sektora obronnego (ppo) są w stanie wytworzyć, jeśli powstanie taka potrzeba, szeroką gamę uzbrojenia i sprzętu wojskowego (w ramach produkcji „S”), a także wiele wyrobów przeznaczonych na rynek cywilny (tzw. produkcja „C”).

Pod względem asortymentu wyrobów „S” w sektorze zbrojeniowym wyodrębnić można siedem zasadniczych grup producentów, a mianowicie: broni strzeleckiej, amunicji i rakiet, materiałów wybuchowych, sprzętu radioelektronicznego, sprzętu lotniczego, sprzętu pancernego i sprzętu logistycznego.

¹¹ Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm., dalej *ustawa o wspieraniu ppo*.

¹² Zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 1 *ustawy o wspieraniu ppo* przemysłowy potencjał obronny obejmuje zasoby materialne i niematerialne istniejące w przemyśle, zabezpieczające potrzeby obronne państwa, w tym potrzeby Sił Zbrojnych, w uzbrojenie lub sprzęt wojskowy.

¹³ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)* – (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 ze zm.).

W przypadku asortymentu wyrobów „C” do najbardziej znaczących pod względem nowoczesności i wielkości produkcji należą: lekkie samoloty i śmigłowce, maszyny budowlane, pojazdy specjalistyczne, przyczepy turystyczne i towarowe, opony samochodowe i lotnicze, łożyska toczne, hydraulika motoryzacyjna, kasy fiskalne, dodatki uszlachetniające do paliwa, sprzęt gaśniczy, odzież ochronna, wyroby z tworzyw sztucznych oraz artykuły gospodarstwa domowego.

Produkcja specjalna oferowana przez ten sektor zaspokaja 2/3¹⁴ potrzeb polskich sił zbrojnych i innych krajowych odbiorców uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

3.1.2. Specyfika restrukturyzacji sektora ppo

Zasadnicze zmiany strukturalne w polskim przemyśle obronnym są ściśle związane z upadkiem ustroju socjalistycznego i rozpadem jego struktur instytucjonalnych (UKładu Warszawskiego – UW oraz Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej – RWPG). W konsekwencji, na obecny stan tego sektora w dużym stopniu wciąż rzutuje jeszcze spuścizna po wieloletnim uczestnictwie Polski w UW, w ramach którego obowiązywały:

- wspólne planowanie militarno-obronne, zdominowane przez b. ZSRR,
- brak dostępu do najnowocześniejszych konstrukcji i technologii oraz utrudnione warunki do rozwoju własnych wyrobów,
- duże rozkooperowanie produkcji pomiędzy poszczególnymi krajami – członkami UW,
- zamówienia obronne o dużej skali i długim horyzoncie czasowym.

Rozpad UW ujawnił wiele skutków, które w nowej sytuacji miały charakter negatywny i skumulowany. Dotyczyły one przede wszystkim:

- nieelastycznych technologii,
- uzależnienia od dostaw części zamiennych i remontów,
- zerwanej kooperacji międzynarodowej,
- niewykorzystanych, wąsko specjalizowanych mocy produkcyjnych.

Szczytowe zdolności wytwórcze krajowe zakłady zbrojeniowe osiągnęły w latach 1985-1988. Wówczas około 150 polskich firm posiadało status przedsiębiorstwa przemysłu obronnego. Sektor ten wtedy niemal w całości zajmował się wytwarzaniem wyrobów specjalnych dla ówczesnej – liczącej ponad czterysta tysięcy żołnierzy – polskiej armii, jak również na potrzeby armii innych państw, głównie działających w ramach UW.

¹⁴ Raport Instytutu Globalizacji „Nowoczesne Wojsko Polskie czy skansen NATO” z marca 2011 r.

Zmiany zewnętrznych warunków polityczno-militarnych (członkostwo w NATO i UE) oraz wdrożenie nowych zasad rynkowych, wymagały wyjątkowo głębokich, trudnych i długotrwałych przekształceń strukturalnych w przemyśle obronnym. Jednocześnie pozytywne efekty transformacji, stopniowo widoczne w różnych dziedzinach życia gospodarczego, nie znajdowały odzwierciedlenia w funkcjonowaniu sektora zbrojeniowego. Przedsiębiorstwa przemysłu obronnego, silnie uprzywilejowane w systemie gospodarki nakazowo-rozdzielczej, w nowych warunkach stały się równorzędnymi podmiotami gospodarczymi i musiały zacząć funkcjonować w ramach ogólnie obowiązujących reguł gospodarki rynkowej, co bardzo szybko znalazło negatywne odbicie w ich sytuacji ekonomicznej. Tym samym skutki restrukturyzacji gospodarki dotknęły sektor obronny silniej aniżeli pozostałe gałęzie przemysłu.

W wyniku radykalnej zmiany sytuacji geopolitycznej w Europie, tj. rozpadu UW i zakończenia okresu „zimnej wojny”, nastąpił gwałtowny spadek zamówień na sprzęt wojskowy, zarówno ze strony odbiorców zagranicznych, jak również MON. W następstwie tego zaczęła narastać dysproporcja pomiędzy możliwościami produkcyjnymi, a popytem na sprzęt wojskowy, w wyniku czego coraz większa część potencjału wytwórczego branży pozostała niewykorzystana. W konsekwencji poszczególne zakłady i cały sektor stanął wobec konieczności dostosowania wielkości i struktury do zmniejszonych i zmieniających się potrzeb Sił Zbrojnych, a także rosnącej konkurencji na światowych rynkach handlu bronią.

Produkcja „S” sektora obronnego nie jest wykonywana z przeznaczeniem na wolny rynek, lecz przede wszystkim na zamówienie państwa. Dlatego branży tej nie można oceniać ani programować jej restrukturyzacji według czystych reguł rynkowych, lecz uwzględniać, że to państwo ustala rodzaj i wielkość zamówień specjalnych, wpływa na kierunki i skalę jej eksportu oraz stwarza możliwości wejścia zagranicznych inwestorów branżowych.

Specyfiką sektora przemysłu obronnego jest także konieczność posiadania w gotowości mocy produkcyjnych służących obronności kraju w rozmiarach niezbędnych na wypadek zagrożenia i niepełne ich wykorzystanie w bieżącej produkcji.

Powyższe uwarunkowania wpływają na sytuację przedsiębiorców tego sektora oraz kształtują sposób ich funkcjonowania.

Zmiany dokonujące się w polskim sektorze obronnym wpisują się w tendencje widoczne w europejskim i światowym przemyśle zbrojeniowym. Najważniejszy kierunek tych zmian – zmierzających do stworzenia warunków umożliwiających dalszy rozwój tego przemysłu i wzmocnienie jego międzynarodowej konkurencyjności – stanowią procesy konsolidacji

produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz kapitału zaangażowanego w tego rodzaju działalność.

Zamówienia w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa podlegają obecnie przepisom rynku wewnętrznego ujętym w Dyrektywie 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa. W terminie do sierpnia 2011 r. powinna ona zostać implementowana do przepisów prawa polskiego. Zgodnie z szacunkami zaprezentowanymi przez Ministra Skarbu Państwa¹⁵ spółki ppo nie będą w stanie skutecznie konkurować o zamówienia na otwartym rynku europejskim, a spadek zamówień w krajowym sektorze obronnym osiągnie poziom nawet do 30–40% – w zakresie dostaw oraz ok. 10% – w zakresie usług remontowych.

Dyrektywa 2009/81/WE dopuszcza możliwość odstąpienia od stosowania reguł dotyczących zamówień publicznych, m.in. z uwagi na konieczność zapewnienia szczególnego interesu bezpieczeństwa państwa oraz stosowania praktyk niedyskryminujących związanych w szczególności z bezpieczeństwem dostaw i podwykonawstwem. Ma to na celu umożliwić państwom członkowskim ochronę zasadnych interesów bezpieczeństwa, nie naruszając przy tym prawa UE.

3.1.3. Struktura organizacyjna i własnościowa sektora ppo

Struktura organizacyjna tego sektora pierwotnie zdefiniowana została na podstawie aktów wykonawczych do *ustawy o wspieraniu ppo*, a mianowicie:

- *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 listopada 1999 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa*¹⁶;
- *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1999 r. w sprawie wykazu spółek realizujących obrót specjalny*¹⁷.

Obydwa ww. rozporządzenia RM, w związku z nowelizacją *ustawy o wspieraniu ppo*¹⁸, utraciły moc z dniem 15 stycznia 2003 r. i zostały zastąpione *rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność na potrzeby bezpieczeństwa*

¹⁵ Pismo znak: DSK-KL-5232-2/11 (MSP/1314/11) z dnia 6 czerwca 2011 r. – materiał przygotowany na posiedzenie Sejmowej Komisji Obrony Narodowej w dniu 8 czerwca 2011 r.

¹⁶ Dz. U. Nr 95, poz. 1102 ze zm.

¹⁷ Dz. U. Nr 91, poz. 1027.

¹⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2053.

*i obronności państwa, a także spółek realizujących obrót z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa oraz dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa*¹⁹. Przepisy te weszły w życie dnia 1 czerwca 2003 r., a zostały uchylone z dniem 10 listopada 2010 r.

Obecnie listę podmiotów ppo zawiera rozporządzenie *Rady Ministrów z dnia 4 października 2010 r. w tej samej sprawie*²⁰.

W przemysłowym potencjale obronnym w ostatnich latach zaszły istotne zmiany.

Działania w tym zakresie zapoczątkowane zostały w rządowym programie restrukturyzacyjnym dotyczącym tej branży, tj. *Strategii przekształceń strukturalnych przemysłowego potencjału obronnego w latach 2002-2005* – przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. (dalej *Strategia 2002*). Ich kontynuacją jest *Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007-2012* – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r. (dalej *Strategia 2007*).

Kluczowym elementem *Strategii 2002* i *Strategii 2007* jest konsolidacja wybranych spółek ppo, wokół dwóch grup kapitałowych:

- Grupy amunicyjno-rakietowo-pancernej skupionej wokół Bumar Sp. z o.o. (Grupa Bumar) – obejmującej obecnie 22 podmioty tego sektora;
- Grupy lotniczo-radioelektronicznej, w której rolę spółki dominującej odgrywa ARP SA (Grupa ARP) – w jej skład aktualnie wchodzi 11 przedsiębiorców.

Koncentracja majątku produkcyjnego w grupach kapitałowych ma stworzyć warunki dla usprawnienia funkcjonowania sektora, efektywniejszego wykorzystania jego zasobów, wzrostu wydajności pracy oraz pozyskania środków na modernizację. W konsekwencji wzmocnieniu ulec ma pozycja rynkowa branży wobec odbiorców wyrobów, instytucji finansowych i kooperantów. Przewiduje się również rozszerzenie możliwości finansowania działalności grup w zakresie bieżącej produkcji. Niezależnie od powyższego zakłada się skoordynowanie działalności marketingowej i logistycznej.

W zamian za wnoszony do poszczególnych grup kapitałowych aport w postaci akcji (udziałów), Skarb Państwa obejmował wyemitowane przez podmioty dominujące tych grup (ARP SA i Bumar Sp. z o.o.) akcje/udziały w podwyższonym kapitale zakładowym.

¹⁹ Dz. U. Nr 86, poz.790.

²⁰ Dz. U. Nr 198, poz. 1313.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Ustawa o wspieraniu ppo i rozp. z 05.03.01 r.

NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia działania podejmowane przez MG w związku przygotowaniem i wdrożeniem systemu dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych realizowanych w trybie *rozp. z 05.03.01 r.*²¹ Jedyna próba uruchomienia takiej dopłaty zakończyła się niepowodzeniem.

Kontrola wykazała niemal całkowity brak zainteresowania tym narzędziem ze strony uprawnionych podmiotów ppo. Poza ZM „Dezamet” SA żaden inny przedsiębiorca zaliczany do tego sektora nie podejmował prób jego wykorzystania w procesie swojej restrukturyzacji. Tymczasem *ustawa o wspieraniu ppo*, której projekt przygotowało Ministerstwo, już w swym pierwotnym brzmieniu²² zakładała zastosowanie tego rozwiązania (art. 5, pkt 1 lit. d), upoważniając jednocześnie (art. 6) ministra właściwego do spraw finansów publicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki, do określenia (w drodze rozporządzenia): wysokości dopłat, szczegółowych zasad ich udzielania oraz prowizji Banku Gospodarstwa Krajowego (dalej BGK) za czynności związane z obsługą bankową tych dopłat. Powyższy fakt, w połączeniu z udzielonymi przez Dyrektora Departamentu Spraw Obronnych (dalej DSO) wyjaśnieniami – wskazującymi m.in. na silnie zadłużenie i brak zdolności kredytowej dużej części spółek ppo, co w konsekwencji powodowało trudności z uzyskaniem kredytu inwestycyjnego – zdaniem NIK dowodzi, że proponując ten instrument Ministerstwo w sposób nieuzasadniony abstrahowało od tych uwarunkowań, chociaż winny mu być one doskonale znane.

Zgodnie przepisami *ustawy o wspieraniu ppo* w tym okresie minister właściwy do spraw gospodarki sprawował bowiem nadzór właścicielski nad tym sektorem, posiadając bezpośredni dostęp do szerokiego spektrum informacji na temat bieżącej sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych podmiotów. Z tego powodu niezrozumiały i nieuzasadniony jest brak właściwego rozpoznania przez Ministerstwo potencjalnego zainteresowania ze strony przedsiębiorców tej branży dopłatami do oprocentowania kredytów inwestycyjnych i proponowanie im, w ówczesnych warunkach, w pierwszej kolejności, akurat takiego mechanizmu wsparcia.

²¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 marca 2001 r. w sprawie dopłat do kredytów inwestycyjnych udzielonych spółkom przemysłowego potencjału obronnego (Dz. U. Nr 43, poz. 480).

²² Dz. U. Nr 83, poz. 932. Przepisy tej ustawy weszły w życie w dniu 30 października 1999 r.

Poza samą konstrukcją instrumentu (nieuwzględniającą specyfiki bieżących warunków funkcjonowania jego potencjalnego adresata), rozwiązanie to – na skutek nieokreślenia procedury dokonywania przez MG dopłat do kredytów inwestycyjnych oraz niedopracowania przez Ministerstwo zasad oceny kredytowanych zadań inwestycyjnych w kontekście ich zgodności ze *Strategią 2002* – nie mogło być w praktyce zastosowane, nawet gdy znalazł się zainteresowany nim podmiot.

ZM „Dezamet” SA w 2003 r., po wcześniejszym uzyskaniu opinii ministra właściwego do spraw gospodarki w zakresie zgodności kredytowanej inwestycji z restrukturyzacją ppo, nie mogły skorzystać z dopłaty do oprocentowania kredytu. Dwukrotne wnioski tego przedsiębiorcy do BGK pozostały bez rozpatrzenia, ponieważ Bank nie uzyskał od Ministerstwa, w prowadzonej z nim korespondencji, wiążącej informacji na temat praktycznej możliwości zastosowania przez siebie tego instrumentu. Ostatecznie, w styczniu 2004 r., przedsiębiorca oficjalnie wycofał się z procedury ubiegania się o wsparcie w trybie przepisów *rozp. z 05.03.01 r.*

Nie wykluczając definitywnie – w przypadku pojawienia się wpływów z prywatyzacji spółek sektora obronnego – możliwości zastosowania w przyszłości tego narzędzia, zdaniem NIK, dotychczasowe doświadczenia Ministerstwa (w szczególności przypadek ZM „Dezamet” SA) wskazują na pilną potrzebę wypracowania, w porozumieniu z BGK, procedur umożliwiających jego szybkie uruchomienie. W przeciwnym razie rozwiązanie to pozostanie w dalszym ciągu w praktyce niemożliwe do wykorzystania, a utrzymywanie takiego stanu jest nieuzasadnione i niecelowe.

3.2.2. Ustawa o wspieraniu ppo i rozp. z 28.04.03 r.

Zdaniem NIK procedura przydzielania i rozliczania środków wsparcia udzielanego w trybie *rozp. z 28.04.03 r.*²³ winna ulec modyfikacji. W celu zwiększenia jej przejrzystości poszczególne etapy tego procesu należy bardziej sformalizować i lepiej udokumentować, w szczególności w sytuacji wprowadzania zmian w harmonogramie realizacji zadań objętych pomocą. Jednocześnie, w przypadku oceny prawidłowości jej wykorzystania oraz osiągniętych efektów – w większym niż dotychczas stopniu – należy wykorzystywać wyniki kontroli prowadzonych u poszczególnych przedsiębiorców, a nie bazować jedynie na sprawozdaniach i dokumentacji przekazywanej przez beneficjenta wsparcia.

²³ *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego* (Dz. U. Nr 89, poz. 830).

Powyższa ocena i rekomendacja, choć sformułowana na podstawie analizy zdarzeń mających miejsce w latach 2003–2005, w ocenie NIK, jest wciąż aktualna. Przemawiają za tym poniższe uwarunkowania i okoliczności:

- Art. 5 i 7 *ustawy o wspieraniu ppo* zakłada przeznaczenie środków pochodzących z prywatyzacji spółek sektora obronnego na wspieranie ich restrukturyzacji, a także na zakupy nowoczesnego uzbrojenia lub sprzętu wojskowego produkowanego przez tych przedsiębiorców. Proporcje podziału tej kwoty (35% na realizację programu przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych oraz 65% na wspieranie restrukturyzacji) określa art. 12 *ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*²⁴. Bezwzględna wysokość planowanych przychodów z prywatyzacji (w tym spółek ppo) w danym roku wyznacza z kolei Minister Skarbu Państwa w ramach kierunków prywatyzacji majątku Skarbu Państwa i kwota ta jest ujmowana w ustawie budżetowej. W analizowanym okresie jej poziom, w odniesieniu do całej gospodarki i spółek tej branży, wynosił odpowiednio: w 2002 r. – 6,8 mld zł i 300 mln zł, w 2003 r. – 9,1 mld zł i 100 mln zł, w 2004 r. – 8,8 mld zł i 23 mln zł, w 2005 r. – 5,7 mld zł, w 2006 r. – 5,5 mld zł, w 2007 r. – 3 mld zł, w 2008 r. – 2,3 mld zł, w 2009 r. – 12 mld zł i 301 mln zł i w 2010 r. – 25,0 mld zł i 203 mln zł. W latach 2005–2008 nie zakładano prywatyzacji spółek sektora obronnego.
- W przypadku uzyskania przez Skarb Państwa przychodów z prywatyzacji kolejnych spółek ppo Ministerstwo Gospodarki będzie dokonywało (wykorzystując przepisy *ustawy o wspieraniu ppo* i *rozp. z 28.04.03 r.*) rozdzielania i rozliczania nowej transzy środków przypadających przedsiębiorcom sektora. Ministerstwo Skarbu Państwa (dalej: MSP)²⁵, jeszcze w połowie 2010 r., przewidywało zakończenie w krótkim czasie procesów prywatyzacyjnych czterech podmiotów²⁶, a planowana z tego tytułu kwota, szacowana łącznie na ok. 180 mln zł, w części przypadnie do podziału przez MG.
- W latach 2006–2010 spółki ppo w dalszym ciągu składały do MG wnioski w sprawie udzielania im wsparcia. W związku z brakiem przychodów z prywatyzacji przedsiębiorców tego sektora pozostały one bez rozpatrzenia. W 2006 r. 13 podmiotów

²⁴ Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 570 ze zm.

²⁵ Pismo: MSP/DNWIP IV/5248/10 z dnia 22 lipca 2010 r.

²⁶ Powyższa sytuacja dotyczyła: „Unimor–Radioom” Sp. z o.o., Zakładów Sprzętu Precyzyjnego „Niewiadów” SA w Niewiadowie (dalej ZPS „Niewiadów” SA), „Nitroerg” SA w Krupskim Młynie oraz Zakładów Tworzyw Sztucznych „Gamrat” SA w Jaśle (dalej ZTS „Gamrat” SA).

aplikowało o 66,2 mln zł, w 2007 r. – trzy o 6 mln zł, w 2008 r. – 19 o 176,6 mln zł, w 2009 r. – cztery o 21,4 mln zł, a w 2010 r. – 13 o 156,6 mln zł.

- Minister Gospodarki, w trybie i na zasadach określonych w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1993 r. w sprawie określenia organów właściwych do nakładania niektórych obowiązków i zadań niezbędnych na potrzeby obrony państwa oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych zadań i przeprowadzania kontroli ich realizacji*²⁷, w analizowanym okresie udzielał podmiotom sektora obronnego dotacji na utrzymanie mocy produkcyjnych niezbędnych do realizacji zadań obronnych opisanych w planie mobilizacji gospodarki, których przyznawanie i rozliczanie podlega podobnym rygorom, jak w *rozp. z 28.04.03 r.* Z tego tytułu MG w latach 2003-2005 oraz 2008-2010 dysponowało odpowiednio środkami w wysokości: w 2003 r. – 4,4 mln zł, w 2004 r. – 4,5 mln zł, w 2005 r. – 4,5 mln zł, w 2008 r. – 59,1 mln zł, w 2009 r. – 80 mln zł i w 2010r. – 73 mln zł. W latach 2006-2007 w budżecie państwa nie przewidziano kwot na ten cel.
- W obydwu przypadkach (*rozp. z 20.07.93 r.* i *rozp. z 28.04.03 r.*) decyzji Ministra Gospodarki o przekazaniu danemu podmiotowi środków budżetowych w określonej wysokości, na realizację konkretnych zadań w niej wskazanych, towarzyszyła umowa zawierana przez tego Ministra z przedsiębiorcą, definiująca z kolei zasady rozliczania przekazanej mu w tym trybie kwoty.

Przygotowanie przepisów *rozp. z 28.04.03 r.*, które weszły w życie dnia 5 czerwca 2003 r., wymagało wcześniejszej nowelizacji *ustawy o wspieraniu ppo*²⁸, co z kolei wstrzymało rozdysponowanie środków pochodzących z prywatyzacji PZL „Warszawa-Okęcie” SA i WSK „PZL-Rzeszów” SA (przeprowadzonej jeszcze w latach 2001–2002). W konsekwencji zablokowało to możliwość ich szybszego przeznaczenia m.in. na finansowanie procesu restrukturyzacji sektora obronnego. Wobec pilnej konieczności podjęcia tych działań NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia powyższe opóźnienie i podtrzymuje swoją wcześniejszą krytyczną ocenę w tym zakresie²⁹.

Na podstawie *rozp. z 28.04.03 r.*, w latach 2003–2005, minister właściwy do spraw gospodarki, udzielił wsparcia 31 spółkom ppo na łączną kwotę 150,7 mln zł.

²⁷ Dz. U. Nr 69, poz. 331 ze zm., dalej *rozp. z 20.07.93 r.*

²⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2053. Jej przepisy weszły w życie w dniu 15 stycznia 2003 r.

²⁹ Wystąpienie pokontrolne skierowanie do ministra właściwego do spraw gospodarki po kontroli restrukturyzacji sektora obronnego – pismo KGP/41015-5/02 z dnia 29 października 2003 r.

Kontrolą NIK objęto działania MG związane z pomocą przekazaną 10 podmiotom: ZM „Mesko” SA, ZM „Tarnów” SA, ZM „Bumar-Łabędy” SA, ZM „Dezamet” SA, WSK „PZL-Warszawa II” SA, ZCh „Nitro-Chem” SA, Zakładom Produkcji Specjalnej Sp. z o.o. w Pionkach (dalej ZPS „Pionki” Sp. z o.o.), HSW SA, ZR „Radmor” SA oraz PHZ „Bumar” Sp. z o.o. (obecnie „Bumar” Sp. z o.o.).

Ww. przedsiębiorcom przekazano środki w wysokości 106,4 mln zł, tj. 71% całej rozdysponowanej w tym trybie sumy. Ogółem analizowane Spółki wnioskowały w tym czasie o udzielenie im wsparcia na poziomie 213,7 mln zł. Ostatecznie, z puli otrzymanych środków, wykorzystywały one 104,2 mln zł, co stanowiło blisko 98% wartości przekazanej im kwoty. Niewykorzystana pomoc – ogółem 2,2 mln zł – została zwrócona do MG przez ZPS „Pionki” Sp. z o.o., PHZ „Bumar” Sp. z o.o., ZM „Mesko” SA oraz ZM „Radmor” SA.

Stosownie do uregulowań art. 5 ustawy o wspieraniu ppo środki te były przeznaczone na:

- konwersję lub koncentrację produkcji,
- działalność badawczo-rozwojową,
- promocję eksportu,
- wspieranie restrukturyzacji zatrudnienia,
- wdrażanie do produkcji nowoczesnego uzbrojenia lub sprzętu wojskowego,
- pozyskiwanie majątku niezbędnego do zapewnienia jego produkcji.

Minister właściwy do spraw gospodarki udzielał wsparcia na podstawie *Regulaminu oceny wniosków oraz prowadzenia konsultacji w sprawie ustalenia zakresu wspierania procesu restrukturyzacji podmiotów ppo* (dalej *Regulamin...*). Przewidywał on m.in. występowanie MG do MON, MSP, UOKiK oraz do spółek dominujących w grupach kapitałowych (ARP i Bumar) o zajęcie stanowiska w sprawie zgodności planowanych przedsięwzięć, o wsparcie których występowali przedsiębiorcy ppo, z założeniami polityki państwa wobec tego sektora, w obszarach za które odpowiadały ww. jednostki.

Regulamin ten zakładał także prowadzenie dla każdego wniosku *Karty oceny wniosku...* (dalej *Karta...*), wypełnianej sukcesywnie po zakończeniu każdego z etapów (§3).

Mając na względzie niezbędną dla zachowania jawności finansów publicznych przejrzystość procedury w zakresie podziału środków budżetowych leżących w gestii Ministerstwa, NIK krytycznie – pod względem rzetelności i celowości – ocenia fakt, że w badanej dokumentacji źródłowej, dotyczącej ogółem ww. 10 spółek ppo:

- tylko w dwóch przypadkach (ZCh „Nitro-Chem” SA oraz ZPS „Pionki” Sp. z o.o.) w zachowanych i przekazanych *Kartach...*, sporządzonych jedynie dla jednego roku z całego analizowanego okresu (w 2003 r.), zawarta była wysokość proponowanego wsparcia (zgodna z kwotami faktycznie przekazanymi przez ministra właściwego do spraw gospodarki);
- w czterech kolejnych przypadkach (ZM „Mesko” SA, ZM „Dezamet” SA, ZM „Tarnów” i ZM „Bumar-Łabędy” SA), przynajmniej dla jednego z badanych lat, zachowały się i zostały przekazane (w całości lub części) *Karty...*, lecz w żadnej z nich nie zawarto

wzmianki o wysokości proponowanego wsparcia – chociaż ww. spółki ostatecznie nie uzyskały 100% wnioskowanych kwot;

- aż w czterech przypadkach (PHZ „Bumar” Sp. z o.o.; HSW SA, WSK „PZL-Warszawa II” SA oraz ZR „Radmor” SA), dla żadnego z badanych lat, nie zachowały się ani nie zostały udostępnione *Karty...*, ilustrujące zastosowaną w odniesieniu do tych przedsiębiorców procedurę dochodzenia do ostatecznej kwoty dotacji.

Z wyjaśnień Dyrektora DSO wynikało, że sporządzanie ww. *Kart...* (w odniesieniu do wszystkich wniosków przedsiębiorców sektora) było wprawdzie regułą, lecz z uwagi na ich pomocniczy charakter w wielu przypadkach dokumenty te nie zostały zachowane. Uwzględniając nawet upływ czasu, jaki minął od momentu przygotowania tych *Kart...*, NIK nie do końca podziela tę argumentację. Z jednej bowiem strony, w świetle brzmienia § 3 ww. *Regulaminu...*, sporządzenie *Karty...* było wymogiem formalnym, a tym samym nie tylko sposób jej opracowania, ale także zasady przechowywania winny być ujednolicone i jednakowo przestrzegane. Na podstawie analizowanej próby stwierdzono zaś jednoznacznie, że faktycznie taka unifikacja nie miała miejsca.

Dodatkowo, w przypadku zachowanych *Kart...*, poza formalną i merytoryczną oceną wniosku danej spółki ppo, zawierały one także wzmianki o: decyzji Ministra przyznającej środki, umowie dotacji zawartej z przedsiębiorcą, rodzajach sprawozdań przekazywanych przez beneficjenta oraz ich ocenach dokonywanych przez MG (DSO) i akceptowanych przez Ministra. Tym samym dokument ten, częściowo wbrew swojej nazwie, zawierał wszystkie podstawowe informacje o wsparciu uzyskanym przez konkretną spółkę. Powyższa okoliczność, zdaniem NIK, stanowiła kolejny istotny argument przemawiający za wdrożeniem i konsekwentnym przestrzeganiem wymogu sporządzania i przechowywania tych *Kart...* Dzięki niemu w każdym momencie można bowiem łatwo sięgnąć lub przywołać odpowiednie dokumenty źródłowe, co jest istotne zarówno dla Ministerstwa, w związku z kształtowaniem polityki gospodarczej wobec tego sektora, jak i dla jednostek zewnętrznych (np. instytucji kontrolnych).

NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia fakt, że w przypadku wsparcia udzielonego trzem spółkom ppo (ZM „Mesko” SA, ZM „Dezamet” SA oraz PHZ „Bumar” Sp. z o.o.) aneksy do umów z tymi przedsiębiorcami, przesuujące terminy realizacji zadań finansowanych za pośrednictwem dotacji, zawierane były już po upływie pierwotnych dat przewidzianych na ich wykonanie.

Sytuacje te dotyczyły złożonych przedsięwzięć, polegających na uruchomieniu skomplikowanych maszyn i urządzeń, a nawet całych linii technologicznych lub na przeprowadzeniu prac badawczo-rozwojowych. Ostatecznie zadania zostały wykonane, choć z opóźnieniem w stosunku do zakładanego pierwotnie harmonogramu, co potwierdziły kontrole prowadzone w 2 z 3 ww. podmiotów (ZM „Mesko” SA i ZM „Dezamet” SA).

Zdaniem NIK, właściwy nadzór i monitorowanie przebiegu realizacji tych zadań, szczególnie uzasadniony w nielicznych w końcu przypadkach, nawet przy istniejących ograniczeniach kadrowych, powinien umożliwić DSO odpowiednią reakcję we właściwym terminie. Jej brak NIK ocenia krytycznie. Zachodzące w tych sytuacjach okoliczności formalnie stanowiły bowiem podstawę do żądania zwrotu dotacji, choć jednocześnie byłoby to niecelowe. Dlatego to właśnie na MG, w związku z przekazywaniem spółkom ppo środków budżetowych, ciążył szczególnie obowiązek sformułowania zapisów zabezpieczających właściwe wykorzystanie i rozliczenie środków oraz dokonywania bez zbędnej zwłoki stosownej korekty warunków tych umów – w razie zaistnienia takiej, odpowiednio uzasadnionej konieczności. W związku z tym to Minister, a w praktyce w jego imieniu DSO, jako strona umowy dotacji, niezależnie od aktywności podejmowanej przez daną spółkę ppo, powinien dążyć do uporządkowania – zarówno kwestii merytorycznych jak i formalno-prawnych – związanych z jej bieżącą realizacją.

W 2003 r., na podstawie umowy zawartej dnia 14 listopada, ZM „Mesko” SA otrzymały dotację budżetową w kwocie 15,3 mln zł na wsparcie 25 działań restrukturyzacyjnych określonych w decyzji Ministra. W umowie Spółka zobowiązana została do wykorzystania dotacji budżetowej w ustalonym terminie i zgodnie z przeznaczeniem. Tymczasem aneks do umowy, w odniesieniu do części działań, podpisano dopiero w dniu 17 czerwca 2005 r., tj. po upływie terminu dostawy urządzeń oraz dacie nadesłania sprawozdania końcowego. Dodatkowo, w przypadku jednego działania, kolejny aneks podpisany został dnia 2 września 2005 r. (po upływie zmienionego aneksem nr 1 terminu).

NIK zwraca uwagę, że jedynie w przypadku czterech z 10 analizowanych spółek ppo (ZM „Mesko” SA, ZM „Tarnów” SA, ZM „Bumar-Łabędy” SA i PZL „WSK-Warszawa II” SA), w ramach udostępnionej w trakcie kontroli dokumentacji, natrafiono na materiały wskazujące na fakt prowadzenia przez DSO kontroli prawidłowości wykorzystania wsparcia przez poszczególnych beneficjentów, przy czym jedynie w ZM „Mesko” SA jej zakresem objęto całość przekazanych spółce środków w latach 2003-2004. W trzech pozostałych przypadkach kontrola obejmowała pomoc udzieloną wyłącznie w jednym roku, choć faktycznie była ona przekazywana dłużej.

W przypadku sześciu spółek ppo, w których Ministerstwo nie prowadziło kontroli, fakt realizacji zadań restrukturyzacyjnych zgodnie z zawartą z nimi umową, stwierdzano wyłącznie na podstawie analizy sprawozdań (rocznych kwartalnych i końcowych) oraz załączanej do nich dokumentacji finansowej i technicznej, przekazywanej do DSO przez poszczególne spółki.

Zdaniem NIK, w celu ostatecznego stwierdzenia zgodności ze stanem faktycznym zrealizowanych zadań i przedsięwzięć, Ministerstwo – w większym niż dotychczas stopniu – powinno bazować na kontrolach prowadzonych u beneficjentów, obejmujących m.in. wizje lokalne obiektów, które sfinansowano dotacją. Dotyczy to w szczególności podmiotów, którym przekazywano relatywnie wysokie kwoty. W odniesieniu do badanej populacji sytuacja ta dotyczyła aż połowy przypadków, tj. pięciu spółek (ZPS „Pionki” Sp. z o.o. – łączne wsparcie 22,2 mln zł; HSW SA – 11 mln zł; PHZ „Bumar” Sp. z o.o. – 6,8 mln zł; ZM „Dezamet” SA – 5,9 mln zł i ZR „Radmor” SA – 5,8 mln zł). Ww. przedsiębiorcy, w latach 2003-2005, uzyskali wsparcie w łącznej wysokości 51,7 mln zł, stanowiącej 34% wartości wszystkich środków rozdysponowanych przy wykorzystaniu przepisów tego rozporządzenia.

NIK generalnie pozytywnie – pod względem gospodarności – ocenia efekty przedsięwzięć realizowanych przez kontrolowane spółki ppo w ramach wsparcia udzielonego im przez ministra właściwego do spraw gospodarki w trybie *rozp. z 28.04.03 r.*

Zastrzeżenia NIK dotyczą jedynie części pomocy wydatkowanej przez ZM „Mesko” SA w 2003 r. – na restrukturyzację zatrudnienia (jedno działanie) oraz w latach 2003-2004 – na wdrożenia do produkcji nowoczesnego uzbrojenia (dwa działania). Łącznie kwestionowana kwota wynosiła 3 mln zł i stanowiła 12% ogólnej wartości dotacji wykorzystanej przez tę Spółkę (24,5mln zł) oraz 2% wszystkich środków przekazanych w ramach tego instrumentu (150,7mln zł).

Zdaniem NIK w obydwu przypadkach cel, na który miało ono być przeznaczone, nie został zrealizowany.

Ze sprawozdania końcowego z wykonania działania dotyczącego restrukturyzacji zatrudnienia wynikało, że z zaplanowanych do zwolnienia 159 pracowników z ZM „Mesko” SA odeszło 127 osób. W wyniku kontroli ustalono, że po zakończeniu okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych do pracy w Spółce wróciło ponownie 122 pracowników (odpowiednio: 7 – w 2004 r., 84 – w 2005 r. oraz 31 – w 2007 r.). Stało się tak ponieważ *Porozumienie w sprawie przeprowadzenia w ZM „Mesko” SA zwolnień grupowych* przewidywało, że zwalniani pracownicy, po wypłaceniu im odpraw w wysokości zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa oraz po zakończeniu okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych, w przypadku zgłoszenia przez nich takiej chęci,

otrzymają gwarancje ponownego zatrudnienia w Spółce. Kwota wykorzystanej na ten cel dotacji wyniosła 0,5 mln zł.

W związku z nieotrzymaniem dalszego wsparcia ze strony MG realizacja dwóch działań, tj. *Opracowanie naboju kal. 12,7x99 mm z pociskiem FADS* i *Opracowanie dokumentacji technicznej do produkcji i wykonanie partii prototypowej ładunku zdalnego rażenia ŁZR-100* została zakończona. W konsekwencji przedsięwzięcia te nie były kontynuowane i nie znalazły odpowiedniego odzwierciedlenia w bieżącej produkcji ZM „Mesko” SA, chociaż Spółka wydatkowała na nie łącznie kwotę 3,4 mln zł, z czego dotacja z budżetu państwa wyniosła 2,5 mln zł a środki własne 0,9 mln zł.

Mając na względzie ustalenia i oceny, dotyczące wsparcia udzielanego na podstawie przepisów *rozp. z 28.04.03 r.*, NIK z satysfakcją przyjmuje wyjaśnienia udzielone przez nadzorującego DSO Podsekretarza Stanu w MG – Pana Dariusza Bogdana³⁰, informujące o zatwierdzeniu w listopadzie 2009 r. Karty procesu KP-01350-260 *Wspieranie działań restrukturyzacyjnych podmiotów przemysłowego potencjału obronnego w oparciu o środki z prywatyzacji spółek ppo*, zawierającej szczegółowy opis procedury postępowania komórek organizacyjnych Ministerstwa przy udzielaniu wsparcia dla działań restrukturyzacyjnych. Choć nie została ona do tej pory zastosowana, z powodu braku przychodów z prywatyzacji spółek sektora obronnego, fakt jej opracowania wychodzi naprzeciw spostrzeżeniom sformułowanym przez NIK w trakcie obecnej kontroli.

Na podstawie przepisów *rozp. z 28.04.03 r.* wsparcia – w odniesieniu do nadzorowanych przez siebie spółek ppo – udzielał także Minister Obrony Narodowej. Sytuacja ta dotyczyła m.in. SMW SA. Kontrola u tego beneficjenta ujawniła poważne nieprawidłowości w zakresie sposobu wykorzystania dotacji z MON³¹.

3.2.3. Ustawa o restrukturyzacji należności

NIK nie zgłasza uwag do sposobu realizacji przez ministra właściwego do spraw gospodarki, w odniesieniu do spółek ppo, jego kompetencji wynikających z przepisów *ustawy o restrukturyzacji należności*³².

Postępowanie oddłużeniowe w tym trybie było dostępne dla wszystkich podmiotów, w tym spółek sektora, z wyłączeniem przedsiębiorców znajdujących się w stanie likwidacji lub upadłości oraz objętych postępowaniem układowym. Restrukturyzacja zobowiązań publicznoprawnych, w skład których wchodziły m.in.: podatki, cła, wpłaty z zysku czy też

³⁰ Pismo BDG-III-0911-4/8/10 z dnia 28 września 2010 r.

³¹ Szerzej patrz pkt 3.2.8.1. *Informacji*.

³² *Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców* (Dz. U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.).

zaległości wobec funduszy, polegała na ich umorzeniu, a warunkiem jego uzyskania było: przedstawienie przez przedsiębiorcę programu restrukturyzacyjnego, wniesienie opłaty restrukturyzacyjnej, a także uregulowanie zobowiązań nie objętych tym procesem (m.in. składek na ubezpieczenia emerytalne i zdrowotne).

Np. WSK „PZL-Warszawa II” SA złożyła wnioski o umorzenie zobowiązań w łącznej wysokości 9,4 mln zł do: Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Pracy, Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), Burmistrza Gminy Warszawa Centrum, urzędu skarbowego i Starosty Powiatu Warszawskiego. Załącznikiem do ww. wniosków był program restrukturyzacji na lata 2002-2004.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 omawianej ustawy zobowiązania objęte restrukturyzacją na podstawie innych ustaw (w tym *ustawy o wspieraniu ppo*), po wystąpieniu zainteresowanego przedsiębiorcy z wnioskiem do Ministra Gospodarki i uzyskaniu stosownej decyzji, podlegały umorzeniu w zakresie należności publicznoprawnych.

Mając na względzie fakt, że realizacja restrukturyzacji finansowej na podstawie *ustawy o restrukturyzacji należności* była korzystniejsza w stosunku do rozwiązań przyjętych wcześniej w *ustawie o wspieraniu ppo*³³, w okresie od 4 października do 15 listopada 2002 r., 13 spółek ppo³⁴ złożyło wnioski o restrukturyzację swojego zadłużenia w trybie nowej ustawy. Wskazani przedsiębiorcy – z wyjątkiem ZE „Warel” SA – wszczęli poprzednio postępowania oddłużeniowe w trybie *ustawy o wspieraniu ppo*, przy czym jedynie cztery podmioty (ZM „Tarnów” SA, ZM „Dezamet” SA, HSW SA oraz WSK „PZL-Świdnik” SA) zdołały wówczas częściowo zrestrukturyzować swoje zobowiązania. Nie udało się tego natomiast dokonać m.in. dwóm spółkom ppo o najwyższym zadłużeniu (ZM „Mesko” SA i ZM „Bumar-Łabędy” SA).

Wszystkie złożone wnioski zostały uwzględnione przez Ministra Gospodarki, który wydał decyzje o umorzeniu wcześniej rozpoczętych postępowań restrukturyzacyjnych, prowadzonych w trybie *ustawy o wspieraniu ppo*. Zostały one podjęte w okresie od 31 października (w tym dniu 9 decyzji) do 26 listopada 2002 r.

³³ Ocena tego rozwiązania została dokonana przez NIK m.in. w *Informacji o wynikach kontroli restrukturyzacji sektora obronnego*, opublikowanej w lutym 2004 r. (Nr ewid. 86/2003/P02056/KGP).

³⁴ Powyższa sytuacja dotyczyła: ZM „Tarnów” SA, ZM „Dezamet” SA, ZM „Mesko” SA, Tłoczni Metali „Pressta” SA w Bolechowie, HSW SA, WSK „PZL-Świdnik” SA, „PZL-Hydrał” SA, WSK „PZL-Warszawa II” SA, ZM „Bumar-Łabędy” SA, ZM „PZL-Wola” SA, Gdańskich Zakładów Elektronicznych „Unimor” SA w Gdańsku, Unimor-Radiocom Sp. z o.o. oraz Zakładów Elektronicznych „Warel” SA w Warszawie (dalej ZE „Warel” SA).

Spółki ppo wnioskowały o objęcie postępowaniem restrukturyzacyjnym zobowiązań o łącznej wartości 426,9 mln zł, w tym 69,1 mln zł stanowiły płatności wobec jednostek samorządu terytorialnego, które podjęły uchwały o restrukturyzacji zobowiązań.

NIK pozytywnie – pod względem gospodarności – ocenia efekty restrukturyzacji zadłużenia w kontrolowanych spółkach ppo, prowadzone w trybie *ustawy o restrukturyzacji należności*. W wydatny sposób przyczyniły się one do poprawy wyników finansowych tych podmiotów w latach 2003-2005.

Wśród kontrolowanych przedsiębiorców największe kwotowo umorzenia uzyskały ZM „Bumar-Łabędy” SA (134,7 mln zł) oraz ZM „Mesko” SA (49,9 mln zł). W przypadku ZM „Tarnów” SA była to kwota 18,1 mln zł, a ZM „Dezamet” SA – 2,4 mln zł. Łączne umorzenia w badanych podmiotach ppo, z tytułu *ustawy o restrukturyzacji należności*, wynosiły 213,2 mln zł.

W WSK „PZL-Warszawa II” SA restrukturyzacją objęto zobowiązania w łącznej wysokości 8,1 mln zł, tj. ponad 86% jej zakładanej wielkości, w tym wobec: ZUS – 3,4 mln zł, PFRON – 3,7 mln zł, Urzędu Gminy m. st. Warszawy – 1 mln zł. Różnica (1,3 mln zł) między kwotą planowaną do restrukturyzacji, a faktycznie wykonaną spowodowana została późniejszym niż zakładano wydaniem decyzji przez ZUS i PFRON, co zwiększyło kwotę restrukturyzowanych odsetek od zaległości (ogółem o 2,1 mln zł) oraz mniejszym umorzeniem lub brakiem umorzenia zaległości przez Urząd Gminy, urząd skarbowy i Starostwo Powiatowe – w łącznej wysokości 3,4 mln zł.

Jednocześnie NIK podkreśla, że w przypadku restrukturyzacji finansowej zobowiązań spółek ppo pozytywne efekty tego procesu wynikały dodatkowo z faktu, iż równoległe proces ten był prowadzony także przy wykorzystaniu przepisów *ustawy o pomocy dla rynku pracy oraz ustawy o kip*³⁵. W gronie badanych podmiotów sytuacja ta dotyczyła odpowiednio: ZM „Mesko” SA oraz ZM „Bumar-Łabędy” SA i WSK „PZL-Warszawa II” SA.

Minister Skarbu Państwa, w trybie *ustawy o kip*, na podstawie umowy z dnia 1 sierpnia 2003 r., udzielił ZM „Bumar-Łabędy” SA pożyczki długoterminowej w kwocie 82 mln zł, z przeznaczeniem na spłatę zobowiązań publicznoprawnych niepodlegających restrukturyzacji w rozumieniu *ustawy o restrukturyzacji należności*. Spółka wykorzystwała ww. kwotę zgodnie z przeznaczeniem w konsekwencji czego Minister, na podstawie umowy zawartej w dniu 23 sierpnia 2005 r., zmienił formę pomocy publicznej z pożyczki długoterminowej na dokapitalizowanie i objął, za wkład pieniężny w kwocie 88,8 mln zł, akcje serii B z tytułu potrącenia wierzytelności wobec przedsiębiorcy z odsetkami. W ten sposób wierzytelność Skarbu Państwa z tytułu umowy pożyczki wygasła.

³⁵ Szerzej patrz pkt. 3.2.4. i 3.2.5. *Informacji*.

Zobowiązania WSK „PZL-Warszawa II” SA były restrukturyzowane na podstawie przepisów *ustawy o kip*, w wyniku wniosków składanych do MSP, do których załącznikiem był program restrukturyzacji na lata 2003-2007. Minister Skarbu Państwa, w grudniu 2003 r. udzielił Spółce pomocy publicznej w wysokości 6,1 mln zł, z czego 5,2 mln zł na uregulowanie zobowiązań publicznoprawnych oraz 0,9 mln zł na sfinansowanie wdrożenia laserowych symulatorów strzelań oraz na modernizację budynków, budowli i systemu ciepłowniczego (odpowiednio: 0,5 mln zł i 0,4 mln zł). Środki wydatkowano zgodnie z ich przeznaczeniem.

3.2.4. Ustawa o pomocy dla rynku pracy

NIK nie zgłasza uwag do sposobu realizacji przez ministra właściwego do spraw gospodarki oraz Prezesa Zarządu ARP SA, w odniesieniu do spółek ppo, ich uprawnień i kompetencji wynikających z *ustawy o pomocy dla rynku pracy*³⁶. Rozwiązania tam zawarte dotyczyły przedsiębiorców (zatrudniających powyżej tysiąca pracowników, znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, istniejących ponad dwa lata, nie będących w upadłości lub likwidacji), którzy zgłosili wnioski o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego, obejmującego zobowiązania cywilno- i publicznoprawne, majątek oraz zatrudnienie.

Prezes Zarządu ARP SA wykonywał funkcje organu administracji publicznej w zakresie zadań wynikających z ustawy, w tym m.in.: wydawał postanowienia o wszczęciu postępowania restrukturyzacyjnego, o warunkach i trybie restrukturyzacji, sprawował nadzór nad realizacją postępowania restrukturyzacyjnego i sporządzał sprawozdania z jego wykonania.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 *ustawy o pomocy dla rynku pracy* organem właściwym w sprawach restrukturyzacji był minister właściwy do spraw gospodarki, sprawujący jednocześnie nadzór nad wykonaniem ustawy (art. 9 pkt 1) i pełniący funkcje organu wyższego stopnia (II instancji) wobec Prezesa Zarządu ARP SA w zakresie decyzji wydanych na jej podstawie (art. 9 pkt 2).

Warunek dotyczący liczby zatrudnionych spełniało ogółem 8 spółek ppo³⁷. Z uwagi na sytuację ekonomiczno-finansową chęć skorzystania z przepisów tej ustawy zadeklarowało wstępnie 5 spośród 8 ww. przedsiębiorców, tj. ZM „Mesko” SA, ZM „Bumar-Łabędy” SA, HSW SA, CNPEP „Radwar” SA oraz WSK „PZL-Świdnik” SA.

³⁶ *Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy* (Dz. U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.).

³⁷ ZM „Mesko” SA, ZM „Bumar-Łabędy” SA, HSW SA, Centrum Naukowo-Produkcyjne Elektroniki Profesjonalnej „Radwar” SA w Warszawie (dalej CNPEP „Radwar” SA), WSK „PZL-Świdnik” SA, FŁT „Kraśnik” SA, Zakłady Tworzyw Sztucznych „Nitron” SA w Krupskim Młynie oraz ZTS „Gamrat” SA.

Ostatecznie postępowaniami restrukturyzacyjnymi – dopuszczającymi m.in. wsparcie przez Agencję (w postaci pożyczek i poręczenia) – objęto trzy spółki (ZM „Mesko” SA, HSW SA i WSK „PZL-Świdnik” SA).

Kwota 125,8 mln zł – jaką łącznie uzyskały podmioty tego sektora – stanowiła 28,2% wszystkich środków rozdysponowanych w ramach ww. ustawy przez ARP SA. HSW SA i ZM „Mesko” SA uzyskały pożyczki w wysokości 75 mln zł i 30 mln zł³⁸, a WSK „PZL-Świdnik” SA – poręczenie na kwotę 20,8 mln zł.

Niezależnie od powyższego, na podstawie postanowień zawartych w rozdziale 5a (art. 32 a – 32 l) *ustawy o pomocy dla rynku pracy*³⁹, podległa Agencji spółka „Operator ARP” Sp. z o.o.⁴⁰ przeprowadziła restrukturyzację niektórych należności publicznoprawnych na zasadach szczególnych – dokonując przejęcia do spłaty należności w zamian za składniki majątku dłużnika. Łączna kwota przejętych w tym trybie zobowiązań, w odniesieniu do ZM „Mesko” SA i HSW SA, według stanu na dzień 19 maja 2010 r., wynosiła 42,2 mln zł.

3.2.4.1. HSW SA

NIK jako skuteczne i efektywne w ostatecznym rozrachunku, tj. uwzględniając konieczność dokonania modyfikacji udzielonej pomocy, ocenia wykorzystanie środków przekazanych przez ARP SA dla tej Spółki w procesie jej restrukturyzacji.

Spółka otrzymała od Agencji dwie pożyczki, w łącznej kwocie 75,0 mln zł⁴¹, na realizację zadań ujętych w *Planie restrukturyzacji Huty Stalowa Wola SA na lata 2003-2007* – uzgodnionym w dniu 20 czerwca 2003 r. i zmodyfikowanym w dniu 28 kwietnia 2004 r. Decyzję o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego Prezes ARP SA wydał dnia 22 sierpnia 2005 r.

HSW SA nie wywiązywała się z obowiązku spłaty rat kapitałowych uzyskanych z ARP SA pożyczek pomimo zmiany warunków spłat – przyjęcia dogodniejszych terminów. W dniu 13 stycznia 2006 r., Spółka wniosła o ich odroczenie. Następnie, w dniu 13 lutego 2006 r. – uznając, że *Plan restrukturyzacji Huty Stalowa Wola SA na lata 2003-2007 (Modyfikacja)* nie gwarantuje urentownienia biznesu maszyn budowlanych – Huta zaproponowała ARP SA zamianę swojego długu na akcje. Po analizie i ocenie zasadności tej operacji oraz po uzyskaniu stosownych zgód organów ARP SA (rady nadzorczej i walnego

³⁸ W odniesieniu do HSW SA i ZM „Mesko” SA NIK odstąpiła od analizy procedury ubiegania się o tę formę wsparcia, gdyż była ona objęta badaniem w toku poprzedniej kontroli P/06/047. Patrz:

- wystąpienia pokontrolne do HSW SA – pismo: KGP/41012-2/06 z grudnia 2006 r.; do ZM „Mesko” SA – pismo: LKI-4109-1-06 z września 2006 r.; do ARP SA – pismo KGP/41012-1/06 z marca 2007 r.;
- Informacja o wynikach kontroli działalności Agencji Rozwoju Przemysłu SA w zakresie restrukturyzacji polskiego przemysłu (nr ewid. 4/2007/P06047/KGP) z czerwca 2007 r.

³⁹ Rozdział dodany przez art. 1 pkt 5 *ustawy z dnia 14 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. Nr 229, poz. 2271).

⁴⁰ Spółka powołana przez ARP SA do realizacji zadań wynikających z tej ustawy.

⁴¹ Pożyczka nr UPP/30/03 z 28 sierpnia 2003 r. na kwotę 40 mln zł i nr UPP/30/2/04 z 30 kwietnia 2004 r. na kwotę 35 mln zł.

zgromadzenia) została ona przeprowadzona. Komisja Europejska (dalej KE) w dniu 10 marca 2009 r. oceniła ww. konwersję zadłużenia HSW SA jako formę pomocy publicznej zgodną ze wspólnym rynkiem.

W ocenie NIK, wsparcie udzielone Hucie przez ARP SA w 2003 r. – bez dokonania odroczenia spłaty rat obydwu pożyczek, a następnie przeprowadzenia ich konwersji na kapitał Spółki – nie pozwoliłoby na przywrócenie przedsiębiorcy oczekiwanej długookresowej zdolności do konkutowania na rynku. Bez przeprowadzenia tych działań oraz uznania postępowania restrukturyzacyjnego za zakończone, kwota kapitału pożyczek stałaby się wymagalna, co groziło HSW SA postawieniem w stan upadłości. Dzięki konwersji nastąpiło uwolnienie środków finansowych niezbędnych do prowadzenia bieżącej działalności gospodarczej oraz konsekwentnego kontynuowania kompleksowego procesu restrukturyzacyjnego, którego efektem – przy istotnym wsparciu ze strony ARP SA (początkowo finansowym, a następnie kapitałowym) – była poprawa wyników Spółki.

W 2010 r. sytuacja HSW SA, na tle innych podmiotów ppo oraz w porównaniu z 2009 r., była relatywnie korzystna. Przykładowo w 2009 r. wartość sprzedaży wyrobów i usług wyniosła 213 mln zł, a w I kwartale 2010 r. odpowiednio: 63,1 mln zł, przy stracie netto na poziomie 2 mln zł.

3.2.4.2. ZM „Mesko” SA

Jako zadowolające, biorąc jednakże pod uwagę konieczność dokonania modyfikacji udzielonego wsparcia, NIK ocenia efekty restrukturyzacji ZM „Mesko” SA, zrealizowanej m.in. przy udziale środków z ARP SA.

Umową nr UPP/31/03, zawartą w dniu 15 grudnia 2003 r., Agencja udzieliła tej Spółce pożyczki w wysokości 30 mln zł. ZM „Mesko” SA zobowiązały się ją spłacić w 12 kwartalnych ratach, w okresie od marca 2005 r. do grudnia 2007 r. Tylko jedna rata – w wysokości 2,5 mln zł – została przez pożyczkobiorcę uregulowana terminowo.

Procesy dostosowawcze Spółka kontynuowała na podstawie *Planu restrukturyzacji ZM Mesko SA na lata 2003–2005*, uaktualnionego we wrześniu 2004 r. Decyzję o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego Prezes ARP SA wydał w dniu 16 maja 2005 r. uznając wówczas, że działania naprawcze zrealizowane zostały zgodnie z ww. planem, a w konsekwencji zapewniają one Spółce trwałą naprawę sytuacji finansowej oraz ugruntowują jej zdolność do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej. Wbrew uzasadnieniu podanemu w decyzji Prezesa ARP SA, uzyskana poprawa nie pozwoliła Spółce na niezakłócone funkcjonowanie w dłuższej perspektywie. Osiągnięty niewielki zysk netto (9 tys. zł za 2003 r. i 71 tys. za 2004 r.), wobec straty w wysokości 18,5 mln zł w 2002 r., był wprawdzie znaczną poprawą wyniku Spółki, jednak jej ogólna kondycja ekonomiczna i brak odpowiedniej płynności finansowej, nie sprzyjały spłacie zobowiązania wobec Agencji z tytułu uzyskanej pożyczki. Jej terminy przesuвано.

Jednocześnie, w dniu 10 listopada 2005 r., ZM „Mesko” SA wystąpiły do Prezesa ARP SA z wnioskiem o zatwierdzenie kolejnej modyfikacji *Planu restrukturyzacji*,

obejmującej restrukturyzację produktową i modernizację procesów wytwarzania – przewidziane na lata 2005–2008, a także o dokapitalizowanie kwotą 45 mln zł.

Agencja początkowo nie widziała celowości przeznaczenia własnych środków na kapitał ZM „Mesko” SA. Ostatecznie, w związku z interwencją właściciela (Ministra Skarbu Państwa), podjęła jednak decyzję o zaangażowaniu pozostałej do spłaty wierzytelności w wysokości 27,5 mln zł – jako własnej inwestycji kapitałowej w Spółkę. Rozstrzygnięcie to zapadło 17 maja 2006 r., a operację sfinalizowano 19 grudnia 2006 r., po uzyskaniu zgody Walnego Zgromadzenia. Wówczas zawarto umowę objęcia przez ARP SA akcji imiennych serii „C” w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki za wkład gotówkowy o wartości 27,5 mln zł.

W ocenie NIK środki niespłaconej w całości pożyczki, skonwertowane na kapitał zakładowy ZM „Mesko” SA, przyczyniły się w wydatny sposób do poprawy płynności finansowej Spółki. W konsekwencji przedsiębiorca, w dniu 28 listopada 2008 r., złożył do Sądu Rejonowego w Kielcach Wydziału V Gospodarczego wniosek o stwierdzenie zakończenia postępowania układowego. Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2008 r. Sąd uznał postępowanie układowe za zakończone.

3.2.4.3. WSK „PZL-Świdnik” SA

NIK nie zgłasza uwag do przebiegu postępowania restrukturyzacyjnego w odniesieniu do tej Spółki oraz osiągniętych w jego rezultacie efektów.

Przedsiębiorca spełniał określone w ustawie kryteria ubiegania się o pomoc publiczną, a wsparcie udzielone mu zostało na podstawie wniosku spełniającego wymogi formalne oraz zawierającego kompletne dokumenty i informacje.

Agencja udzieliła WSK „PZL-Świdnik” SA poręczenia pożyczki inwestycyjnej w kwocie 20,8 mln zł zaciągniętej w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej NFOŚiGW). Środki te przeznaczono na budowę nowej galwanizerni. Inwestycja realizowana była w ramach uzgodnionego z Agencją oraz pozytywnie zaopiniowanego przez Prezesa UOKiK *Planu restrukturyzacji WSK PZL-Świdnik SA na lata 2003–2005*, stanowiącego kontynuację *Planu Naprawczego PZL-Świdnik na lata 1999–2003*. Decyzję o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego Prezes ARP SA wydał w dniu 20 kwietnia 2004 r., przywołując w uzasadnieniu podane w sprawozdaniu Spółki działania i ich efekty. Sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorcy została ustabilizowana. W latach 2005–2008 sprzedaż ogółem rosła systematycznie z poziomu 301,6 mln zł do 419,8 mln zł. W 2009 r. odnotowano jej relatywnie niewielkie załamanie – do wysokości 395,8 mln zł.

Dowodem zakończonej powodzeniem restrukturyzacji Spółki, w ocenie NIK, jest zawarta w dniu 29 stycznia 2010 r. – pomiędzy ARP SA i Augusta Westland N.V. z siedzibą w Amsterdamie – umowa sprzedaży 7 535 468 akcji WSK „PZL-Świdnik” SA (stanowiących 87,62% kapitału zakładowego Spółki) za kwotę 339,1 mln zł. Cena wynegocjowana za ten pakiet była 4,5 krotnie wyższa od ceny nominalnej akcji, a także o 102,4 mln zł (tj. o 43,3%) przewyższała cenę ich nabycia przez Agencję. Zamiar zbycia akcji został pozytywnie zaopiniowany przez Radę Nadzorczą i Walne Zgromadzenie ARP SA w dniu 13 sierpnia 2009 r.

W przypadku poręczenia udzielonego WSK „PZL-Świdnik” SA NIK zwraca uwagę na fakt niezainicjowania przez ARP SA wprowadzenia odpowiedniej modyfikacji jego warunków do umowy zawartej ze Spółką, w związku z korektą zasad określonych w umowie Agencji z NFOŚiGW, a także na niedokonanie odpowiedniego zmniejszenia wysokości należnej ARP SA prowizji.

Na podstawie umów poręczenia:

- Nr 92/04/P/upp/S, zawartej w dniu 30 kwietnia 2004 r. przez ARP SA – Poręczyciela z WSK „PZL-Świdnik” SA – Dłużnikiem;

- Nr P/22/04/upp/S, zawartej w dniu 20 września 2004 r. przez ARP SA – Poręczyciela z NFOŚiGW – Wierzycielem;

Agencja, w związku z umową pożyczki nr 95/2004/Wn-03/AO-IT/P udzielonej tej Spółce przez Fundusz w dniu 30 kwietnia 2004 r., zobowiązała się do jej poręczenia, do wysokości 20,8 mln zł, w terminie do 31 grudnia 2013 r., pobierając z tego tytułu roczną prowizję, płatną do 30 czerwca, w wysokości 1% kwoty objętej tym poręczeniem.

Aneks nr 2 do umowy Nr P/22/04/upp/S ARP SA z NFOŚiGW, podpisanym w dniu 26 listopada 2009 r., warunki poręczenia zmieniono w ten sposób, że jego kwotę zmniejszono do wysokości 17,3 mln zł, a termin jego obowiązywania przedłużono do dnia 31 grudnia 2014 r. W ślad za powyższą modyfikacją, Agencja nie dokonała jednak odpowiedniej zmiany postanowień umowy zawartej przez siebie z WSK „PZL-Świdnik” SA oraz wysokości prowizji, naliczając ją za 2010 r. w dalszym ciągu od początkowej kwoty poręczenia (tj. na poziomie 208 tys. zł), zamiast od wielkości skorygowanej aneksem (odpowiednio w wysokości 173 tys. zł). Jak wyjaśniła Dyrektor Departamentu Inwestycji Portfelowych PPO treści umowy poręczenia Agencji ze Spółką nie zmieniono, bo przedsiębiorca nie wystąpił do ARP SA z takim wnioskiem. Jednocześnie Pani Dyrektor poinformowała, że pomimo kilkukrotnych wystąpień do Spółki o zapłatę prowizji za 2010 r. (należnej do dnia 30 czerwca) do początku września środki z tego tytułu nie wpłynęły do Agencji i w związku z tym przygotowany jest pozew przeciw WSK „PZL-Świdnik” SA o zapłatę tej należności. Nie kwestionując celowości dochodzenia od Spółki należności Agencji, w ocenie NIK – mając na względzie fakt, że ARP SA była stroną dwóch umów dotyczących tego samego poręczenia (z NFOŚiGW i WSK „PZL-Świdnik” SA), oraz iż modyfikacje dokonane w ramach aneksu do umowy z Funduszem miały bezpośredni wpływ na równoległą umowę ze Spółką oraz zakres zobowiązania poręczyciela – to Agencja powinna z własnej inicjatywy podjąć działania w celu skorygowania umowy z WSK „PZL-Świdnik” SA oraz dokonać stosownych modyfikacji wielkości należnej prowizji i w wysokości skorygowanej dochodzić

niezapłaconej przez Spółkę, a wymaganej na dzień 30 czerwca 2010 r., prowizji od tego poręczenia.

Jednocześnie dla dokonania skutecznej zmiany wysokości prowizji wymagana była zgoda obydwu stron umowy, tj. ARP SA i WSK „PZL-Świdnik” SA.

3.2.5. Ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji

Nie zgłaszając (poza przypadkiem WSK „PZL-Kalisz” SA – ze względu na jego szczególną przewlekłość) zasadniczych uwag do sposobu procedowania przez ARP SA z wnioskami składanymi przez spółki ppo w trybie *ustawy o kip*⁴², zdaniem NIK, znaczna część przekazanego wsparcia (pomoc na ratowanie i/lub na restrukturyzację) nie przyniosła oczekiwanych efektów. Mając na względzie okres przeszło 5 lat jaki upłynął od momentu przekazania środków, przypadek Stoczni Marynarki Wojennej SA w Gdyni (dalej SMW SA lub Stocznia) – którą ARP SA, w ramach obydwu ww. form pomocy, zasiłała łączną kwotą 145 mln zł (stanowiącą 77% kwoty 188,4 mln zł przekazanej wszystkim podmiotom tego sektora na podstawie tych przepisów) – jest przykładem zakończonym niepowodzeniem projektu restrukturyzacji spółki.

Wśród beneficjentów pomocy udzielonej w ramach *ustawy o kip*, w formie pożyczek lub dokapitalizowania, znalazło się ogółem 6 przedsiębiorców należących (powiązanych kapitałowo)⁴³ do sektora ppo. W analizowanym okresie przekazano im wsparcie, na które składały się:

- pożyczki na ratowanie udzielone 4 podmiotom (Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. – PZL Mielec, SMW SA, ZM „Tarnów” SA i FŁT „Kraśnik” SA) – w łącznej wysokości 54,5 mln zł, stanowiące 29% środków jakie w tym trybie Agencja przekazała spółkom ppo;
- pożyczki na restrukturyzację udzielone 2 podmiotom (SMW SA i „PZL-Wrocław” Sp. z o.o.) w łącznej wysokości 44,0 mln zł – odpowiednio 23%;
- dokapitalizowanie 2 podmiotów (SMW SA i WSK „PZL-Kalisz” SA) w łącznej wysokości 89,9 mln zł – odpowiednio 48%.

Celem pomocy na ratowanie było podtrzymanie płynności finansowej podmiotu znajdującego się w trudnej sytuacji ekonomicznej na czas konieczny do opracowania planu jego restrukturyzacji lub likwidacji (z reguły 6 miesięcy). Pomoc na restrukturyzację opierała się z kolei na wykonalnym, spójnym i dalekosiężnym planie, którego celem było przywrócenie długoterminowej rentowności przedsiębiorstwa.

⁴² *Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o prywatyzacji i komercjalizacji* (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.).

⁴³ W przypadku Kombinatoru „PZL-Hydrał” SA o wsparcie występowała ta Spółka – zaliczana do ppo oraz wydzielona na bazie jej majątku spółka zależna „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. – formalnie nie zaliczona do ppo. Pomoc na restrukturyzację – pożyczkę w wysokości 4 mln zł – uzyskała „PZL-Wrocław” Sp. z o.o.

3.2.5.1. Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. – PZL Mielec

NIK uznaje za nadal aktualne ustalenia z wcześniejszych kontroli⁴⁴, pozytywnie oceniając zaangażowanie ARP SA w proces restrukturyzacji tej Spółki zakończony ostatecznie sprzedażą udziałów będących w posiadaniu Agencji, inwestorowi branżowemu – United Technologies Holdings (dalej UTH) i Sikorsky Aircraft Corporation (dalej SAC). Należy jednak mieć na uwadze, że dla uzyskania tego ostatecznego efektu wcześniej konieczne było dokonanie modyfikacji formy udzielonego wsparcia.

W dniu 8 marca 2005 r. „PZL Mielec” złożyły wniosek o udzielenie indywidualnej pomocy publicznej na ratowanie, w formie zwrotnej pożyczki w wysokości 16 mln zł, przeznaczonej na sfinansowanie bieżącej działalności. Umowę nr OPP/2/2005 – po doprecyzowaniu przeznaczenia pożyczki, w związku z przekazaniem stanowiskiem Prezesa UOKiK – podpisano w dniu 22 czerwca 2005 r. Była ona pięciokrotnie aneksowana, w tym czterokrotnie, ze względu na trudności ze spłatą. Ostatecznie zwrot środków nastąpił dopiero 16 marca 2007 r. – w ramach transakcji sprzedaży udziałów tej Spółki przez APR SA.

„PZL Mielec”, począwszy od 2002 r., generowały ujemny wynik finansowy, funkcjonując w znacznej mierze dzięki pomocy finansowej ze strony Agencji. Strata netto w latach 2002–2005 wynosiła odpowiednio: 20,5 mln zł, 11,4 mln zł, 24,6 mln zł i 18,5 mln zł. W związku z powyższym, poprawa sytuacji ekonomicznej mogła nastąpić jedynie poprzez głębokie działania restrukturyzacyjne wsparte pomocą publiczną lub powiązanie kapitałowe z silnym partnerem z branży lotniczej.

Pożyczka na ratowanie traktowana była jako rozwiązanie tymczasowe, niezbędne w okresie potrzebnym do opracowania planu restrukturyzacji, w którym pierwotnie (wersja z listopada 2005 r.) zakładano udzielenie przez ARP SA pomocy publicznej indywidualnej na restrukturyzację w formie dokapitalizowania w wysokości 80 mln zł. Zmodyfikowana, w kwietniu 2006 r., wersja programu dodatkowo przewidywała udzielenie poręczeń kredytowych i gwarancyjnych w kwocie 160 mln zł.

Wobec negatywnej opinii UOKiK, ostatecznie odstąpiono od udzielenia Spółce ww. form wsparcia, realizując w zamian sprzedaż udziałów „PZL Mielec” na rzecz UTH.

W dniu 18 grudnia 2006 r. zawarto umowę sprzedaży i nabycia udziałów, a 16 marca 2007 r. umowę rozporządzającą tymi udziałami pomiędzy ARP SA i UTH, z udziałem SAC i „PZL Mielec” Inwestor wpłacił na rzecz Agencji 66 mln zł tytułem zapłaty za udziały w Spółce, spłacił całość zadłużenia „PZL Mielec” wobec ARP SA (w tym z tytułu pożyczki nr OPP/2/2005) w wysokości 36,7 mln zł, a także podjął zobowiązania produkcyjne, inwestycyjne i pracownicze, obejmujące m.in. wytwarzanie kabin

⁴⁴ Patrz:

- wystąpienie pokontrolne do Zarządu Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o. po kontroli działalności Agencji Rozwoju Przemysłu SA w zakresie restrukturyzacji polskiego przemysłu (pismo: P/06/047 LRZ-41011-1-06 z lutego 2007 r.);
- wystąpienie do Zarządu ARP SA po kontroli prawidłowości zabezpieczenia interesu Skarbu Państwa przy sprzedaży Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o. (pismo: I/07/008 LRZ-41108-1-07 ze stycznia 2008 r.).

do śmigłowców Black Hawk. W latach 2007–2009 wartość sprzedaży systematycznie rosła – odpowiednio z poziomu 112,2 mln zł do 190,7 mln zł. W I kwartale 2010 r. jej wartość wynosiła 74,3 mln zł. W analizowanym okresie „PZL Mielec” ponosiły jeszcze straty netto, lecz z roku na rok ich wielkość wykazywała tendencję spadkową (od 65,6 mln zł w 2007 r. do 21,2 mln zł w 2009 r.). Za I kwartał 2010 r. Spółka osiągnęła zysk netto w kwocie 1,5 mln zł. Poziom zatrudnienia stale rósł (do 1 855 osób w I kwartale 2010 r.), a łączne nakłady inwestycyjne w latach 2007–2010 (I kwartał) wyniosły 169,5 mln zł.

3.2.5.2. SMW SA

Zdaniem NIK, w przypadku Stoczni dotychczasowe działania prowadzone przez Agencję nie doprowadziły do wypełnienia misji ARP SA, tj. przejęcia mającego kłopoty przedsiębiorstwa państwowego, przeprowadzenia procesu skutecznej restrukturyzacji (przy wykorzystaniu m.in. pomocy publicznej), a następnie jego sprzedaży z zapewnieniem mu warunków do przyszłego rozwoju.

Głównym przedmiotem działalności SMW SA jest zaspokajanie potrzeb obronnych państwa w zakresie remontów, modernizacji i produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Powyższe „uprzywilejowane” usytuowanie Stoczni powodowało jej silne uzależnienie od zamówień i kontraktów głównego odbiorcy – Marynarki Wojennej RP, podlegających znacznym ograniczeniom w związku z oszczędnościami w budżecie MON. Jednocześnie Spółka, na skutek wprowadzenia systemu otwartych przetargów, systematycznie traciła wyłączność na świadczenie usług zleczanych przez to Ministerstwo. W dalszym ciągu SMW SA zobowiązana jednak była do utrzymywania mocy produkcyjnych w ramach programu mobilizacji gospodarki. Środki na ten cel przekazano Stoczni jedynie w 2003 r. (0,6 mln zł), w 2005 r. (0,3 mln zł) oraz w 2008 r. (2,3 mln zł). Nie pokrywały one pełnych kosztów ponoszonych z tego tytułu przez przedsiębiorcę. Dodatkowo od dnia przystąpienia Polski do UE, Stocznia podlegała rygorom art. 296 *Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską*⁴⁵ dopuszczającego przeznaczenie pomocy publicznej wyłącznie na produkcję specjalną (wojskową), co w kontekście kryzysu w całym przemyśle stoczniowym w wydatny sposób utrudniało jej konkurowanie na rynku cywilnym, w celu zwiększenia stopnia wykorzystania posiadanego majątku produkcyjnego.

Powyższe uwarunkowania zewnętrzne, w ocenie NIK, niekorzystnie wpływały na sposób prowadzenia procesu restrukturyzacji tego podmiotu, a w konsekwencji utrudniały osiągnięcie przez Spółkę wszystkich zakładanych w jego ramach celów.

W dniu 23 maja 2005 r. Stocznia złożyła wniosek o udzielenie indywidualnej pomocy publicznej na ratowanie, w formie pożyczki, w wysokości 25 mln zł. Jej przeznaczeniem było finansowanie działań przywracających płynność finansową. SMW SA stała się

⁴⁵ Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm. Aktualnie art. 346 ust. 1 lit. b. Wersja skonsolidowana *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (Dz. Urzędowy UE C83 z 30.03.2010 r.).

przedsiębiorstwem zagrożonym upadłością, m.in. w wyniku utraty w 2004 r. ponad połowy kapitału własnego i znacznego wzrostu zobowiązań.

Umowę pożyczki nr OPP/3/2005 podpisano w dniu 5 sierpnia 2005 r. W jej końcowym rozliczeniu Stocznia wykazała 39 kontrahentów, z tego 34 krajowych i 5 zagranicznych zaspokojonych z tych środków. Ostatecznie, po kolejnych aneksach przesuwających terminy spłaty, została ona w całości – w dniu 21 kwietnia 2006 r. – uregulowana ze środków kolejnego wsparcia.

W dniu 27 września 2005 r. SMW SA wystąpiła do ARP SA z wnioskiem o udzielenie pomocy publicznej indywidualnej na restrukturyzację. Podstawą wniosku był *Program restrukturyzacji na lata 2005–2011* zatwierdzony przez MON w dniu 22 września 2005 r. Wcześniej, w dniu 21 lipca 2005 r., w celu zabezpieczenia prawidłowej realizacji procesu restrukturyzacji Stoczni, podpisano trójstronne porozumienie pomiędzy MON, Agencją i SMW SA. W myśl tego porozumienia MON miał podjąć działania w celu komercjalizacji Spółki (co nastąpiło w dniu 1 grudnia 2005 r.), a Agencja zadeklarowała udzielenie jej pomocy publicznej w łącznej kwocie 120 mln zł – na którą składała się pożyczka restrukturyzacyjna w wysokości 40 mln zł oraz dokapitalizowanie przez objęcie przez ARP SA akcji Spółki – w wysokości 80 mln zł. Powyższe zaangażowanie uzasadniono koniecznością odbudowy kapitału obrotowego na poziomie pozwalającym na odzyskanie płynności finansowej, modernizacją infrastruktury produkcyjnej w celu realizacji zakładanego planu sprzedaży na rzecz Marynarki Wojennej RP, a także pokryciem długów Stoczni oraz przeprowadzeniem jej restrukturyzacji.

Umowę pożyczki nr OPP/5/2006 zawarto w dniu 6 kwietnia 2006 r. W trakcie jej realizacji zostały podpisane 4 aneksy. Ostatni z nich, z dnia 6 stycznia 2009 r., zmienił termin spłaty pożyczki. Miała ona nastąpić w trzech ratach. Pierwsza – w wysokości 100 tys. zł do końca 2007 r., druga – w wysokości 10 mln zł do końca 2010 r., a trzecia – w wysokości 29,9 mln zł do końca 2011 r.

Akt notarialny, związany z dokapitalizowaniem Spółki, sporządzono w dniu 19 kwietnia 2006 r.

Stocznia, w okresie od kwietnia do sierpnia 2006 r., wydatkowała kwotę 56,9 mln zł na cele nieprzewidziane programem restrukturyzacji, m.in. na finansowanie nakładów ponoszonych w związku z bieżącą produkcją i wypłatą wynagrodzeń. Zarząd Stoczni zobowiązał się dokonać zwrotu nieprawidłowo wydatkowanej kwoty, co ostatecznie nastąpiło w dniu 8 lutego 2008 r.

Zdaniem NIK wydatkowanie środków z tytułu pomocy publicznej niezgodnie z celami i warunkami określonymi programem restrukturyzacji miało bezpośredni wpływ na nieosiągnięcie przez Stocznnię zakładanych w nim celów, spowodowało konieczność modyfikacji tego programu oraz dokonania zmian w składzie Zarządu – wpływając niekorzystnie na ciągłość prowadzonego procesu dostosowawczego. Niezależnie od powyższego konieczność zwrotu tak dużej sumy dodatkowo obniżyła płynność Spółki, tym samym jeszcze bardziej komplikując jej i tak trudne położenie.

W całym analizowanym okresie Stocznia w praktyce była zagrożona upadłością. Z wyjątkiem 2004 r. SMW SA w każdym roku uzyskiwała ujemny wynik finansowy.

Ponadto Spółka wykazywała ujemny kapitał własny, nie dysponowała kapitałem obrotowym, nie posiadała zdolności kredytowej i miała bardzo niską płynność finansową. Ze względu na ww. sytuację ekonomiczno-finansową, na skutek: niepełnego portfela zamówień, realizacji kontraktów bez finansowania (na zasadzie finansowania się zobowiązaniami obcymi), braku możliwości pozyskania finansowania w instytucjach kredytujących, ograniczenia kontraktacji z MON, wypowiedzenia umowy kredytowej przez Bank Pekao SA oraz rosnącej kwoty zobowiązań – Zarząd Stoczni, w dniu 27 lipca 2009 r., złożył w Sądzie Rejonowym w Gdańsku wniosek o upadłość z możliwością zawarcia układu. Zgodnie z postanowieniem Sądu z dnia 22 grudnia 2009 r. zarząd mieniem wchodzącym w skład masy upadłości w całości sprawuje upadły, pod nadzorem nadzorcy sądowego.

Odnotowując, w stosunku do poprzedniej kontroli⁴⁶, istotny postęp w zakresie sprawowania przez ARP SA nadzoru nad prawidłowością wykorzystania przez poszczególnych beneficjentów przekazywanych im środków oraz oceny efektów podejmowanych przez nich działań, zdaniem NIK, opisany powyżej przypadek SMW SA w sposób jednoznaczny wskazuje na konieczność stałego doskonalenia procedur wewnętrznych Agencji w tym obszarze.

W zawieranych umowach Agencja zobowiązywała podmioty korzystające ze wsparcia do wydatkowania otrzymanych środków zgodnie z celami i warunkami określonymi programem restrukturyzacji oraz nakładała na nie obowiązek przedkładania kwartalnych sprawozdań, obejmujących m.in. rozliczenie sposobu wydatkowania otrzymanych kwot (w tym przedkładania dokumentów źródłowych potwierdzających fakt ich ponoszenia). Jednocześnie, w celu zapewnienia przejrzystości i umożliwienia kontroli, środki z tytułu pomocy publicznej były im przekazywane na wyodrębniony specjalnie w tym celu rachunek bankowy.

NIK zwraca uwagę, że pomimo tych zabezpieczeń SMW SA już w pierwszym sprawozdaniu, przekazanym Agencji w dniu 28 lipca 2006 r. i obejmującym okres od dnia 7 kwietnia 2006 r. do dnia 30 czerwca 2006 r. (tj. od dnia otrzymania środków), pominęła fakt niezgodnego z umową wydatkowania kwoty 43,1 mln zł. Suma ta została przelana na rachunek podstawowy Stoczni i służyła finansowaniu celów nieprzewidzianych programem restrukturyzacji. Powyższe okoliczności ujawniła kontrola ARP SA przeprowadzona w Spółce w dniach 11 i 12 września 2006 r. Stocznia wspomniała o tym fakcie w kolejnym sprawozdaniu, przygotowanym w dniu 27 października 2006 r., w którym kwota środków wydatkowych niezgodnie z przeznaczeniem, ujawniona przez Agencję, wzrosła do 56,9 mln zł.

Ww. uwarunkowania wskazują jednoznacznie na celowość podejmowania i prowadzenia przez Agencję, w miarę możliwości bez zbędnej zwłoki (w szczególności w przypadkach

⁴⁶ Pismo: P/06/047 KGP/41012-1/06 z marca 2007 r.

przekazywania wysokich kwot wsparcia) bezpośrednich czynności kontrolnych u beneficjentów pomocy udzielanej przez ARP SA.

3.2.5.3. WSK „PZL-Kalisz” SA

W ocenie NIK proces udzielania tej spółce pomocy na restrukturyzację, w formie dokapitalizowania, w wysokości 9,9 mln zł, był wyjątkowo przewlekły – także w porównaniu z innymi przypadkami analizowanymi w trakcie niniejszej kontroli.

Dostrzegając jednostkowy charakter pomocy publicznej udzielanej przez ARP SA oraz konieczność wypełnienia (w każdej sytuacji) obowiązujących w tym zakresie procedur wewnętrznych, a także wymóg uzyskania zgód korporacyjnych organów Agencji i beneficjenta, zdaniem NIK, zmiana podmiotu udzielającego wsparcia (z ministra właściwego do spraw gospodarki na ARP SA) oraz jej formy (z dotacji na dokapitalizowanie) – w ramach kontynuowanego procesu restrukturyzacji, wcześniej pozytywnie zaopiniowanego przez UOKiK i KE, w świetle przedstawionego poniżej kalendarium – nie stanowiła okoliczności wystarczająco usprawiedliwiających jego długotrwałość. Dotyczy to w szczególności okresu pomiędzy końcem stycznia 2007 r. a połową czerwca 2007 r., tj. od uchwały Walnego Zgromadzenia ARP SA o objęciu akcji WSK „PZL-Kalisz” SA do wyrażenia przez Zarząd Agencji zgody na dokapitalizowanie tej spółki, wstępnie zadeklarowanej już rok wcześniej. Zwłoka w przekazaniu wsparcia miała wpływ na przebieg realizowanych za jego pomocą zamierzeń.

WSK „PZL-Kalisz” SA opracowała *Program restrukturyzacji na lata 2004–2007*, który w zakresie pomocy publicznej został pozytywnie zaopiniowany przez Prezesa UOKiK oraz zaakceptowany przez KE (w dniu 29 października 2003 r.). W programie tym przyjęto, że źródłem wsparcia tego procesu, w łącznej kwocie 13,4 mln zł, będą środki pozostające w dyspozycji ministra właściwego do spraw gospodarki – przekazywane spółkom ppo w trybie *ustawy o wspieraniu ppo i rozp. z 28.04.03 r.* – na zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do zapewnienia produkcji uzbrojenia lub sprzętu wojskowego. W latach 2003–2004, na podstawie ww. przepisów, WSK „PZL-Kalisz” SA otrzymała łącznie kwotę 3,5 mln zł (w kolejnych latach odpowiednio: 0,8 mln zł i 2,7 mln zł)⁴⁷. Nieuzyskanie przez Skarb Państwa przychodów z prywatyzacji kolejnych spółek tego sektora wykluczyło kontynuowanie pomocy dla tego przedsiębiorcy z tej puli środków. W związku z tym minister właściwy do spraw gospodarki zwrócił się do ARP SA z prośbą o rozważenie możliwości jej dalszego wsparcia, w trybie *ustawy o kip*, w wysokości 9,9 mln zł, stanowiącej różnicę pomiędzy całym programem pomocy

⁴⁷ Ocena tego instrumentu wsparcia, w skali sektora, przeprowadzona została w trakcie kontroli prowadzonej równoległe w Ministerstwie Gospodarki. Szerzej patrz pkt 3.2.2. *Informacji*.

(13,4 mln zł) a dotychczas przekazaną kwotą (3,5 mln zł). Pismo w tej sprawie wpłynęło do Agencji w dniu 16 lutego 2006 r. – przed formalnym wnioskiem przedsiębiorcy.

Wniosek WSK „PZL-Kalisz” SA z dnia 16 marca 2006 r. obejmował restrukturyzację technologiczną (związaną z zakupem nowoczesnych maszyn i urządzeń) oraz rynkową (wynikającą z modernizacji silnika ASz-621R/K9 i dostosowaniem go do wymogów odbiorców).

Uchwałą Zarządu Agencji z dnia 28 czerwca 2006 r. ARP SA zadeklarowała możliwość udzielenia pomocy publicznej na restrukturyzację, w formie dokapitalizowania. Rada Nadzorcza, uchwałą z dnia 12 lipca 2006 r., pozytywnie zaopiniowała dla Walnego Zgromadzenia wnioski Zarządu Agencji. Warunkiem uzyskania wsparcia było m.in. utrzymanie pozytywnej opinii Prezesa UOKiK, co nastąpiło w dniu 7 listopada 2006 r.

Aktem notarialnym z dnia 29 stycznia 2007 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ARP SA wyraziło zgodę na objęcie 986 050 sztuk akcji zwykłych WSK „PZL-Kalisz” SA po cenie emisyjnej równej wartości nominalnej 10,00 zł każda, tj. o łącznej wartości 9,9 mln zł. Zostały one pokryte wkładem pieniężnym ze środków pochodzących z podwyższenia kapitału Agencji przez Skarb Państwa, zgodnie z *ustawą o kip*, przeznaczonych na udzielanie pomocy publicznej.

W dniu 13 czerwca 2007 r., Zarząd ARP SA wyraził zgodę na udzielenie zadeklarowanej wcześniej (uchwałą z dnia 28 czerwca 2006 r.) pomocy na restrukturyzację. W dniu 28 czerwca 2007 r. została zawarta, w formie aktu notarialnego, umowa o udzielenie dokapitalizowania w wysokości 9,9 mln zł, które ostatecznie nastąpiło w dniu 5 lipca 2007 r.

Tym samym od chwili złożenia przez Spółkę wniosku o udzielenie pomocy na restrukturyzację do momentu ostatecznego sfinalizowania tej operacji minęło przeszło 15 miesięcy. Zwłoka w terminie przekazania środków przez ARP SA sprawiła, że nie wszystkie działania restrukturyzacyjne, przewidziane do realizacji w latach 2004–2007, zostały przez nią wykonane w pierwotnie przewidywanym terminie. Kwotę dokapitalizowania WSK „PZL-Kalisz” SA otrzymała bowiem w roku, w którym proces ten powinien zostać zakończony. Z tego względu działania restrukturyzacyjne zaplanowane na lata 2004–2007 realizowane były również w roku 2008, a nawet w I półroczu 2009 r., tj. w warunkach spowolnienia gospodarczego.

Ostatecznie Zarząd ARP SA zaakceptował w dniu 4 listopada 2009 r. sprawozdanie Spółki i uznał pomoc publiczną za rozliczoną.

3.2.5.4. „PZL-Hydral” SA i „PZL-Wrocław” Sp. z o.o.

NIK nie zgłasza uwag do strony proceduralnej dotychczasowego sposobu prowadzenia przez ARP SA procesu restrukturyzacji i prywatyzacji Kombinatów „PZL-Hydral” SA i „PZL-Wrocław” Sp. z o.o., dostrzegając że istotny wpływ na jego przebieg – uniemożliwiający na obecnym etapie przeprowadzenie kompleksowej oceny jego ostatecznych efektów – miał brak zgody KE na pierwotnie zakładane działania, a w konsekwencji konieczność poszukiwania inwestora strategicznego, z którym (do czasu zakończenia kontroli) kontynuowano uszczegóławianie warunków ramowej umowy prywatyzacyjnej, podpisanej w grudniu 2009 r.

Plan restrukturyzacji Kombinatów zakładał koncentrację na działalności podstawowej, tj. produkcji wyrobów techniki lotniczej, kooperacji i wyrobów hydrauliki przemysłowej. Miała ona zostać w całości przeniesiona do „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. – spółki zależnej, powołanej w 2004 r. Docelowo zakładano jej prywatyzację oraz likwidację „PZL-Hydral” SA. W związku z tym, istotnym elementem tych działań, było z jednej strony wyposażenie „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. w niezbędny majątek produkcyjny oraz środki obrotowe do prowadzenia działalności a jednocześnie uregulowanie zobowiązań publicznoprawnych Kombinatów, poprzez ich spłatę ze środków uzyskanych z dokapitalizowania oraz sprzedaży składników majątkowych.

Pomoc ze strony ARP SA miała wynieść 53 mln zł, w tym:

- 36 mln zł – na podwyższenie kapitału zakładowego Kombinatów „PZL-Hydral” SA,
- 13 mln zł – na podwyższenie kapitału zakładowego „PZL-Wrocław” Sp. z o.o.,
- 4 mln zł – na udzielenie „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. pożyczki.

W dniu 20 września 2007 r. Zarząd ARP SA zadeklarował możliwość udzielenia Grupie Kapitałowej „PZL-Hydral” SA pomocy indywidualnej na restrukturyzację w formie dokapitalizowania i pożyczki, w ww. kwotach i przeznaczeniu.

Zaległe zobowiązania Kombinatów wobec wierzycieli publicznoprawnych, wynoszące według stanu na dzień 7 grudnia 2007 r. 272 mln zł oraz skala uzyskanego umorzenia (65 mln zł), sprawiły że deklarowane przez ARP SA wsparcie okazało się niewystarczające. W związku z powyższym Zarząd Agencji, 7 grudnia 2007 r., zadeklarował możliwość udzielenia pomocy publicznej w wysokości 130,5 mln zł, na którą dodatkowo składało się ewentualne dokapitalizowanie, w wysokości 77,3 mln zł, z przeznaczeniem na spłatę wymagalnych zaległych zobowiązań Kombinatów wobec ZUS z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1996–1998.

Ostatecznie KE, we wrześniu 2008 r., nie udzieliła zgody na udzielenie pomocy w takim wymiarze.

Wcześniej – 2 kwietnia 2008 r., ARP SA zawarła z „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. umowę pożyczki nr OPP/4/2008 na kwotę 4 mln zł. Wpłynęła ona na rachunek Spółki 20 czerwca 2008 r. i została, zgodnie z przeznaczeniem, wydatkowana na wypłatę wynagrodzeń pracowników grupy nierobotniczej za lipiec i październik 2008 r., zakup materiałów i surowców produkcyjnych, zwrot podatku do urzędu skarbowego, a także opłatę składek do ZUS. Umowa była dwukrotnie aneksowana. Aneks nr 2 (z dnia 23 czerwca 2009 r.) zmienił terminy spłaty pożyczki, w związku z umową z Hamilton Sundstrand Corporation (dalej HSC).

Mając na względzie rozstrzygnięcie KE Agencja podjęła działania celem pozyskania strategicznego inwestora. Zdaniem NIK zadaniu temu sprzyjał fakt, że restrukturyzację majątkową i organizacyjną Kombinatów zakończono. Dotychczasowa działalność gospodarcza Spółki, wraz z majątkiem produkcyjnym, została przeniesiona do „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. W 2007 r. sprzedaż Kombinatów wynosiła 43 mln zł, a zatrudnienie 639 osób, podczas gdy w 2009 r. wielkości te wynosiły odpowiednio zaledwie 2 mln zł i 26 osób.

Ponadto „PZL-Hydral” SA zbyła zbędne nieruchomości i spłaciła część zadłużenia publicznoprawnego.

Niezależnie od powyższego właścicielem wszystkich udziałów „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. (o łącznej wartości nominalnej 17,2 mln zł) była „PZL-Hydral” SA, której z kolei akcje (o łącznej wartości nominalnej 20,4 mln zł) w 90,54% należały do Agencji.

W dniu 28 sierpnia 2009 r. doszło do podpisania pomiędzy HSC, „PZL-Hydral SA”, „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. i ARP SA Memorandum of Understanding, określającego ogólny zarys planowanej transakcji. Polegała ona na nabyciu przez ARP SA udziałów „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. od „PZL-Hydral” SA, spłacie przez Kombinat zobowiązań zgodnie z zatwierdzonym przez wierzycieli *Planem restrukturyzacji*, zwolnieniu hipotek oraz sprzedaży „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. na rzecz HSC. Uchwałą z dnia 17 grudnia 2009 r. Zarząd ARP SA wyraził zgodę na zawarcie umowy ramowej pomiędzy Agencją, HSC i Kombinatem „PZL-Hydral” SA, dotyczącej sprzedaży udziałów „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. Została ona podpisana w dniu 18 grudnia 2009 r.

W dniu 25 sierpnia 2010 r. ARP SA, HSC oraz Kombinat „PZL-Hydral” SA podpisały aneks nr 6 do umowy ramowej, w którym po raz kolejny przesunięto terminy zawarcia wstępnej umowy sprzedaży tych udziałów (pomiędzy ARP SA a „PZL-Hydral” SA) oraz ostatecznej umowy sprzedaży udziałów (pomiędzy ARP SA a HSC). Wynikało to z przedłużającego się procesu weryfikacji przez HSC załączników i oświadczeń do umowy wstępnej i przedwstępnej sprzedaży udziałów „PZL-Wrocław” Sp. z o.o. oraz z konieczności wypełnienia warunków do zawarcia umowy ostatecznej.

3.2.5.5. ZM „Tarnów” SA

NIK zwraca uwagę na opóźnienia w opracowaniu przez Spółkę programu restrukturyzacyjnego (pomimo monitów kierowanych ze strony Agencji), w konsekwencji czego podmiot ten zwrócił wprawdzie przyznane mu środki (pożyczka na ratowanie w wysokości 1 mln zł), lecz nie sformułował niezbędnych działań dostosowawczych – choć jego sytuacja ekonomiczno-finansowa w sposób jednoznaczny wskazywała na pilną konieczność ich podjęcia, co odnotowała także kontrola NIK przeprowadzona u tego przedsiębiorcy.

W dniu 28 maja 2009 r. Zakłady wystąpiły do ARP z wnioskiem o udzielenie pomocy indywidualnej na ratowanie, w formie pożyczki w wysokości 4,8 mln zł, w ramach której kwota 3,8 mln zł miała być skierowana na zakup materiałów przeznaczonych do produkcji „S” na rynek krajowy, a 1,0 mln zł na wynagrodzenia pracowników zatrudnionych przy tej produkcji. Zakładano, że wsparcie spowoduje uratowanie około 700 stanowisk pracy, a dzięki wdrożonemu planowi restrukturyzacji pozwoli odzyskać płynność finansową, długoterminową rentowność oraz zdolność konkurencyjną na rynku. Jednym z zabezpieczeń pożyczki miało być poręczenie udzielone przez Bumar Sp. z o.o. na kwotę 4,8 mln zł. Uchwałą z dnia 12 listopada 2009 r. Zarząd ARP SA wyraził zgodę na udzielenie przedsiębiorcy pomocy na ww. warunkach. Rada Nadzorcza Agencji zaakceptowała decyzję Zarządu w dniu 26 listopada 2009 r.

W dniu 11 stycznia 2010 r., w związku z odmową udzielenia poręczenia przez Bumar Sp. z o.o., Spółka wniosła do ARP SA o obniżenie kwoty pożyczki do sumy 1,0 mln zł i jej przeznaczenie wyłącznie na wynagrodzenia dla pracowników.

W dniu 21 stycznia 2010 r. ZM „Tarnów” SA złożyły poprawiony wniosek, w którym napisano, że Spółka zamierza ubiegać się o pomoc na restrukturyzację (przewidzianą do przeprowadzenia w latach 2009–2011 w obszarach organizacyjnym, finansowym, majątkowym i produkcyjnym). W konsekwencji od 2011 r. w strukturze Spółki mają funkcjonować tylko zakłady produkcji „S”.

Umowę pożyczki zawarto w dniu 8 lutego 2010 r. Do dnia 30 lipca 2010 r. do ARP SA nie wpłynął program restrukturyzacji ZM „Tarnów” SA. W sytuacji jego niedostarczenia nie było możliwe przesunięcie terminu spłaty pożyczki.

ARP SA korespondowała ze Spółką w tej sprawie. O problemach z dotrzymaniem umownego terminu sporządzenia wstępnej wersji planu restrukturyzacji informowano także MSP i PHZ Bumar Sp. z o.o. Ostatecznie, w dniu 20 sierpnia 2010 r., ZM „Tarnów” SA spłaciły całą pożyczkę.

3.2.5.6. FŁT „Kraśnik” SA

W przypadku wsparcia udzielonego tej Spółce (pożyczka na ratowanie w wysokości 12,5 mln zł), zdaniem NIK, od czasu jego przekazania (czerwiec 2010 r.) do dnia zakończenia kontroli upłynęło zbyt mało czasu, aby w sposób rzeczowy odnieść się do efektów tej pomocy. Jednocześnie NIK nie zgłasza uwag do strony proceduralnej jej udzielenia.

Wniosek o udzielenie pomocy Spółka złożyła do ARP SA w dniu 21 grudnia 2009 r. Uzasadniając konieczność wsparcia Spółka wskazywała na rosnące straty, malejący obrót, zwiększające się zapasy (nadwyżki niesprzedanej produkcji). W konsekwencji znacznej redukcji zamówień i spadku sprzedaży zmniejszeniu uległ przepływ środków finansowych. Wzrosło natomiast zadłużenie i kwoty odsetek od kredytów. Jednocześnie zmniejszała się wartość aktywów netto.

We wniosku zgłoszono zamiar poddania FŁT „Kraśnik” SA restrukturyzacji produkcyjnej, związanej ze sprzedażą kilku zakładów, redukcji portfela produktowego, restrukturyzacji finansowej (polegającej na zawarciu porozumień odnośnie spłaty ratalnej zadłużenia) oraz majątkowej.

Wnioskowana pomoc miała być przeznaczona na pokrycie kosztów odpraw z tytułu zwolnień grupowych oraz zmian organizacyjnych, spłatę zobowiązań wobec wierzycieli (głównie dostawców), zakup materiałów i narzędzi niezbędnych do produkcji oraz pokrycie kosztów projektów i wycen zmian infrastruktury organizacyjnej.

Zarząd ARP SA, uchwałą z dnia 21 stycznia 2010 r., zadeklarował gotowość udzielenia pomocy publicznej indywidualnej na ratowanie w formie pożyczki, w wysokości 12,5 mln zł. Jej uruchomienie miało nastąpić m.in. po dostarczeniu przez FŁT „Kraśnik” SA dokumentów potwierdzających ustanowienie zabezpieczeń oraz uzyskaniu pozytywnej decyzji KE o zgodności przedmiotowej pomocy publicznej ze wspólnym rynkiem (co nastąpiło w dniu 2 czerwca 2010 r.). Ze względu na zmianę zabezpieczeń, co wymagało odpowiednich uchwał kolejno Zarządu i Rady Nadzorczej Agencji, umowę

pożyczki ostatecznie zawarto w dniu 21 czerwca 2010 r. Transfer środków nastąpił w dniu 28 czerwca 2010 r.

Termin przekazania przez Spółkę pierwszego sprawozdania mijał w dniu 30 lipca 2010 r. W dniu 27 lipca 2010 r. FŁT „Kraśnik” SA przysłała do Agencji sprawozdanie z wykorzystania pomocy publicznej. Zostało ono poddane analizie przez pracowników ARP SA, w wyniku, której wystąpili oni do Spółki o jego uzupełnienie i przesłanie dodatkowych wyjaśnień, co beneficjent uczynił w dniu 6 sierpnia 2010 r.

3.2.6. Program 2009

Mając na względzie porównanie założeń jakie legły u podstaw sformułowania *Programu 2009*⁴⁸ w odniesieniu do spółek ppo z poziomem wsparcia udzielonego tym przedsiębiorcom przy jego wykorzystaniu, NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia niedostateczne działania (a w praktyce zaniechania) ministra właściwego do spraw gospodarki, mające na celu efektywne wykorzystanie tego programu.

W ocenie NIK tworząc konkretne programy wprowadzające dane instrumenty wsparcia nie można abstrahować od ich bieżącej przydatności dla potencjalnych beneficjentów, z punktu widzenia realizowanej i planowanej polityki gospodarczej w odniesieniu do konkretnego sektora. W związku z tym należy się koncentrować w pierwszej kolejności na mechanizmach, które można efektywnie wdrożyć i szybko uruchomić.

W przypadku *Programu 2009*, podobnie jak w odniesieniu do rozwiązań przyjętych wcześniej w *rozp. z 05.03.01 r.*⁴⁹, zdaniem NIK, warunki te nie zostały spełnione.

W szczególności zabrakło właściwego rozpoznania faktycznych potrzeb przedsiębiorców sektora. W konsekwencji przyjęto założenia nieprzystające do specyfiki tej branży, których dodatkowo w odpowiednim momencie nie skorygowano, chociaż istniały ku temu przesłanki.

Celem ustanowienia *Programu 2009* było wsparcie przez ARP SA średnich i dużych przedsiębiorców, które miało przyczynić się do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki oraz do obniżenia kosztów społecznych w czasie spowolnienia gospodarczego.

Środki przekazywane przez Agencję w formie: pożyczki, zakupu obligacji, poręczenia i gwarancji oraz dokapitalizowania, miały mieć charakter zwrotny i ograniczony w czasie – ich uruchomienie miało nastąpić do końca 2010 r.

Zakładano, że Agencja nie będzie wspierała projektów, które mogłyby stanowić pomoc publiczną, lecz jednocześnie odstępianie od tej zasady było możliwe w przypadku projektów związanych z bezpieczeństwem i obronnością państwa.

⁴⁸ Dokument ramowy *Wspieranie przez Agencję Rozwoju Przemysłu SA inicjatyw pobudzających polską gospodarkę – Załącznik Nr 1 – Sektor bezpieczeństwa i obronności państwa* – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 maja 2009 r.

⁴⁹ Szerzej patrz pkt 3.2.1. *Informacji*.

Łączna kwota gwarantowanego przez Skarb Państwa wsparcia udzielanego przez ARP SA – z zaciągniętych kredytów lub wyemitowanych obligacji – nie mogła przekroczyć 5 mld zł.

Jako pierwszy priorytetowy obszar wskazany został sektor obronności i bezpieczeństwa państwa. *Załącznik Nr 1*, dotyczący tej branży, przewidujący wsparcie w wysokości do 1,5 mld zł, przyjęty został wraz z dokumentem ramowym.

Program 2009 nie wzbudził szczególnie dużego zainteresowania wśród przedsiębiorców zarówno sektora ppo, jak i przedsiębiorców pozostałych sektorów gospodarki krajowej. Do dnia 30 czerwca 2010 r. podpisane zostały zaledwie dwie umowy na pożyczki w łącznej kwocie 76 mln zł, w tym tylko jedna z nich dotyczyła przedsiębiorcy sektora ppo (HSW SA – 46 mln zł). Druga pożyczka, przyznana według zasad obowiązujących dla tego sektora, dotyczyła realizacji zlecenia MON.

Do końca I półrocza 2010 r., poza ww. umowami, Agencja procedowała 10 kolejnych wniosków na łączną kwotę 649,1 mln zł i 190 tys. euro (bez gwarancji udzielenia wsparcia), w tym trzy wnioski spółek sektora ppo na łączną kwotę 27,6 mln zł⁵⁰.

Zapotrzebowanie przedsiębiorców tej branży na środki dostępne z *Programu 2009* ograniczone było planowanym zaangażowaniem MON w realizację nowych kontraktów na dostawy sprzętu dla Sił Zbrojnych RP. Oszacowana przez to Ministerstwo możliwość zaangażowania finansowego ARP SA w realizację umów z przedsiębiorcami ppo na poziomie około 150 mln zł określała jednoznacznie potencjalną skalę zainteresowania w tym zakresie (około 10% środków przeznaczonych dla sektora).

W ocenie NIK, ARP SA trafnie wskazywała Ministerstwu Gospodarki przyczyny niewielkiego (w stosunku do pierwotnie sformułowanych założeń) zainteresowania potencjalnych beneficjentów uzyskaniem wsparcia w ramach *Programu 2009*. Były one konsekwentnie prezentowane w cyklicznych sprawozdaniach kwartalnych.

Zdaniem NIK, kluczowe dla niepowodzenia całego przedsięwzięcia były:

- niekonkurencyjne, w stosunku do innych instytucji finansowych, warunki i procedury oferowane przez Agencję potencjalnym beneficjentom;
- brak kontraktów zawieranych przez przedsiębiorców sektora ppo z MON na poziomie adekwatnym do zagwarantowanych w ramach tego programu środków finansowych;
- zakres możliwego stosowania rozwiązań przewidzianych w *Programie 2009* ograniczony w praktyce tylko do przedsiębiorców znajdujących się w dobrej kondycji finansowej.

NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia fakt niepodjęcia przez ministra właściwego do spraw gospodarki (odpowiedzialnego za realizację *Programu 2009*)

⁵⁰ Jeden z wniosków (pożyczka na kwotę 6 mln zł) rozpatrywany był w ramach załącznika nr 3 do *Programu 2009 - Finansowanie sektorów innowacyjnych*.

we właściwym czasie działań zmierzających do korekty warunków jego realizacji, w tym w szczególności w części dotyczącej sektora ppo (*Załącznik Nr 1*).

W ocenie NIK, ograniczony termin funkcjonowania przewidzianych tam rozwiązań oraz uderzająca dysproporcja pomiędzy wstępną alokacją środków przewidzianych na wsparcie w ramach poszczególnych załączników a kwotami, o jakie faktycznie występowali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w tych obszarach, stanowiły wystarczające istotne przyczyny dla większej aktywności MG w tym zakresie.

Niski stopień wykorzystania środków pozostających do dyspozycji dla spółek ppo, na przygotowanie i uruchomienie których Agencja poniosła określone koszty (nawet przy ich optymalizacji) nie świadczył bowiem o dobrej kondycji tych przedsiębiorców – a w związku z tym o braku zainteresowania wsparciem⁵¹, lecz o przyjęciu założeń dotyczących jego udzielania, które nie przystawały do specyfiki tych podmiotów – co w konsekwencji powodowało, że ostatecznie firmy te rezygnowały z tej możliwości⁵².

3.2.7. Strategia 2007

Biorąc pod uwagę aktualny stan zaawansowania, NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – ocenia realizację siedmiu zadań wymienionych w rozdziale VII *Strategii 2007*⁵³, zatytułowanym *Harmonogram realizacji najważniejszych działań strukturalnych*.

Zdaniem NIK przyczyną powolnego oraz nieterminowego ich wdrażania był brak wyznaczonej osoby, odpowiedzialnej za koordynację działań na rzecz realizacji celów określonych w tym dokumencie. Fakt ten po raz pierwszy zauważony został już w 2008 r. przez Ministra Gospodarki, który dał temu wyraz w *Sprawozdaniu z realizacji Strategii w 2007 r.* Coroczny obowiązek przygotowania takiego dokumentu wynikał z kolei z zapisów zawartych w tej strategii.

Ponadto Minister Gospodarki, odpowiadając w 2008 r. – z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów – na dezyderat Nr 2 Sejmowej Komisji Obrony Narodowej w sprawie strategii konsolidacji i wspierania polskiego przemysłu obronnego (uchwalony w dniu 4 grudnia

⁵¹ W okresie do końca czerwca 2010 r. zainteresowanie *Programem 2009*, w ramach *Załącznika Nr 1*, wyraziło ogółem 18 przedsiębiorców, z czego 11 wystąpiło do ARP SA z prośbą o przedstawienie wstępnej oferty finansowania, a 7 poprosiło Agencję o udzielenie bliższych informacji na jego temat, po otrzymaniu których dwa podmioty wystąpiły z wnioskiem o finansowanie.

⁵² W analogicznym okresie złożone wcześniej wnioski (na łączną kwotę 118,3 mln zł) wycofały ZPS „Niewiadów” SA i EADS „PZL-Warszawa-Okęcie” SA.

⁵³ *Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007-2012* – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r.

2008 r.) przyznał już wówczas, że w realizacji *Strategii 2007* uczestniczy wiele organów i podmiotów, co siłą rzeczy rodzi problem właściwej koordynacji podejmowanych działań. W związku z tym Rada Ministrów zobowiązała się rozważyć kwestię rozwiązań organizacyjno-instytucjonalnych, które zwiększyłyby efektywność współdziałania MON, MSP i MG na rzecz sektora przemysłu obronnego.

W odpowiedzi na dezyderat stwierdzono także, że osiągnięciu tego celu służyć może np. wyznaczenie jednego wiodącego w tym zakresie organu administracji. Pomimo tych rozważań Minister Gospodarki, odpowiedzialny za monitorowanie realizacji *Strategii 2007*, dotychczas nie poczynił żadnych praktycznych kroków w tym kierunku.

W ocenie NIK aktualny (niski) stopień realizacji harmonogramu działań wymienionych w *Strategii 2007* wskazuje na brak możliwości zrealizowania głównego celu tego dokumentu, jakim jest w szczególności zwiększenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności podmiotów ppo. W związku z tym należy zatem uznać, że strategia ta w jej obecnej formule jest już nieaktualna i w związku z tym wymaga pilnej modyfikacji. W tej zaś sytuacji niezrozumiałe jest postępowanie MG, które dotychczas nie sfinalizowało omawianych prac.

NIK krytycznie ocenia utrzymywanie zapisów *Strategii 2007*, stanowiącej oficjalny dokument rządowy, w kształcie odbiegającym od rzeczywistej formy ich realizacji. Dodatkowo sytuacja ta ma miejsce w odniesieniu do programu, którego sposób i harmonogram wykonania minister właściwy do spraw gospodarki zobowiązany był systematycznie monitorować, a ponadto w realizacji wskazanych tam zadań sam bezpośrednio uczestniczył, w tym w niektórych z nich jako podmiot wiodący.

Spośród siedmiu zadań wymienionych w tym dokumencie zrealizowano jedynie jedno⁵⁴, zaś drugie⁵⁵ wykonywane było w zmienionej formule. Nie zostały natomiast dotychczas zrealizowane dwa zadania⁵⁶ (choć termin ich zakończenia upłynął jeszcze w II kwartale

⁵⁴ Przygotowanie projektu nowelizacji ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2003r. Nr 174, poz. 1689 ze zm.) w celu zwiększenia podmiotom ppo dostępu do gwarancji i poręczeń.

⁵⁵ Weryfikacja i aktualizacja listy krajów zaliczanych do potencjalnych kredytobiorców polskich kredytów rządowych.

⁵⁶ Przygotowanie projektów nowelizacji:

- ustawy o wspieraniu ppo w celu stworzenia warunków do prowadzenia dalszych działań restrukturyzacyjnych i przekształceń strukturalnych;
- ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach w administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 ze zm.) w celu stworzenia podstawy prawnej do zaangażowania się MON w działania promujące polski przemysł obronny za granicą.

2008 r.), zaś trzy kolejne⁵⁷ uległy dezaktualizacji i w świetle wyjaśnień przekazanych przez Dyrektora i Wicedyrektora DSO zostaną one ostatecznie wykreślone przy okazji aktualizacji *Strategii 2007*, co jednak do tej pory nie nastąpiło.

NIK przyjmuje do wiadomości, jako adekwatne do założeń *Strategii 2007*, działania podejmowane w ostatnim okresie przez ARP SA w odniesieniu do kontynuacji procesu restrukturyzacji Kombinatów „PZL-Hydral” SA, ZR „Radmor” SA i ZM „Mesko” SA, które zakładają opcje efektywnej sprzedaży posiadanych akcji ww. podmiotów inwestorom strategicznym (alternatywnie do ich wniesienia do Grupy Bumar).

W *Strategii 2007* uznano, że proces integracji będzie kontynuowany jedynie w stosunku do Grupy Bumar, która miała być dodatkowo wzmocniona – m.in. podmiotami pozostającymi dotychczas w nadzorze właścicielskim ARP SA. Określony w nowym programie plan przekształceń strukturalnych dopuszczał wniesienie przez Agencję do Bumar Sp. z o.o., w zamian za udziały w jego podwyższonym kapitale zakładowym, akcji i udziałów: ZR „Radmor” SA, ZM „Mesko” SA, PHZ „Cenzin” Sp. z o.o. oraz warunkowo: WSK „PZL-Świdnik” SA i Kombinatów „PZL-Hydral” SA (w przypadku zakończenia niepowodzeniem działań prywatyzacyjnych prowadzonych przez Agencję). Ponadto ARP SA wskazana została do współnadzorowania procesów restrukturyzacyjnych dwóch przedsiębiorców: HSW SA (razem z MSP) i SMW SA (razem z MON), z możliwością ich konsolidacji z Grupą Bumar.

W 2009 r. przeprowadzona została transakcja polegająca na przeniesieniu na rzecz Bumar Sp. z o.o. posiadanych przez ARP SA 664 udziałów w PHZ „Cenzin” Sp. z o.o., których łączną wartość rynkową wyceniono na 62,8 mln zł. W zamian Agencja objęła 137 784 nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki dominującej w Grupie Bumar o wartości nominalnej 68,9 mln zł.

Niezależnie od tego w 2009 r. ARP SA sprzedała swoje udziały w WSK „PZL-Świdnik” SA (warunkowo przewidywane do wniesienia ich do Grupy Bumar), a w 2007 r. – jeszcze przed przyjęciem *Strategii 2007* – w „PZL Mielec” (stąd w dokumencie tym podmiot ten został pominięty).

Według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. Agencja posiadała akcje i udziały w 11 spółkach sektora ppo. Tym samym jej zaangażowanie kapitałowe w sektorze, wbrew zapisom *Strategii 2007*, faktycznie rosło. Dla porównania, według stanu na koniec 2005 r., tj. ostatniego roku realizacji *Strategii 2002*, ARP SA posiadała udziały w 4 podmiotach tego sektora. Powyższy wzrost z jednej strony wynikał z form

⁵⁷ Przygotowanie:

- projektu nowelizacji ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 570 ze zm.);
- programu promocji i wspierania eksportu wytwarzanego w Polsce uzbrojenia i sprzętu wojskowego;
- koncepcji „obrotu z retencją”. (Koncepcja ta polega na udostępnieniu przez wojsko, będącego na jego wyposażeniu sprzętu, w celu realizacji przez producenta kontraktu z krótkim terminem dostawy. „Wypożyczone” na ww. potrzeby uzbrojenie zastępowane jest wówczas nowym, zwracanym armii z bieżącej produkcji – dopisek NIK).

udzielanego wsparcia. Tak było w przypadkach konwersji nieodzyskanych wierzytelności pożyczkowych Agencji na kapitał beneficjenta (ZM „Mesko” SA i HSW SA) oraz dokapitalizowania udzielonego mu przez ARP SA (WSK „PZL-Kalisz” SA i SMW SA). Niezależnie od powyższego Skarb Państwa w 2010 r., jako jednoosobowy akcjonariusz ARP SA, podwyższył kapitał zakładowy Agencji, wnosząc aport w postaci akcji trzech stoczni remontowych (Stoczni Remontowej „Nauta” SA w Gdyni, Morskiej Stoczni Remontowej SA w Świnoujściu oraz Szczecińskiej Stoczni Remontowej „Gryfia” SA w Szczecinie).

3.2.8. Spółki ppo

3.2.8.1. SMW SA

NIK – mając na względzie wykorzystanie niezgodnie z przeznaczeniem znacznej części pomocy publicznej przekazanej Stoczni przez ARP SA w trybie *ustawy o kip*⁵⁸ (56,9 mln zł z 145mln zł, tzn. blisko 40% jej łącznej kwoty) – negatywnie ocenia efekty wsparcia udzielonego Spółce. Konieczność zwrotu tak dużej puli środków dodatkowo skomplikowała i tak trudne położenie Spółki. Jednocześnie SMW SA nie doprowadziła do osiągnięcia celów gospodarczych zakładanych w kolejnych programach restrukturyzacyjnych, stanowiących podstawę udzielania jej wsparcia, tj. do uzyskania rentowności, płynności finansowej i zdolności kredytowej, zapewniającej Stoczni ciągłość produkcji i bieżące regulowanie zobowiązań. W konsekwencji jej sytuacja ekonomiczna stała się krytyczna i bez zawarcia oraz wypełnienia porozumienia z wierzycielami (w związku ze zgłoszonym wnioskiem o upadłość), kontynuowanie jej działalności może okazać się niemożliwe.

W ocenie NIK swoistą przyczyną nieprawidłowości przy wykorzystaniu wsparcia przekazanego przez ARP SA, na podstawie przepisów *ustawy o kip*, był brak właściwego nadzoru ze strony MON nad środkami przekazanymi wcześniej temu przedsiębiorcy w trybie *rozp. z 28.04.03 r.* Bezkrzytyczne przyjęcie i akceptowanie przez to Ministerstwo sprawozdań Stoczni oraz niepodjęcie bezpośredniej kontroli prawidłowości wykorzystania przez SMW SA przyznanych jej środków – w związku ze znacznym opóźnieniem przebiegu realizacji zadań, na które zostało udzielone wsparcie, a także ze względu na niesporządzenie sprawozdania końcowego – wytworzyło po stronie tego przedsiębiorcy poczucie bezkarności i sprawiło, że podmiot ten wkrótce, w znacznie większej skali, niezgodnie z przeznaczeniem wykorzystał znaczną część przyznanej mu pomocy.

⁵⁸ Szerzej patrz pkt. 3.2.5.2. *Informacji*.

Kontrola w SMW SA ujawniła poważne nieprawidłowości w zakresie sposobu wykorzystania dotacji z MON, w wysokości 5,7 mln zł, przekazanej Spółce w 2004 r. na podstawie przepisów *ustawy o wspieraniu ppo i rozp. z 28.04.03 r.* Zastrzeżenia NIK budzi w szczególności przebieg realizacji i rozliczenia największego wartościowo zadania (zakupu linii do spawania sekcji płaskich), którego łączny koszt – prawie 3,9 mln zł – stanowił blisko 69% całkowitej wielkości udzielonego wsparcia.

W umowie z kontrahentem (podpisanej 29 kwietnia 2004 r.) zapisano, że w 53 tygodniu 2004 r. (koniec grudnia) nastąpi końcowy test odbiorczy u nabywcy wszystkich urządzeń stanowiących realizację tego zadania. Dwoma aneksami (bez dat) zmieniono te terminy. Pierwszym – na 16 tydzień 2005 r., a drugim – na 27 tydzień 2005 r. Ostatecznie końcowy test odbiorczy linii do spawania sekcji płaskich podpisany został dopiero w 44 tygodniu 2005 r. (28 października 2005 r.), a więc dostawę faktycznie realizowano poza wcześniej uzgodnionym harmonogramem. Według wyjaśnienia członka Zarządu Stoczni, powodem jego niedotrzymania były nieterminowe płatności spowodowane brakiem płynności finansowej Spółki. W świetle powyższych okoliczności NIK zwraca uwagę, że w niecałe 3 miesiące od podpisania umowy z kontrahentem do SMW SA trafiły środki z MON (I transza w wysokości 4 mln zł w dniu 27 lipca 2004 r.) pozwalające na zabezpieczenie terminowej realizacji tego zadania.

Wprawdzie ostatecznie przedsięwzięcie to zostało w końcu wykonane (choć ze znacznym opóźnieniem), to jednak zdaniem NIK, przebieg jego realizacji może świadczyć o pierwotnym wykorzystaniu niezgodnie z przeznaczeniem przynajmniej części dotacji przekazanej przez MON. W konsekwencji doprowadziło to do znacznego przesunięcia terminu zakończenia całego przedsięwzięcia i konieczność dwukrotnej modyfikacji dat dostaw i odbioru.

Z udzielonych przez SMW SA wyjaśnień jednoznacznie wynikało, że MON nie zgłaszało zastrzeżenia do dokumentów i rozliczeń przekazywanych przez Stocznię, a Spółka nie otrzymała pisemnej akceptacji sprawozdania przez Ministra Obrony Narodowej. W trakcie kontroli Spółka wskazała, iż „...została jedynie poinformowana o akceptacji DPZ SZ MON⁵⁹, która została przekazana do zainteresowanych Departamentów...”. Jednocześnie Ministerstwo nie przeprowadziło w siedzibie Stoczni kontroli prawidłowości wykorzystania udzielonego jej wsparcia w kwocie 5,7 mln zł, choć zdaniem NIK zachodziły ku temu istotne przesłanki faktyczne. Możliwość jej wszczęcia dawały postanowienia zawarte w § 3 umowy MON z tym przedsiębiorcą, która sformułowana została na podstawie przepisów art. 5b ust. 5 i 7 *ustawy o wspieraniu ppo*.

Stocznia przekazała do MON trzy sprawozdania:

- pierwsze w dniu 24 listopada 2004 r. – na łączną kwotę 3 852 611,84 zł;
- drugie w dniu 6 grudnia 2004 r. – za okres od lipca do grudnia 2004 r. – na łączną kwotę 4 001 099,44 zł;

⁵⁹ Departament Polityki Zbrojeniowej Sił Zbrojnych w Ministerstwie Obrony Narodowej – dopisek NIK.

- trzecie w dniu 24 marca 2005 r. – za okres od lipca 2004 r. do lutego 2005 r. – na łączną kwotę 5 695 759,59 zł.

Oznacza to, że SMW SA nie sporządziła sprawozdania końcowego. Skoro końcowy test odbiorczy linii do spawania sekcji płaskich został podpisany dopiero 28 października 2005 r., a ostateczna faktura wystawiona tego samego dnia – sprawozdanie przekazane 24 marca 2005 r., tj. przeszło pół roku wcześniej, nie mogło stanowić sprawozdania końcowego z realizacji zadania, gdyż takie sprawozdanie sporządzane jest w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji programu restrukturyzacyjnego i powinno obrazować zakres osiągnięcia zakładanych celów. Dlatego mogło być sporządzone dopiero po końcowym teście odbiorczym linii i uregulowaniu ostatniej faktury z tego tytułu (bez względu na to czy została ona sfinansowana z kwot przekazanych przez MON, czy ze środków własnych). Dyrektor Ekonomiczno-Finansowy SMW SA wyjaśniła m.in., że Spółka dokonała rozliczenia, o którym mowa w § 4.1. umowy z MON, przekazując 24 marca 2005 r. do Ministerstwa dokumenty stanowiące syntetyczne sprawozdanie za okres lipiec 2004 r. – luty 2005 r. W sprawozdaniu tym, zgodnie ze stanowiskiem Spółki, Stocznia udokumentowała wydatkowanie wszystkich środków, zgodnie z określonym w umowie celem.

3.2.8.2. WSK „PZL-Warszawa II” SA

W ocenie NIK, w przypadku WSK „PZL-Warszawa II” SA specyficzny charakter tego przedsiębiorcy (kooperanta innej spółki ppo, zatrudniającego w I kwartale 2010 r. 307 osób), sprawił, że choć przekazane mu wsparcie (w łącznej wysokości 17,5 mln zł) w ramach analizowanych instrumentów zostało wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, w 2010 r. podmiot ten osiągał wyniki gorsze niż w 2003 r., tj. przed rozpoczęciem procesu restrukturyzacji przy wykorzystaniu analizowanych instrumentów.

Działania podejmowane przez Spółkę w ramach procesu restrukturyzacji doprowadziły do zwiększenia przychodów z jej działalności i uzyskania dodatniego wyniku finansowego. Przychody z całokształtu działalności WSK „PZL-Warszawa II” SA wzrastały od 2004 r. do 2008 r. W 2009 r. nastąpił ich spadek. Słabe bieżące wyniki ekonomiczno-finansowe w 2010 r. (strata w wysokości 2 mln zł) były w głównej mierze następstwem drastycznego spadku zamówień na wyroby „S”, stanowiące podstawowe produkty Spółki. W latach 2008-2009 nastąpił całkowity brak zamówień ze strony MON na zestawy przeciwlotnicze GROM, dla których WSK produkowała podzespoły.

Ponadto MON wycofało się z zakupów laserowych strzelnic garnizonowych, wdrożenie do produkcji których wcześniej dofinansowywał Skarb Państwa. Nie powiodło się pozyskanie nowych odbiorców dla tego sprzętu, mimo jego prezentacji na targach specjalistycznych.

Zgodnie z *Programem restrukturyzacji na lata 2010–2011* Spółka w obecnym kształcie przestanie istnieć, a zrestrukturyzowana (nastąpi konsolidacja z ZM „Mesko” SA) ma znacznie ograniczyć produkcję, zatrudnienie oraz zmienić siedzibę i sprzedać posiadane nieruchomości.

W przypadku wykorzystania przez Spółkę wsparcia udzielanego jej na podstawie *rozp. z 28.04.03 r.* w 2003 r. kontrola ujawniła nieprawidłowości polegające na dokonywaniu ze środków dotacji zakupów maszyn i urządzeń „w trybie z wolnej ręki”, bez zgody Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych (dalej UZP). Stosowne umowy z dostawcami zawarto:

- w przypadku pieca próżniowego – w dniu 11 września 2003 r.,
- tokarki precyzyjnej „Hardinge” – w dniu 17 stycznia 2003 r.,
- współrzędnościowej maszyny pomiarowej ZEISS – w dniu 8 grudnia 2003 r.

Zgodę na ich zakup w „trybie z wolnej ręki” Prezes UZP wydał w dniu 17 grudnia 2003 r. (stosowny wniosek przedsiębiorca złożył w dniu 17 listopada 2003 r.).

Zdaniem NIK podpisanie ww. umów na zakup maszyn przed zatwierdzeniem trybu przez Prezesa UZP stanowiło naruszenie przepisów art. 71 ust. 1 a *ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych*⁶⁰.

Ponadto NIK ustaliła, że Spółka w 2003 r. nie dotrzymała warunków realizacji umowy z MG. Termin wykorzystania środków określono na 31 grudnia 2003 r., a termin uruchomienia i wdrożenia do produkcji zakupionych maszyn na czerwiec 2004 r. Ostatniej płatności za zakup pieca próżniowego (303 758,15 zł) Spółka dokonała w dniu 28 stycznia 2004 r., tj. 28 dni po terminie wykorzystania przyznanych środków. Protokół z odbioru zakupionych maszyn (po ich uruchomieniu i wdrożeniu do produkcji) podpisano 3 miesiące po terminie wskazanym w umowie. Niewykorzystanie środków w ustalonym terminie spowodowane było krótkim okresem, jaki Spółka miała na ich wykorzystanie (42 dni od podpisania umowy do końca roku).

Mimo iż od daty wystąpienia ww. nieprawidłowości, ujawnionych dopiero w trakcie obecnej kontroli upłynęło wiele lat, NIK zwraca na nie uwagę, w związku możliwością ponownego pozyskania przez przedsiębiorcę środków publicznych, a także mając na względzie możliwość korzystania przez przedsiębiorcę z dotacji na utrzymanie mocy produkcyjnych niezbędnych do realizacji zadań obronnych opisanych w planie mobilizacji gospodarki, których rozliczanie podlega podobnym rygorom.

3.2.8.3. ZCH „Nitro-Chem” SA

NIK pozytywnie – pod względem gospodarności – ocenia rezultaty osiągnięte przez ZCh „Nitro-Chem” SA. Przedsiębiorca ten – zatrudniający w I kwartale 2010 r. odpowiednio 345 osób, a więc zaliczany o spółkę średnich – przy relatywnie niewielkim wsparciu (wynoszącym 1,4 mln zł) skutecznie przeprowadził proces wszechstronnej restrukturyzacji.

W przypadku tej Spółki, zdaniem NIK, okolicznością decydującą o jego powodzeniu było ulokowanie u tego przedsiębiorcy zobowiązań offsetowych, wynikających z umowy dostawy dla Sił Zbrojnych RP samolotów wielozadaniowych F-16⁶¹. W ramach tych zobowiązań Spółka nawiązała współpracę handlową z amerykańską firmą ATK, stając się dla niej

⁶⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.

⁶¹ Szerzej patrz także *Informacja o wynikach kontroli realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z kontraktu na zakup samolotów F-16* (Nr ewid. 143/2009/P08050/KGP KGP/41019/08) opublikowana w lipcu 2009 r.

dostawcą produkowanego przez siebie trotylu. Osiągany w ostatnich latach dodatni wynik operacyjny na działalności gospodarczej wynosił – ponad 8,7 mln zł za 2009 r. i ponad 5,1 mln zł za I kw. 2010 r. Spółka w 2010 r. uzyskała nagrodę specjalną Ministra Gospodarki w kategorii „Polski Eksporter Uzbrojenia”.

3.2.8.4. ZM „Bumar-Łabędy” SA

W ocenie NIK, w przypadku ZM „Bumar-Łabędy” SA wsparcie środkami publicznymi działań dostosowawczych (w łącznej wysokości 244,4 mln zł) prowadzonych w analizowanym okresie w obszarach produkcji, finansów, majątku miało istotny wpływ na krótkotrwałą poprawę wyników ekonomiczno-finansowych w latach 2003-2005. Nie przyniosło ono jednak zakładanych w kolejnych programach restrukturyzacji długofalowych efektów w działalności Spółki, w postaci trwałej poprawy rentowności produkcji oraz stabilności płatniczej. Zdaniem NIK wpływ na to miała specyfika oferty handlowej, słabnący potencjał produkcyjny, wysokie koszty działalności, a w konsekwencji niska rentowność. Od 2009 r. przedsiębiorcy (zatrudniającego w I kwartale 2010 r. 822 osoby) nie udało się pozyskać żadnego nowego kontraktu eksportowego, a dodatkowo MON zmniejszył zamówienia na dostawy i remont sprzętu pancernego.

W odniesieniu do wsparcia udzielonego Spółce w trybie *rozp. z 28.04.03 r.* (w łącznej wysokości 20,9 mln zł) NIK krytycznie ocenia sposób rozliczenia finansowanego za jego pośrednictwem zadania o nazwie „urządzenie do czyszczenia korpusów pancernych” – na kwotę 258,6 tys. zł. W piśmie załączonym do sprawozdania końcowego z realizacji tego działania Główny Technolog Spółki wyjaśnił, że do czasu sporządzenia sprawozdania firma realizująca zamówienie nie dostarczyła całości dokumentacji oraz projektów zgodnie z wymogami umowy. W tej sytuacji ZM „Bumar-Łabędy” SA nie zapłaciły całej kwoty za realizację umowy. Faktura z dnia 5 lipca 2006 r. określająca końcową kwotę do zapłaty – 148,6 tys. zł (wcześniej, w dniach 11 i 22 grudnia 2003 r. Spółka zapłaciła wykonawcy zaliczki z dotacji na realizację urządzenia, w łącznej kwocie 110,0 tys. zł) została zapłacona w całości, bez potrącenia kary umownej, w lipcu 2006 r. NIK negatywnie oceniła nienaliczenie przez Spółkę kontrahentowi kary umownej w wysokości 5% wartości brutto umowy, tj. kwoty 12,9 tys. zł, za nieterminową realizację przedmiotu tej umowy. W ocenie NIK stanowiło to naruszenie kryterium gospodarności (umowny termin dostarczenia dokumentacji był określony na dzień 15 stycznia 2004 r., natomiast dopiero 27 czerwca 2006 r. podpisano protokół końcowego odbioru technicznego urządzenia, w którym zapisano, że dostawa przedmiotowego urządzenia została zrealizowana zgodnie z umową).

Mając na względzie przedmiot działalności przedsiębiorcy NIK zwróciła uwagę, że od 2002 r. do zakończenia niniejszej kontroli Spółka nie uzyskała stosownego świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego określającego stopień zdolności do ochrony informacji niejawnych. W dniu 20 września 2010 r., postanowieniem

Nr 18/WIII/BOIN/2010, Służba Kontrwywiadu Wojskowego wszczęła postępowanie w sprawie bezpieczeństwa przemysłowego wobec ZM „Bumar-Łabędy” SA. Zdaniem NIK, jego brak może ograniczać dostęp Spółki do niektórych programów badawczych lub zleceń, podobnie jak fakt nieposiadania poświadczeń bezpieczeństwa uprawniających do dostępu do informacji opatrzonych klauzulą „tajne” przez część członków zarządu i rady nadzorczej.

3.2.8.5. ZM „Tarnów” SA

Zdaniem NIK, w przypadku ZM „Tarnów” SA (wsparcie w ramach analizowanych instrumentów w wysokości 20,3 mln zł, poziom zatrudnienia na koniec I kwartału 2010 r. – 651 osób) w wyniku procesu restrukturyzacji, prowadzonego przy wykorzystaniu pomocy, nie udało się osiągnąć zakładanych celów a podejmowane w tym zakresie działania nie doprowadziły do uzyskania rentowności, płynności finansowej i zdolności kredytowej, zapewniającej ciągłość produkcji i bieżące regulowanie zobowiązań.

Dotychczasowe działania ZM „Tarnów” SA w zakresie pozyskiwania zamówień i jednoczesnego zachowania gotowości do wykonywania produkcji specjalnej, a także kompensowanie niewykorzystywanych mocy produkcyjnych wytwarzaniem wyrobów cywilnych nie powiodły się. Pomimo wygenerowania zysku netto za 2008 r. i 2009 r., sytuacja płatnicza Spółki nadal była trudna. Osiągnięty zysk nie pozwolił na znaczną redukcję zobowiązań. Wskaźniki ekonomiczno-finansowe w 2008 r. wzrosły, ale już w roku następnym uległy pogorszeniu. Złożyło się na to zmniejszenie sprzedaży ogółem o 37,6%, w tym istotne zmniejszenie sprzedaży wyrobów „S”, a także zalegające od lat zapasy materiałów i wyrobów gotowych o łącznej wartości 2,5 mln zł. Po uzyskaniu zdolności kredytowej w 2008 r., Spółka utraciła ją w 2009 r.

Zdaniem NIK, przy braku gwarancji ustabilizowanych zamówień MON i słabnącym eksporcie wyrobów „S” (ostatnią dostawę na kwotę 0,8 mln zł zrealizowano w 2009 r.) istnieje ryzyko całkowitej utraty płynności przy ograniczonej możliwości kredytowania produkcji. Stąd konieczność intensyfikacji działań zmierzających do urentownienia sprzedaży wyrobów i aktualizacji programu restrukturyzacyjnego.

3.2.8.6. ZM „Dezamet” SA

Zdaniem NIK, ZM „Dezamet” SA – zatrudniające w I kwartale 2010 r. 479 osób – w wyniku zakończonej z powodzeniem restrukturyzacji finansowej, doprowadziły do swojego oddłużenia. Dotacje z MG, wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem na zakupy inwestycyjne maszyn i urządzeń produkcyjnych, pozwoliły z kolei Spółce na rozszerzenie asortymentu produkcji nowoczesnego uzbrojenia (amunicji) – zgodnego ze standardami NATO – oraz nawiązanie efektywnej kooperacji z firmami zagranicznymi (ZVS Holding as, Nammo AS, Dynamit Nobel Demence i Diehl BGT). W konsekwencji nastąpiła stabilizacja

ekonomiczno-finansowa i poprawa standingu firmy, osiągnięta przy relatywnie niewielkiej pomocy (8,4 mln zł).

Obok ZCh „Nitro-Chem” SA, ZM „Dezamet” SA należą obecnie do najlepszych spółek tego sektora, posiadających ugruntowaną pozycję rynkową i dysponujących konkurencyjnymi produktami.

3.2.8.7. ZM „Mesko” SA

W przypadku ZM „Mesko” SA (wsparcie w wysokości 104,5 mln zł, zatrudnienie w I kwartale 2010 r. na poziomie 1 631 osób) udzielona Spółce pomoc przyniosła pozytywne efekty. Działania dostosowawcze, określone w kolejnych programach restrukturyzacyjnych, były konsekwentnie realizowane przez przedsiębiorcę w badanym okresie, przy skutecznym wykorzystaniu dostępnych instrumentów. Dzięki nim Spółka odzyskała bieżącą płynność finansową, doprowadziła do znaczącej redukcji jej kosztów funkcjonowania (w tym kosztów procesu produkcyjnego), a także dokonała modernizacji wytwarzanej produkcji, co pozwoliło jej na zachowanie dotychczasowej pozycji na rynku. W konsekwencji Zakłady odzyskały wiarygodność i stały się beneficjentem programów offsetowych, co z kolei pozwoliło im na rozszerzenie własnej oferty.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Organizacja kontroli

Kontrolą w Ministerstwie Gospodarki objęto działania podejmowane w analizowanym okresie przez ministra właściwego do spraw gospodarki, w odniesieniu do spółek sektora ppo, na podstawie:

- przepisów *ustawy o wspieraniu ppo* oraz aktu wykonawczego do tej ustawy – *rozp. z 05.03.01 r.* (patrz pkt 3.2.1. *Informacji*);
- uregulowań zawartych w *ustawie o wspieraniu ppo* oraz jej kolejnym akcie wykonawczym – *rozp. z 28.04.03 r.* (patrz pkt 3.2.2. *Informacji*);
- przepisów *ustawy o restrukturyzacji należności* (patrz pkt 3.2.3. *Informacji*);
- uregulowań zawartych w *ustawie o pomocy dla rynku pracy* (patrz pkt 3.2.4. *Informacji*);
- zasad określonych w *Programie 2009* (patrz pkt 3.2.6. *Informacji*);
- przedsięwzięć zakładanych w *Strategii 2007* (patrz pkt 3.2.7. *Informacji*).

Kontrolą w Agencji Rozwoju Przemysłu SA objęto natomiast działania podejmowane w analizowanym okresie, w odniesieniu do spółek sektora ppo, na podstawie:

- przepisów *ustawy o pomocy dla rynku pracy* (patrz pkt 3.2.4. *Informacji*);
- uregulowań zawartych w *ustawie o kip* (patrz pkt 3.2.5. *Informacji*);
- zasad określonych w *Programie 2009* (patrz pkt 3.2.6. *Informacji*);
- przedsięwzięć zakładanych w *Strategii 2007* (patrz pkt 3.2.7. *Informacji*).

Na podstawie art. 2 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 *ustawy o NIK*⁶², kontrola w ww. jednostkach państwowych (Ministerstwo Gospodarki, Agencja Rozwoju Przemysłu SA) przeprowadzona została pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

Poza MG i ARP SA, gdzie analizą objęto wybrane instrumenty wsparcia (omówione wyżej), kontrolę przeprowadzono także w wybranych spółkach sektora ppo – beneficjentach pomocy – szerzej patrz pkt 3.2.8. *Informacji*. Łącznie badani przedsiębiorcy wykorzystali z przekazanych im środków kwotę 490,2 mln zł.

W gronie kontrolowanych podmiotów znalazły się spółki korzystające z kilku narzędzi, jak i takie, którym w analizowanym okresie przekazano pomoc tylko z jednego tytułu.

⁶² *Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.)

Stąd bardzo zróżnicowana wielkość środków przez nich wykorzystanych (od 1,4 mln zł do 244,4 mln zł). Szczegółowe zestawienie zawiera Załącznik Nr 5.

Aż 6 z 7 przedsiębiorców ppo (poza SMW SA) objętych było wcześniejszą kontrolą NIK dotyczącą restrukturyzacji sektora obronnego. Włączenie SMW SA podyktowane było natomiast skalą wsparcia udzielonego temu podmiotowi przez ARP SA.

Siedziby badanych spółek ppo usytuowane były na terenie województw: małopolskiego, mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego, pomorskiego, śląskiego i świętokrzyskiego. W przypadku tych przedsiębiorców (spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa), na podstawie art. 2 ust. 3 w związku z art. 5 ust. 3 *ustawy o NIK*, badania prowadzone były pod względem legalności i gospodarności.

W trakcie kontroli w Ministerstwie Gospodarki, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f *ustawy o NIK*, zasięgnięto informacji i żądano wyjaśnień od:

- Ministra Finansów i Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego SA – w zakresie *rozp. z 05.03.01 r.*;
- Ministra Skarbu Państwa – w zakresie planowanej i zrealizowanej prywatyzacji spółek ppo oraz osiągniętych z tego tytułu przychodów, a także wsparcia udzielonego tym podmiotom w trybie *ustawy o kip*⁶³;
- Ministra Obrony Narodowej – w zakresie wsparcia udzielonego w trybie *rozp. z 20.07.93 r.* i *rozp. z 28.04.03 r.* nadzorowanym przez MON przedsiębiorcom tego sektora (w tym m.in. SMW SA).

⁶³ Powyższa sytuacja dotyczyła: HSW SA, ZM „Bumar-Łabędy” SA, WSK „PZL-Warszawa II” SA, Zakładów Mechanicznych „PZL-Wola” SA w Warszawie oraz SR „Nauta” SA.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

4.2.1. Ministerstwo Gospodarki

Nie zgłoszono zastrzeżeń do protokołu kontroli. W dniu 22 lutego 2011 r.⁶⁴ Minister Gospodarki zgłosił zastrzeżenie do wystąpienia pokontrolnego, dotyczące przeznaczenia *Programu 2009*. Kolegium NIK⁶⁵ w części uwzględniło zawartą w nim argumentację.

W wystąpieniu pokontrolnym do Ministra Gospodarki⁶⁶ NIK wniosowała o:

1. Dokonanie przeglądu i analizy obowiązujących w MG procedur związanych z przyznawaniem i rozliczaniem środków przekazywanych przez ministra właściwego do spraw gospodarki spółkom ppo w trybie i na zasadach określonych w:
 - *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1993 r. w sprawie określenia organów właściwych do nakładania niektórych obowiązków i zadań niezbędnych na potrzeby obrony państwa oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych zadań i przeprowadzania kontroli ich realizacji;*
 - *rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego;*– w szczególności pod kątem zawarcia w tych procedurach zapisów dających podstawę prawną i zobowiązujących do prowadzenia kontroli u beneficjentów oraz dokonywania sformalizowanej oceny efektów działań wdrażanych przez przedsiębiorców z wykorzystaniem przekazywanej im przez Ministerstwo pomocy – a w przypadku stwierdzenia braków w tym zakresie, wprowadzenie odpowiednich korekt.
2. Podjęcie stosownych działań organizacyjnych umożliwiających właściwym jednostkom Ministerstwa niezwłoczne przystąpienie do regularnego i bieżącego prowadzenia bezpośrednich kontroli prawidłowości wykorzystania środków przekazywanych przez MG poszczególnym przedsiębiorcom (w szczególności w przypadkach przekazywania im wysokich kwot wsparcia) oraz systematycznego monitorowania osiąganych za ich pomocą efektów – przede wszystkim pod kątem pełnej realizacji zadań przewidzianych w programach restrukturyzacyjnych, poprawy osiąganych wyników ekonomiczno-

⁶⁴ Pismo znak: BDG-III-0911-4/12/10.

⁶⁵ Uchwała Nr 17/2011 z dnia 20 kwietnia 2011 r.

⁶⁶ Pismo znak: P/10/044 KGP-4101-02-01/2010 z dnia 11 lutego 2011 r.

finansowych, a także uzyskania (odzyskania) trwałej zdolności konkurencyjnej na właściwym segmencie rynku.

3. Dokonanie pilnego przeglądu zapisów *Strategii 2007* pod kątem ich adekwatności i realności wypełnienia w aktualnych uwarunkowaniach formalno-prawnych i finansowo-ekonomicznych i w zależności od wyników tego przeglądu podjęcie odpowiednich działań organizacyjnych w celu ich skutecznego wdrożenia i wyegzekwowania przez wszystkie strony zaangażowane w realizację odpowiednio zmodyfikowanych zapisów tego dokumentu, a ponadto doprowadzenie do ustanowienia podmiotu koordynującego politykę państwa w odniesieniu do sektora ppo.
4. Kontynuowanie, w ramach spójnej polityki przemysłowej państwa, procesu restrukturyzacji spółek ppo oraz podjęcie skutecznych działań organizacyjno-prawnych zmierzających do:
 - ewentualnego formułowania, na bazie prowadzonego monitoringu i kontroli, propozycji zmian systemowych w warunkach i zasadach stosowanych dotychczas instrumentów ekonomicznych;
 - przygotowania, korzystając z własnych doświadczeń, nowych rozwiązań gospodarczych w zakresie wsparcia działań strukturalnych – lepiej uwzględniających specyfikę sektora obronnego;– w celu dalszego zintensyfikowania zainteresowania nimi przedsiębiorców prowadzących procesy dostosowawcze w tej sferze działalności produkcyjnej.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne⁶⁷ Minister Gospodarki, odnosząc się do wniosków pokontrolnych NIK, stwierdził m.in.

Ad 1. Zgodnie z rekomendacjami NIK wprowadzono szereg zmian w procedurze udzielania i rozliczania wsparcia.

Ad 2. Przyjęto jako generalną zasadę, że wszyscy przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia działań restrukturyzacyjnych zostaną objęci bezpośrednią kontrolą ze strony Ministerstwa Gospodarki, prowadzoną w siedzibach tych podmiotów.

Ad 3. Komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 12 maja 2011 r. rekomendował bez rozbieżności Radzie Ministrów projekt sprawozdania z realizacji w 2010 r. zadań ujętych w *Strategii 2007*. W przypadku akceptacji przez Radę Ministrów propozycji podjęcia, w miejsce kontynuowania prób aktualizacji tego dokumentu, prac nad propozycją jego nowej

⁶⁷ Pismo znak: BDG-III-0911-4/14/10 z dnia 8 czerwca 2011 r.

edycji – na okres po 2012 r., Minister Gospodarki planuje zorganizowanie narady z MSP i MON w celu określenia przedsięwzięć, które powinny zostać jeszcze wykonane w ramach realizacji *Strategii 2007*.

Ad 4. W celu wzmocnienia konkurencyjności krajowego przemysłu obronnego, w związku z wejściem w życie dyrektywy 2009/81/WE, Ministerstwo Gospodarki zidentyfikowało działania niezbędne do podjęcia przez administrację rządową, podmioty przemysłu obronnego oraz Bumar Sp. z o.o.

4.2.2. Agencja Rozwoju Przemysłu SA

Nie zgłoszono zastrzeżeń do protokołu kontroli.

W wystąpieniu pokontrolnym do Zarządu ARP SA⁶⁸ NIK wniosowała o:

1. Kontynuowanie – przy wykorzystaniu będących już w dyspozycji ARP SA lub zaproponowanych przez nią nowych instrumentów wsparcia – procesu restrukturyzacji spółek ppo (w tym także nie będących w jej nadzorze właścicielskim) oraz podjęcie przez Agencję skutecznych działań organizacyjnych zmierzających do:
 - skrócenia okresu rozpatrywania wniosków spółek ubiegających się o pomoc oraz dokonania przeglądu towarzyszących im wymogów proceduralnych – pod kątem możliwości ich uproszczenia;
 - regularnego i bieżącego prowadzenia bezpośredniej kontroli prawidłowości wykorzystania środków u poszczególnych beneficjentów – w szczególności w przypadkach przekazywania im wysokich kwot wsparcia;
 - systematycznej i dokumentowanej oceny efektów działań dostosowawczych prowadzonych przez przedsiębiorców z wykorzystaniem przekazanej przez ARP SA pomocy;
 - ewentualnego formułowania, na bazie prowadzonego monitoringu i kontroli, propozycji zmian systemowych w warunkach i zasadach stosowanych dotychczas instrumentów ekonomicznych;
 - przygotowania, korzystając z własnych doświadczeń, nowych rozwiązań gospodarczych w zakresie wsparcia procesu restrukturyzacji – lepiej uwzględniających specyfikę sektora ppo;

⁶⁸ Pismo znak: P/10/044 KGP-4101-02-02/2010 z dnia 25 stycznia 2011 r.

- w celu dalszego zintensyfikowania zainteresowania nimi przedsiębiorców tej branży prowadzących procesy dostosowawcze, ukierunkowane na poprawę wyników ekonomiczno-finansowych i uzyskanie trwałej zdolności konkurencji rynkowej.
2. Skuteczne dokończenie działań restrukturyzacyjnych i prywatyzacyjnych w odniesieniu do pozostających aktualnie w nadzorze właścicielskim ARP SA spółek sektora ppo.
 3. Odpowiednie zweryfikowanie zapisów umowy poręczenia udzielonego przez ARP SA WSK „PZL-Świdnik” SA, w związku z korektą jego warunków określonych w umowie Agencji z NFOŚiGW, w celu doprowadzenia do wzajemnej zgodności zapisów obydwu ww. umów, których stroną jest ARP SA, oraz doprowadzenie do wyegzekwowania – we właściwej wysokości – kwoty prowizji należnej Agencji od tej spółki ppo za 2010 r. z tytułu udzielonego jej poręczenia.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne⁶⁹ Prezes Zarządu ARP SA stwierdził, że przedstawione w wystąpieniu pokontrolnym uwagi i wnioski zostały poddane wnikliwej analizie. Przedstawiając podejmowane przez Agencję działania wprowadzające je w życie, stwierdzono że:

Ad 1. Czas rozpatrywania kompletnie złożonego wniosku przez przedsiębiorcę wynosi w przypadku pomocy na ratowanie 3 tygodnie, a w przypadku pomocy na restrukturyzację 2 miesiące. Większość składanych wniosków, z uwagi na ich specyfikę i złożoność spraw (przedsiębiorcy w trudnej sytuacji ekonomicznej, z poważnymi problemami strukturalnymi) nie spełnia podstawowych wymogów umożliwiających ich prawidłową ocenę w tym terminie. W konsekwencji była to najczęstsza przyczyna wydłużenia okresu oczekiwania na uzyskanie pomocy, leżąca wyłącznie po stronie potencjalnego beneficjenta wsparcia.

Agencja zadeklarowała dołożenie należytej staranności, aby ewentualne opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków nie wystąpiły z jej przyczyny oraz zobowiązała się, iż będzie na bieżąco analizować i ewentualnie korygować obowiązujące procedury, aby w miarę możliwości skracać czas oczekiwania przedsiębiorców na uzyskanie pomocy.

W odniesieniu do zalecenia odnoszącego się do regularnego i bieżącego prowadzenia bezpośredniej kontroli prawidłowości wykorzystania środków oraz oceny działań przedsiębiorców w tym zakresie, ARP SA poinformowała, że w jednej z jednostek

⁶⁹ Pismo znak: ARP-NA-WB/1358/2011 z dnia 18 lutego 2011 r.

organizacyjnych Agencji utworzono dział monitoringu, kontroli oraz zabezpieczeń, który realizuje na bieżąco wymienione zadania. Oceny efektów działań dokonuje się zazwyczaj dwuetapowo (pomoc na ratowanie, pomoc na restrukturyzację). W przypadku pomocy publicznej na ratowanie bezpośrednia kontrola dotyczy prawidłowości wydatkowania środków udzielonej pomocy zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie pożyczki, a także postęp w opracowywaniu planu restrukturyzacji przez beneficjenta. W odniesieniu do pomocy publicznej na restrukturyzację kontrolą objęte jest wydatkowanie środków udzielonej pomocy oraz zgodność z przeznaczeniem określonym w umowie pożyczki. Ponadto systematycznie ocenia się realizację planów restrukturyzacji.

Ad 2. Opisując działania restrukturyzacyjne i prywatyzacje w odniesieniu do spółek ppo, analizowanych przez NIK w trakcie kontroli, ARP SA poinformowała, iż w przypadku:

„PZL Mielec” – w dniu 13 stycznia 2011 r. Spółka przedłożyła Agencji raport z realizacji zobowiązań dotyczących „kwot inwestycji”, z którego wynika, że łączne wydatki kupującego (UTS, SAC) do dnia 30 września 2010 r. wyniosły 81,27 mln USD wobec wymaganych 45 mln USD. Inwestycje w środki trwałe wyniosły 64,59 mln USD, przy zobowiązaniu do zainwestowania kwoty nie mniejszej niż 26,6 mln USD. Biegły rewident potwierdził w dniu 28 grudnia 2010 r. wykonanie ww. „kwot inwestycji”.

Kombinatu „PZL-Hydral” SA – w dniu 30 grudnia 2010 r. zawarto umowę, na podstawie której ARP SA zbyła wszystkie udziały „PZL Wrocław” Sp. z o.o. o łącznej wartości nominalnej 33 mln zł za cenę 65 mln zł. Podpisanie umowy było możliwe dzięki wydanej w dniu 4 sierpnia 2010 r. decyzji KE uznającej planowane umorzenie zobowiązań „PZL-Hydral” SA względem podmiotów publicznych za wsparcie niestanowiące pomocy publicznej. Proces likwidacji kombinatu otwarto w dniu 10 września 2010 r., a jego zakończenie jest przewidywane do końca 2011 r. Sprzedaż „PZL Wrocław” Sp. z o.o. globalnemu inwestorowi branżowemu (HSC) – specjalizującemu się w produkcji lotniczej oraz na potrzeby astronautyki – ma zapewnić temu podmiotowi stabilność i dalszy rozwój. Nowy właściciel planuje podwojenie poziomu sprzedaży w okresie 5 lat oraz zrealizowanie programu inwestycyjnego na poziomie co najmniej 65 mln zł.

ZM „Mesko” SA – przewidziany zapisami *Strategii 2007* proces wnoszenia do Bumar Sp. z o.o. posiadanych przez ARP SA akcji ZM „Mesko” SA został

rozpoczęty w IV kwartale 2010 r. Na zlecenie Agencji niezależna firma konsultingowa sporządziła wycenę wartości akcji tej Spółki. Pomędzy zainteresowanymi stronami trwają uzgodnienia w kwestii określenia parytetu wymiany akcji ZM „Mesko” SA na udziały Bumar Sp. z o.o. Po ich zakończeniu pozostanie do wykonania uzyskanie zgód korporacyjnych niezbędnych do sfinalizowania tej transakcji.

HSW SA – w dniu 18 stycznia 2011 r. pomiędzy HSW SA a chińskim producentem maszyn budowlanych Guangxi Liu Gong Machinery Co Ltd. podpisana została przedwstępna umowa sprzedaży HSW – Oddział I (wyodrębnionej z aktywów HSW SA części przedsiębiorstwa zajmującej się produkcją maszyn budowlanych dla celów cywilnych, tzw. biznes maszyn budowlanych). W umowie tej uzgodniono cenę transakcyjną oraz warunki konieczne do dalszych negocjacji umowy ostatecznej, której zawarcie uzależnione będzie od uzyskania niezbędnych zgód administracyjnych i rządowych w Polsce i w Chinach, a także wynegocjowanie pakietu socjalnego dla załogi. W negocjacjach ze stroną chińską uczestniczy obserwator z ramienia ARP SA (Agencja jest właścicielem 30,81% kapitału zakładowego Huty). Przewidywany termin zakończenia transakcji to I połowa 2011 r.

Po pomyślnym zakończeniu procesu sprzedaży biznesu maszyn budowlanych w HSW SA pozostanie tylko produkcja na potrzeby obronności państwa. Wtedy, zgodnie z zapisami *Strategii 2007*, rozważona zostanie możliwość konsolidacji Spółki z Grupą Bumar.

SMW SA – do chwili obecnej nie został zakończony proces ustalania listy wierzycieli i ich wierzytelności. Powodem tego stanu jest brak ostatecznych rozstrzygnięć w sprawie wierzytelności spornych, a w szczególności jednej, która jest przedmiotem sporu prowadzonego przed sądem w Danii. Rozstrzygnięcie tej sprawy ma nastąpić w listopadzie 2011 r. i do tego czasu lista wierzytelności nie może być zamknięta, a co za tym idzie, nie może zostać przeprowadzone głosowanie wierzycieli w sprawie propozycji układowych.

Ze względu na swoją obecną sytuację formalno-prawną Stocznia ma duże trudności w pozyskiwaniu rentownych kontraktów na rynku cywilnym i jej dalsze istnienie uzależnione jest praktycznie od wielkości zamówień ze strony Marynarki Wojennej RP. Wstrzymanie finansowania budowy korwety gawron w 2010 r. oraz odstąpienie od wynegocjowanego kontraktu na dostawę i instalację Zintegrowanego Systemu Walki były istotnymi przyczynami pogorszenia się sytuacji finansowej Stoczni.

Ad 3. Kwota poręczenia jest zawarta w umowie poręczenia podpisanej pomiędzy ARP SA a WSK „PZL-Świdnik” SA. Wniosek Spółki o udzielenie poręczenia, jaki wpłynął do ARP SA opiewał na sumę 20,8 mln zł. Pomimo zmniejszenia w 2009 r. kwoty pożyczki do 17,3 mln zł Zarząd WSK „PZL-Świdnik” SA nie wystąpił do ARP SA z wnioskiem o zmniejszenie kwoty poręczenia, dlatego Agencja nie miała żadnych podstaw do aneksowania tej umowy, na podstawie której liczona jest należna ARP SA prowizja.

Pismami z dnia 3 i 4 lutego 2011 r. Agencja wystąpiła odpowiednio do NFOŚiGW oraz do WSK „PZL-Świdnik” SA. Uzyskane informacje w sprawie aktualnego zadłużenia Spółki z tytułu udzielonej pożyczki przez NFOŚiGW (umowa nr 95/2004/Wn-03/OA-IT/P) oraz stanowisko WSK „PZL-Świdnik” SA w sprawie aktualizacji zapisów w umowie o udzielenie poręczenia, będzie dla Zarządu ARP SA podstawą do podjęcia decyzji w zakresie korekty zapisów umowy poręczenia nr 92/04/PS z dnia 30 kwietnia 2004 r. zawartej pomiędzy Agencją a Spółką.

ARP SA wyegzekwowała kwotę prowizji należną od WSK „PZL-Świdnik” SA za 2010 r. z tytułu udzielonego poręczenia – w wysokości 208 tys. zł oraz część należnych odsetek za opóźnienie w kwocie 4 586 zł. Do wyegzekwowania pozostaje kwota 2 219 zł z tytułu pozostałej części odsetek za opóźnienie.

4.2.3. Ministerstwo Obrony Narodowej

Mając na względzie ustalenia kontroli w SMW SA (nieprawidłowości w zakresie sposobu wykorzystania i rozliczenia wsparcia udzielonego temu podmiotowi przez MON w trybie *rozp. z 28.04.03 r.*⁷⁰) oraz wysokość środków publicznych jakie innym spółkom sektora ppo corocznie przekazuje to Ministerstwo, w celu uniknięcia powtórzenia się analogicznych przypadków w przyszłości, NIK skierowała wystąpienie pokontrolne do Ministra Obrony Narodowej⁷¹.

W dniu 22 lutego 2011 r. Minister Obrony Narodowej zgłosił 5 zastrzeżeń do stwierdzeń w nim zawartych. Kolegium NIK⁷² uwzględniło zastrzeżenie w sprawie daty przekazania przez Stocznnię do MON sprawozdania za okres od lipca do grudnia 2004 r.

W wystąpieniu pokontrolnym NIK wnioskuje o:

⁷⁰ Szerzej patrz pkt. 3.2.8.1. *Informacji*.

⁷¹ Pismo znak: P/10/044 KGP-4101-02-00/2010 z dnia 11 lutego 2011 r.

⁷² Uchwała Nr 13/2011 z dnia 20 kwietnia 2011 r.

1. Dokonanie przeglądu i analizy obowiązujących w MON procedur związanych z przyznawaniem i rozliczaniem środków przekazywanych przez Ministra Obrony Narodowej w trybie i na zasadach określonych w:
 - *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1993 r. w sprawie określenia organów właściwych do nakładania niektórych obowiązków i zadań niezbędnych na potrzeby obrony państwa oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych zadań i przeprowadzania kontroli ich realizacji;*
 - *rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego;*

– w szczególności pod kątem zidentyfikowania przyczyn niewykorzystywania postanowień umownych umożliwiających prowadzenie kontroli u beneficjentów oraz dokonywania udokumentowanej oceny efektów działań wdrażanych przez przedsiębiorców z wykorzystaniem przekazywanej im przez Ministerstwo pomocy – a w przypadku stwierdzenia braków w tym zakresie, wprowadzenie odpowiednich korekt.
2. Podjęcie stosownych działań organizacyjnych umożliwiających właściwym jednostkom Ministerstwa niezwłoczne przystąpienie do regularnego i bieżącego prowadzenia bezpośrednich kontroli prawidłowości wykorzystania środków przekazywanych przez MON poszczególnym przedsiębiorcom (w szczególności w przypadkach przekazywania im wysokich kwot wsparcia) oraz systematycznego monitorowania osiągniętych za ich pomocą efektów – przede wszystkim pod kątem pełnej realizacji zadań przewidzianych w programach restrukturyzacyjnych, poprawy osiągniętych wyników ekonomiczno-finansowych, a także uzyskania (odzyskania) trwałej zdolności konkurencyjnej na właściwym segmencie rynku.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne⁷³ Minister Obrony Narodowej, odnosząc się do wniosków pokontrolnych NIK, stwierdził m.in., że pion uzbrojenia i modernizacji podjął działania uszczegóławiające procedurę przyznawania i rozliczania środków publicznych z tytułu wspierania restrukturyzacji podmiotów oraz z tytułu refundowania kosztów utrzymywania mocy produkcyjnych i/lub remontowych w ramach PMG, a także przyjął zasadę przeprowadzania bieżących i bezpośrednich kontroli beneficjentów jako uzupełnienie sprawdzeń realizowanych przez biegłych rewidentów.

⁷³ Pismo Nr 1926/DNiPO/DPZ z dnia 8 czerwca 2011 r.

4.2.4. Spółki ppo

Nie zgłoszono zastrzeżeń do protokołów kontroli. Dwaj kontrolowani przedsiębiorcy złożyli zastrzeżenia do ocen i uwag zawartych w wystąpieniach pokontrolnych. W przypadku ZM „Bumar-Łabędy” SA zostały one w całości oddalone⁷⁴, a w przypadku SMW SA w części uwzględnione⁷⁵.

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do Zarządów Spółek NIK wniosowała o:

1. Kontynuowanie procesu kompleksowej restrukturyzacji (obejmującej m.in. zwiększenie stopnia wykorzystania istniejącego potencjału produkcyjnego przy ograniczeniu kosztów związanych z jego utrzymaniem, oddłużenie i likwidację deficytowości prowadzonej działalności) oraz wdrożenie skutecznych działań mających na celu stabilizację sytuacji ekonomiczno-finansowej, w tym w szczególności osiągnięcie trwałej rentowności produkcji cywilnej i wojskowej oraz płynności finansowej.
2. Zapewnienie konsekwentnego przestrzegania wszystkich postanowień umów zawieranych w związku z przekazywanym – na realizację programów restrukturyzacyjnych – wsparciem, a w przypadku zmiany warunków jego rozliczenia podjęcie z odpowiednim wyprzedzeniem skutecznych działań, w celu terminowego podpisania aneksu, uwzględniającego wszystkie niezbędne modyfikacje.
3. Egzekwowanie terminowego podpisywania aneksów do zawieranych umów oraz kar umownych od ich wykonawców – w razie nierzetelnego lub nieterminowego wykonania przedmiotu umowy.
4. Zwrócenie szczególnej uwagi na efektywność wydatkowania środków budżetowych, mając na względzie uzyskanie założonych celów restrukturyzacyjnych, w tym w szczególności w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia oraz projektów badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych.
5. Aktualizację dotychczasowego programu restrukturyzacyjnego.
6. Oddzielenie produkcji cywilnej od produkcji specjalnej – w przypadku chęci korzystania w dalszym ciągu z pomocy publicznej.

⁷⁴ Uchwałę Komisji Odwoławczej Najwyższej Izby Kontroli – Delegatury NIK w Katowicach z dnia 24 listopada 2010 r. Prezes NIK zatwierdził postanowieniem z dnia 13 grudnia 2010 r. (Pismo znak: WPK/WPZ-0221-304-2010/W).

⁷⁵ Uchwałę Komisji Odwoławczej Najwyższej Izby Kontroli – Delegatury NIK w Gdańsku z dnia 28 grudnia 2010 r. Prezes NIK zatwierdził postanowieniem z dnia 13 stycznia 2011 r. (Pismo znak: WPK/WPZ-0221-1-2011/W).

7. Kontynuację konsekwentnej realizacji programu naprawczego (nadzorowanego przez sędziego komisarza) w celu zawarcia i wypełnienia układu z wierzycielami.
8. Kontynuowanie działań zmierzających do uzyskania odpowiedniego świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego oraz zapobieżenia możliwości udostępniania informacji niejawnym osobom nieuprawnionym, a w szczególności zapewnienie posiadania stosownego poświadczenia bezpieczeństwa przez Członków Zarządu Spółki.

W przypadku dwóch przedsiębiorców (ZCh „Nitro-Chem” SA i ZM „Dezamet” SA), odstąpiono od sformułowania wniosków pokontrolnych w skierowanych do nich wystąpieniach.

Z nadesłanych odpowiedzi wynikało, że kierownicy kontrolowanych jednostek (spółek ppo) potwierdzili przyjęcie do realizacji wniosków zawartych w skierowanych do nich wystąpieniach pokontrolnych oraz poinformowali NIK o podjętych przez siebie (planowanych do pojęcia) działaniach w tym zakresie.

5. Załączniki

5.1. Instrumenty wsparcia poddane kontroli

<i>Program 2009</i>	– Dokument ramowy <i>Wspieranie przez Agencję Rozwoju Przemysłu SA inicjatyw pobudzających polską gospodarkę – Załącznik Nr 1 – Sektor bezpieczeństwa i obronności państwa</i> , przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 maja 2009 r.
<i>Strategia 2007</i>	– <i>Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007-2012</i> , przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r.
<i>Ustawa o wspieraniu ppo</i>	– <i>ustawa z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej</i> – Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm.
<i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i>	– <i>ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców</i> – Dz. U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.
<i>Ustawa o pomocy dla rynku pracy</i>	– <i>ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy</i> – Dz. U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.
<i>Ustawa o kip</i>	– <i>ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji</i> – Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.
<i>Rozp. z 05.03.01 r.</i>	– <i>rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 marca 2001 r. w sprawie dopłat do kredytów inwestycyjnych udzielonych spółkom przemysłowego potencjału obronnego</i> – Dz. U. Nr 43, poz. 480.
<i>Rozp. z 28.04.03 r.</i>	– <i>rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego</i> – Dz. U. Nr 89, poz. 830.

5.2. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Nazwa skontrolowanej jednostki	Jednostka organizacyjna NIK
– ARP SA	– Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
– MG	– Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
– SMW SA	– Delegatura NIK w Gdańsku
– WSK „PZL-Warszawa II” SA	– Delegatura NIK w Warszawie
– ZCh „Nitro-Chem” SA	– Delegatura NIK w Bydgoszczy
– ZM „Bumar –Łabędy” SA	– Delegatura NIK w Katowicach
– ZM „Tarnów” SA	– Delegatura NIK w Krakowie
– ZM „Dezamet” SA	– Delegatura NIK w Rzeszowie
– ZM „Mesko” SA	– Delegatura NIK w Kielcach

5.3. Lista osób odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Nazwa skontrolowanej jednostki	Nazwisko osoby odpowiedzialnej i okres pełnienia funkcji
– ARP SA	Prezes Zarządu Pan Wojciech Dąbrowski – od 06.02.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Edward Pyra – od 28.12.2007 r. do 06.02.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Paweł Brzezicki – od 07.06.2006 r. do 23.11.2007 r.
	Prezes Zarządu Pan Arkadiusz Krężel – od 01.01.2002 r. do 16.05.2006 r.
– Ministerstwo właściwe do spraw gospodarki	Minister Gospodarki Pan Waldemar Pawlak – od 16.11.2007 r.
	Minister Gospodarki Pan Grzegorz Woźniak – od 31.10.2005 r. do 16.11.2007 r.
	Minister Gospodarki i Pracy Pan Jacek Piechota – od 31.03.2005 r. do 31.10.2005 r.
	Minister Gospodarki i Pracy Pan Jerzy Hausner – od 04.05.2004 r. do 31.03.2005 r.
	Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Pan Jerzy Hausner – od 07.01.2003 r. do 04.05.2004 r.
	Minister Gospodarki Pan Jacek Piechota – od 19.10.2001 r. do 07.01.2003 r.
	Minister Gospodarki Pan Janusz Steinhoff – od 31.10.1997 r. do 19.10.2001 r.

– SMW SA	Prezes Zarządu Pan Roman Kraiński – od 19.03.2009 r.
	Prezes Zarządu Pan Andrzej Koznowski – od 01.02.2007 r. do 18.10.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Klemens Pyszka – od 01.12.2005 r. do 01.02.2007 r. wcześniej (od 01.02.2002 r.) Dyrektor Przedsiębiorstwa Państwowego
– WSK „PZL-Warszawa II” SA	Prezes Zarządu Pan Grzegorz Niedzielski – od 29.06.2000 r.
– ZCh „Nitro-Chem” SA	Prezes Zarządu – Dyrektor Naczelny Pan Tomasz Ptaszyński – od 19.04.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Włodzimierz Borzych – od 28.02.2002 r. do 18.04.2008 r.
– ZM „Bumar –Łabędy” SA	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Czesław Swoboda – od 01.05.2010 r.
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Wojciech Krasuski – od 18.11.2009 r. do 02.03.2010 r.
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Wojciech Patoła – od 14.03.2008 r. do 01.10.2009 r.
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Grzegorz Gostkowski – od 30.08.2007 r. do 14.03.2008 r.
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Zbigniew Krzyszkowski – od 23.03.2007 r. do 30.08.2007 r.
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Artur Trzeciakowski – od 16.03.2003 r. do 21.02.2007 r.
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Zdzisław Wójcik – od 01.01.2002 r. do 16.03.2002 r.

– ZM „Tarnów” SA	Prezes Zarządu Pan Krzysztof Jagiełło – od 29.03.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Jacek Ramian – od 28.06.2002 r. do 29.02.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Artur Łysakowski – 01.01.2002 r. do 28.06.2002 r.
– ZM „Dezamet” SA	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Leszek Pabian – od 22.10.2008 r. (wcześniej od 29.07.2008 r. do 21.10.2008 r. Dyrektor Generalny)
	Prezes Zarządu – Dyrektor Generalny Pan Stanisław Wójcik – od 01.01.2002 r. do 29.07.2008 r.
– ZM „Mesko” SA	Prezes Zarządu Pan Waldemar Skowron – od 19.06.2009 r.
	Prezes Zarządu Pan Piotr Mazurek – od 21.05.2003 r. do 18.06.2009 r.
	Prezes Zarządu Pan Artur Łysakowski – od 25.07.2002 r. do 21.05.2003 r.
	Prezes Zarządu Pan Waldemar Skowron – od 01.01.2002 r. do 25.07.2002 r.

5.4. Członkowie Kierownictwa ministerstwa właściwego do spraw gospodarki nadzorujący kontrolowaną działalność

Nazwa ministerstwa	Nazwisko osoby odpowiedzialnej i okres pełnienia funkcji
Ministerstwo Gospodarki (MG)	Podsekretarz Stanu w MG Pan Dariusz Bogdan – od 21.12.2007 r.
	Podsekretarz Stanu w MG Pan Paweł Poncyliusz – od 07.03.2006 r. do 23.11.2007 r.
	Podsekretarz Stanu w MG Pan Tomasz Wilczak – od 23.11.2005 r. do 07.03.2006 r.
Ministerstwo Gospodarki i Pracy (MGiP)	Sekretarz Stanu w MGiP Pani Małgorzata Ostrowska – od 30.09.2005 r. do 04.11.2005 r.
	Podsekretarz Stanu w MGiP Pan Krzysztof Krystowski – od 04.05.2004 r. do 30.09.2005 r.
Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS)	Podsekretarz Stanu w MGPiPS Pan Krzysztof Krystowski – od 03.03.2004 r. do 04.05.2004 r.
	Sekretarz Stanu w MGPiPS Pan Jacek Piechota – od 15.01.2003 r. do 03.03.2004 r.
	Sekretarz Stanu w MGPiPS Pan Andrzej Szarawarski – od 07.01.2003 r. do 15.01.2003 r.
Ministerstwo Gospodarki (MG)	Sekretarz Stanu w MG Pan Andrzej Szarawarski – od 22.10.2001 r. do 07.01.2003 r.
	Podsekretarz Stanu w MG Pan Henryk Ogryczak – od 28.06.2001 r. do 22.10.2001 r.

5.5. Zestawienie form i kwot kontrolowanego wsparcia, wykorzystanego przez badane spółki ppo

Nazwa skontrolowanej jednostki	Forma i kwota wykorzystanego wsparcia
– SMW SA	– <i>Ustawa o kip</i> – 88,1 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 5,7 mln zł
	– Ogółem – 93,8 mln zł
– WSK „PZL-Warszawa II” SA	– <i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i> – 8,1 mln zł
	– <i>Ustawa o kip</i> – 6,1 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 3,3 mln zł
	– Ogółem – 17,5 mln zł
– ZCh „Nitro-Chem” SA	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 1,4mln zł
	– Ogółem – 1,4 mln zł
– ZM „Bumar –Łabędy” SA	– <i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i> – 134,7 mln zł
	– <i>Ustawa o kip</i> – 88,8 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 20,9 mln zł
	– Ogółem – 244,4 mln zł
– ZM „Tarnów” SA	– <i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i> – 18,1 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 2,2 mln zł
	– Ogółem – 20,3 mln zł
– ZM „Dezamet” SA	– <i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i> – 2,4 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 6,0 mln zł
	– Ogółem – 8,4 mln zł
– ZM „Mesko” SA	– <i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i> – 49,9 mln zł
	– <i>Ustawa o pomocy dla rynku pracy</i> – 30,0 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 24,5 mln zł
	– Ogółem – 104,4 mln zł
Razem badane spółki ppo	– <i>Ustawa o restrukturyzacji należności</i> – 213,2 mln zł
	– <i>Ustawa o pomocy dla rynku pracy</i> – 30 mln zł
	– <i>Ustawa o kip</i> – 183 mln zł
	– <i>Rozp. z 28.04.2003 r.</i> – 64 mln zł
	– Ogółem – 490,2 mln zł

5.6. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 570 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji finansowej niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz. U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (Dz. U. Nr 213, poz. 1800 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 60 poz. 704 ze zm.) – uchylona z dniem 6 października 2002 r.
6. Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 141, poz. 1177 ze zm.) – uchylona z dniem 31 maja 2004 r.
7. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.) – uchylona z dniem 1 stycznia 2006 r.
9. Ustawa z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.) – uchylona z dniem 1 stycznia 2010 r.
10. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.) – uchylona z dniem 2 marca 2004 r.
12. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.).

13. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.).
14. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.).
15. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.).
16. Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2003 r. Nr 174, poz. 1689 ze zm.).
17. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.).
18. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.) – uchylona z dniem 2 stycznia 2011 r.
19. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.).
20. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2003 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.).
21. Ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców (Dz. U. Nr 122, poz. 1320 ze zm.).
22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 listopada 1999 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność gospodarczą na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa (Dz. U. Nr 95, poz. 1102 ze zm.) – uchylone z dniem 15 stycznia 2003 r.
22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1999 r. w sprawie wykazu spółek realizujących obrót specjalny (Dz. U. Nr 91, poz. 1027) – uchylone z dniem 15 stycznia 2003r.
23. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa, a także spółek realizujących obrót z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa oraz dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (Dz. U. Nr 86, poz. 790) – uchylone z dniem 10 listopada 2010 r.

24. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 2010 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa, a także spółek realizujących obrót z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa oraz dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (Dz. U. Nr 198, poz. 1313).
25. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1993 r. w sprawie określenia organów właściwych do nakładania niektórych obowiązków i zadań niezbędnych na potrzeby obrony państwa oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych zadań i przeprowadzania kontroli ich realizacji (Dz. U. Nr 69, poz. 331 ze zm.).
26. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 marca 2000 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 22, poz. 274 ze zm.) – uchylone z dniem 10 lutego 2005 r.
27. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 15, poz. 123 ze zm.) – uchylone z dniem 24 listopada 2010 r.
28. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz. U. Nr 13, poz. 122 ze zm.) – uchylone z dniem 18 września 2004 r.
29. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz. U. Nr 192, poz. 1965) – uchylone z dniem 1 grudnia 2007 r.
30. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2007 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz. U. Nr 214, poz. 1571) – uchylone z dniem 10 listopada 2010 r.
31. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 marca 2001 r. w sprawie dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych udzielonych spółkom przemysłowego potencjału obronnego (Dz. U. Nr 43, poz. 480).
32. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przyznawania środków na wspieranie procesu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego (Dz. U. Nr 89, poz. 830).

5.7. Wykaz organów, którym przekazano informacje o wynikach kontroli

- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
- Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
- Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
- Prezes Rady Ministrów
- Prezes Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej
- Prezes Narodowego Banku Polskiego
- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
- Sejmowa Komisja Gospodarki
- Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
- Sejmowa Komisja Skarbu Państwa
- Sejmowa Komisja Obrony Narodowej
- Sejmowa Komisja Ustawodawcza
- Senacka Komisja Gospodarki Narodowej
- Senacka Komisja Obrony Narodowej
- Wiceprezes Rady Ministrów – Minister Gospodarki
- Minister Obrony Narodowej
- Minister Skarbu Państwa
- Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego
- Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
- Prezes Zarządu Agencji Rozwoju Przemysłu SA